



**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomis quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Disptatio XXXI. De gratia seu potestate animæ Christi data ad miracula
vel supernaturalia opera facienda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](#)

omnipotens magis attribuitur ipsi Verbo Dei, quam anima Cbristi.

Citarum in Ad primum ergo dicendum, quod verbum Damasceni* est argum.
Lio 3 c. 11. ad med. & cap. 14. intelligentiam, quantum ad voluntatem Christi diuinam: quia sicut ipse in precedenti cap. * dicit benefacito diuina voluntatis permittebatur carni pari, & operari que propria.

Ad secundum dicendum, quod non pertinet ab hoc ad originaliustitiam, quam Adam habuit in statu innocentie, quod anima hominis haberet virtutem transmutandæ proprium corpus in quancunque formam, sed quod posset ipsum conservare absq; omni mortuorum. Et hanc etiam virtutem Christus assumere potuisse, si voluisse. Sed cum sint tres status hominum, scilicet, innocentia, culpe, & gloria, sicut de statu gloria assumpit comprehensionem, & de statu innocentia immunitatem à peccato, ita & de statu culpe assumpit necessitatem subiaciendi penalitatibus huius vite, ut infra

Quæst. 14:
art. 2.

Li 3 de anima, rex. 48. & sequent. tom. 2. Ad tertium dicendum, quod imaginationi, si fuerit fortis, naturaliter obedit corpus quantum ad aliqua: puta, quantum ad casum de trabe in alto posita, quia imaginatio natura est esse principium motus localis ut dicitur 3. de anima. * Similiter etiam, quantum ad alterationem, quae est secundum calorem, & frigus, & alia consequentia, eo quod ex imaginatione conseqüenter natu sibi consequitur anima passiones, secundum quas mouetur cor, & sic per commotionem spirituum, totum corpus alteratur. Alia vero dispositiones corporales, quae non habent naturalem ordinem ad imaginationem, non transmutantur ab imaginatione, quantumcumque sit fortis: puta, figura manus, vel pedis, vel aliquid simile.

COMMENTARIUS.

Doctrina huius articuli eadem est cum doctrina articuli precedenti, solum, quod ibi generaliter dictum est, hic ad ipsum corpus Christi applicatur. Et hoc sensu docet D. Thom. animam Christi propria naturali virtute non habuisse omnipotentiam circa corpus proprium, tamen, ut instrumentum Verbi, habuisse in sua potestate omnium dispositionem, & propriis corporis immutationem.

ARTICVLVS IV.

Virum anima Christi habuerit omnipotentiam respectu executionis sua voluntatis.

85. **A**d quartum sic proceditur. Videtur, quod anima Christi non habuerit omnipotentiam respectu executionis propria voluntatis. Dicitur enim Marci 7. quod ingressus domum, neminem voluit scire, & non potius latere.

Non ergo potius in omnibus exequi propositum sua voluntatis. 2. Praterea, preceptum, est signum voluntatis: ut in prima parte dictum est*. Sed Dominus quedam facienda precepit, quorum contraria accidunt: dicitur enim Matt. 9. quod excis illuminatus communiciatus est Iesu, dicens: Vide ne quis sciat, illa autem exequentes, diffanauerunt illum per totam terram illam. Non ergo in omnibus potius exequi propositum sua voluntatis.

3. Praterea, id quod potest aliquis facere, non potest ab alio. Sed Dominus petiuit à Patre, orando illud, quod fieri volebat: dicitur enim Luc. 9. quod exiit in montem orare, & erat per noctans in oratione Dei. Ergo non potius exequi in omnibus propositum sua voluntatis,

In lib. q ex novo Testam. quin- cip. Dem quicquid per- fectus est q.

Sed contra est, quod dicit August. * in lib. de Questionibus veteris, & noui Testamenti: impossibile est, ut Salvatoris voluntas non impleatur, nec potest velle, quod scit, fieri non debere.

Respondeo dicendum, quod anima Christi dupliciter a-

liquid voluit. Vno modo quasi per se implendum. Et sic dicen- dum est, quod qui quid voluit, potuit: non enim conuenire sapientia eius, ut aliquid velle per se facere, quod sua virtuti non subiaceret. Alio modo voluit aliquid, ut implendum virtute diuina, sicut resurrectionem proprii corporis, & alia huiusmodi miraculosa opera. Que quidem non poterat a propria virtute, sed secundum quod erat instrumentum diuinitatis, ut dictum est*.

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut Augustinus* dicit in lib. de Questionibus veteris & noui Testamenti. Quod factum est, hoc voluisse dicendum est Christus. Adverendum est enim, quod illud in finibus gestum est Genesim, quibus adhuc tempus predicandi non erat: vtro tamen venientes ad fidem non susciperet, inuidia erat. A suis ergo notis predicti, requiri autem se voluit, & ita factum est. Vt potest dici, quod hec voluntas Christi non fuit de eo, quod per eam fieri diceretur, sed de eo, quod erat secundum per alios, quod non subiacebat humana voluntati ipsius. Vnde in Epistola Agatho n. Papæ, qui est recepta in 6. Synodo, legitur: * ergo neille omniū Conditor, ac Redemptor, in terris latere volens non potuit, nisi hoc ad humanam eius voluntatem, quam tempora liter est dignatus assumere, redigatur.

Ad secundum dicendum, quod sicut Gregorius* dicit 19. Requiescamus, per hoc, quod Dominus præcepit, taceri virtutes suas, seruis suis sequentibus exemplum dedit, ut ipsi quidem virtutes suas occultare desiderent, & tamen, ut alii eorum ex emplo proficiant, prodantur inuiti. Sic ergo præceptum illud designabat voluntatem ipsius, qui humanam gloriam refecit. Lib. 6. giebat secundum illud Ioh. 8. Ego gloriam meam non querem, sed iudiciorum. Volebat tamen absolute, præfertim secundum diuinam voluntatem, ut publicaretur miraculum factum, properatiorum virilitatem.

Ad tertium dicendum, quod Christus orabat, & pro his, quae virtute diuina fienda erant, & pro his etiam, quae humana voluntate erat facturus, quia virtus & operatio anima Christi dependebant à Deo, qui operatur in nobis velle, & perficere, ut dicitur Philip. 2.

COMMENTARIUS.

Doctrina huius articuli difficultas est, pender tamen ex iis, quæ 18. quæst. de voluntate Christi, ac eius actibus, dicenda sunt.

DISPUTATIO XXXI.

In octo Sectiones distributa.

De gratia, seu potestate anima Christi data ad miracula, vel supernaturalia opera facienda.

E N haec disputatione nihil de facultatibus naturalibus anima Christi dicendum est, est enim res, & per se clara, & satis in superioribus tractata, agendum ergo est solum de supernaturali potestate ad supernaturales actiones: & quia de actibus vitalibus supernaturalibus, & de illuminatione, quæ per illos fieri potest, in superioribus etiam satis dictum est, nihil de eis hoc loco dicemus; sed solum de aliis miraculosis actionibus, & de virtute ad illas efficiendas, ad quam pertinent illæ duæ gratia gratis datur; quarum dispositionem supra huc remittimus, faciet, gratia sanitatum, & operatio virtutum. Quoniam vero actiones supernaturales, & miraculosæ complures sunt, quarum præcipua esse videtur animarum iustificatio, seu gratia productio, non oportet de singulis earum dicere, sed in communis res disputanda est, & si quid in particulari dicere oportet, id frequenter explicabimus in gratia productione, nisi alicubi alia occurrerit specialis difficultas.

SECTIO

Disput. XXXI.

SECTIO I.

*Virum omnipotentis Dei tota sit humanitati as-
sumpta communicata.*

Hoc loco referri posset error hereticorum hu-
ius temporis, qui dicunt, per unionem hypo-
staticam factum esse, ut attributa diuinæ naturæ ve-
re ac secundum se, humanæ fuerint communicata: ita
ut non solum per communicationem idiomatum,
Christus sit omnipotens: sed etiam ipsa humanitas,
& cum reduplicatione Christi in quantum homo.
Sed hic error re ipsa coincidit cum errore Eutychis,
& simul cum illo fatus explosus est, & iterum im-
pugnabitur inferius, cum generatim de communica-
tione idiomatum agemus.

Dico ergo primo, omnipotentiam Dei simpliciter, & secundum totam perfectionem suam nec fuisse
communicata, nec potuisse communicari Christi
humanitati, atque adeo Christum ut hominem, non
fuisse omnipotentem. Ita, præter D. Thomam hic
docent Theologi cum Magistro in 3. distin. 14 Bo-
nauen. art. 3. Ricar. articu. 2. Durand. q. 3. Palud. q. 3.
Gabr. q. 3. art. 3. dub. 1. Alensi. 3. part. q. 14. Et est res o-
mnia certa, euidetur enim sequitur ex certis prin-
cipiis fidei, definitum enim Concilia (ut supra vidi-
mus) naturas post unionem mansisse inconfusas,
suntque proprietates, facultates, & operationes dupli-
ces retinuisse, ut constat ex Concil. Chalcedon. act.
5. VI. Synod. actio. 4. 11. & 17. & concil. Lateran. sub
Martino, consultat. ultim. can. 9. 10. 11. & ex Leone
Pap. epist. 20. & aliis, quæ supra allegata sunt. Ex quo
constat, aliam esse potentiam humanitatis à poten-
tia diuinitatis, nam potètia activa est proprietas na-
turæ, sicut ergo mālt duplex natura, ita duplex poten-
tia, ergo potentia humanitatis non est ipsamet
potentia diuinitatis, & consequenter nec potest esse
omnipotencia simpliciter, quia hæc tantum est una,
& multiplicari non potest. Quod secundo ita expli-
catur, nam potètia humanitatis est distincta ab ipsa
diuinitate: ergo est potentia creata: ergo finita: er-
go non est omnipotencia. Vnde argumento tertio,
quia vel intelligitur omnipotencia cōmunicata hu-
manitati formaliter, & per seipsum, vel per donum
creatum. Primum intelligi non potest, nisi vel per
confusionem naturalium, vel quia ipsamet omni-
potentia increata unita est humanitati tāquam for-
ma illam informans, & constitutens omnipotentem,
quod repugnat, & ipsi diuinæ naturæ, ut supra ostend-
sum est, & vnioni, quia talis est unio in natura,

quandoquidem omnipotencia, quæ est ipsamet na-
tura Dei, informans humanam naturam, & com-
municaret illi suum esse. Si vero dicatur secundum,
constat, tale donum creatum, quodcumque illud sit,
non possit esse omnipotenciam simpliciter; nam &
perfectione, & entitate esset inferius omnipotencia
Dei; ergo & in virtute, & efficacitate, quæ in perfe-
ctione fundatur. Quarto tandem hoc demonstra-
tur, quia ad omnipotentiam duo necessaria sunt. Pri-
mum, ut in obiecto omnia factibilia comprehēdat,
Secundo, ut in modo agendi sit virtus principalis e-
minenter continens omnia, & independens à con-
cursu superioris agentis: neutrum autem horum
communicatum est, aut communicari potuit, Christi
humanitati, quia nec potest esse principium pro-
ducendi omnia, saltem seipsum, neque etiam potest
esse causa creationis, saltem principalis, quia ad hoc
requiritur virtus infinita. Vnde nec producere po-
tentia res perfectiores se, per modum principalis agentis.
Denique neq; in actione sua est independens, in-
digerentem diuino concursu. Quæ ratio probat, cir-
ca nullum effectum habere potuisse Christi huma-
nitatem omnipotentiam simpliciter.

Neque contra hanc veritatem aliquid obici potest,
quod difficultatem habeat. Solum videtur

SECTIO II.

477

A Patres interdum ita loqui, scilicet, omnipotentiam
Dei esse communicatam Christo homini, vel eius
humanitati, ut constat ex Damasc. lib. 3. cap. 18. & ex *Damasc.*
Nicet. lib. 3. Thesau. cap. 38. Respondetur, hæc & si-
milia testimonia altero ex duob. modis debere ex. *Responso.*

poni, prout intentio, & contextus litera postulaue-
rit. Primus est, quem attingit D. Thomas hic art. 1.

ad 1. per hanc unionem ita esse coniunctam huma-
nitatem Verbo Dei, ut ratione illius possit hic ho-
mo dici omnipotens per communicationem idio-
matum. Secundus est, per hanc unionem commu-
nicatam esse Christi humanitati speciale vim ope-
randi supra naturam ea opera, quæ Dei sunt propria,

saltem ut diuinitatis organo, & instrumento, de qua

re videri potest Leo Pap. Epistol. 81. alias 83. ad Epis-
copos Palestinos. Aug. lib. contr. Felicianum Aria-

Leo. Pap.
August.

num, cap. 11. & Cyril. Alex. lib. 10. Thesau. cap. 9. & li. Cyril.

B 12. cap. 15. & lib. 4. in Ioan. cap. 24. & lib. de Incarnat. *Theodoret.*

Vnigen. c. 1. & 2. Theodoretus dialog. 2.

Dico secundo. Humanitas Christi ex vi solius v-
nionis ad Verbum, formaliter ac præcise sumptæ,
non est facta potentior ad operandum, quam ex na-
ture sua esset. Conclusio hæc intelligitur primum
de potestate ad reales, & physicos effectus efficien-
dos, non enim agimus de effectibus moralibus mer-
itū, & satisfactionis: nam ad hos multum confert
ipsa unio, per se ac præcise considerata, ut supra di-
spat. 4. late dictum est. Deinde intelligitur, ut in ipsa
conclusione dicitur, de vniione præcise, nam licet
ipsa unio sit ratio, ob quam humanitati supernatu-
ralis virtus, seu potestas donatur, non est tamē ipsa,
qua humanitas potentior efficitur: vt recte Duran-
dus docet supra dicta dist. 14. quæstio. 5. & colligitur *Durand.*
satis aperte ex D. Thom. tota hac quæstio, præfertim *D. Thom.*
art. 1. & 3. Et probari sufficienter potest ex dictis su-
pra, disput. 18. sect. 4. vbi ostendemus, in actibus gra-
tia vniionem nō esse principium formale, quod hu-
manitatem reddat potenter ad ipsos efficiendos:
est autem eadem ratio de quo cuncte supernaturali
effectu, quia in omni actione principium agendi est
natura; subsistentia vero tantum est, quasi conditio
requisita humanitas autem vniita retinuit eandem
omnino naturam, & eandem formam; ergo de se
retinuit etiam eandem virtutem, & potentiam agen-
di. Et confirmatur, quia Verbum vnitum ut sic, non
habet ratione vnionis speciale in fluxu physicum
in actiones humanitatis, quia huiusmodi influxus
ad extra, communis est tribus personis.

Sed contra: nam perfectior existentia conduceat ad *Oblatio.*
perfectiore operationem: sed humanitas Christi
ratione vnionis habet perfectiore existentiam; er-
go per vniونem formaliter potenter facta est. Pro-
pter hoc argumentum Ricar. dist. 14. artic. 2. quæst. 2. *Ricard.*
cōtra hanc conclusionem opinari videtur. Sed pro-
cedit ex falso fundamento, humanitas enim ex vi
vniionis non habet perfectiore existentiam, sed

subsistentiam, que non confert per seipsum, ac for-
maliter ad perfectiore effectum physicum, ut di-
ctum est. Deinde, si essentia creata esset distincta en-
titas ab existentia, ut Ricard. videtur supponere, sic
negandum esset, existentiam per se cōserere ad actio-
nem, ut principium formale operandi, sed solum
esse conditionem requisitam: & ideo, quamvis iux-
ta illam sententiam humanitas Christi existeret ex-
istentia in creatura, non propterea dicendum esset, per
ipsam vniionem formaliter, factam esse potentiorē
ad agendum.

SECTIO II.

An ratione vnionis data sit anima Christi superna-
turalis gratia, seu virtus ad facienda supernatu-
ralia opera, seu miracula.

N hac re ferre nulla est controvergia inter Theolo-
gos, & ideo breuiter dico primo, Christum Domi-
num

D. Thom.
Magist.
Bonavent.
Ricar.
Durand.
Palud.
Gabr.
Ales.
Conc. Chal.
6. Synod.
Counc. Lat.
Liu. Pap.

Gloria.

num per humanitatem suam vera miracula fuisse A
operatum, unde necessario fit, illi humanitati com-
municatam esse virtutem supernaturalem ad mira-
cula facienda. Conclusio est de fide, ut ex vniuersa

Matth. 9.

Evanglica historia constat, & specialiter Matth. 9
inquit Christus: Ut autem scias, quia filius hominis
habet inter apostolatam remissionis peccata, dicit paraly-
tico, surge &c. ubi ex uno effectu supernaturali pote-
statem ad alium efficiendum confirmat: non quia
effectus ille maior esset, sed quia evidenter, & ideo,
vt Evangelista concludit: Homines glorificabant Deum,
qui dedit potestatem talen hominibus. Plura testimonia
afficeremus in sequentibus. Ratio vera prima, & pre-
cipua est diuina voluntas, à qua omnis hæc gratia di-
manat. Congruentia vero est: prima, dignitas ipsius
personæ secunda, officium doctoris; nam, cū Chri-
stus doceret nouam & supernaturalem legem, oportuit,
ut doctrinam suam diuinis signis confirmaret,

Ioan. 5. 10
& 15.

& praesertim, cum se Deum, & Filium Dei esse dice-
ret, debuit hoc operibus ostendere. Vnde Ioan. 5. in-
quit Christus: Opera, quæ dedit mihi Pater, visciatam,
ipsa sunt, quæ testimonium perhibeni de me: & cap. 10. Si
mibi non valuerit credere, operibus credite: & cap. 15. Si
opera non fecissim in eis, quæ nemo aliud fecit, peccatum non
haberent: & ideo unum ex signis, quod dederat Deus

Isai. 35.

Matth. 11.

Dubium.

Ricard.
Capr.
Mich.
Medin.

Responsio.

ad cognoscendum Messiam, fuit, quod mira ope-
ra esset facturus, ut constat Isai. 35. & March. 11. Ita,
& renunciate loanni, quæ audistis, & vidistis, cœci videntes,
denti, glandi ambulant, &c. Sed quæret aliquis, an hæc
conclusio, non solum certa sit, sed etiam evidens,
suppositis iis, quæ de Christo narrantur. Et estratio
dubij, quia ipsi Iudei, qui ipsius Christi opera vide-
bant, calumniabantur, non fuisse vera miracula, sed
apparentia signa virtute dæmonum facta. Nec de-
fuerunt alii, qui dicerent, illa opera fieri posuisse,
vel ex virtute, & efficacitate optimi temperamenti
corporis Christi Domini, vel virtutis imaginatiæ
animæ eius, ut Ricard. hic refert. d. 15. arti. 2. quæst. 3.
& latius Castro contra hæres. verbo, Miracula, &
Michael Medina lib. 2. de recta in Deum fide, cap. 7.
vbi latissime hunc errorem impugnat, quod super-
fluum duco, quia per se est incredibilis, & proflus
absurdus. Respondebat ergo, sermonem esse posse,
aut de iis, qui opera Christi intuebantur, homini-
bus, aut angelicis, aut de iis, qui solum audierunt, D
ea esse facta: angelii ergo evidenter cognoue-
runt, illa esse vera miracula, divina virtute facta; &
de bonis quidem angelis res est clara; de dæmoni-
bus autem declaratur; quia evidenter experieban-
tur vim, & efficaciam humanitatis Christi in ipsis.
Deinde intuebantur animam, v.g. Lazari, vere fui-
sse à corpore separata, atque iterum eidem corpo-
ri coniunctam per veram informationem, similiter
visum fuisse restitutum ei, qui illo caruerat: cum
enim hi essent, licet supernaturali modo fierent, in
se tamen, seu in termino sint naturales, evidenter
videtur ab angelis prout in se sunt, cognitione na-
turale. Et autem eisdem angelis evidens huiusmo-
di effectus illo modo non posse fieri naturali virtute,
& ideo etiam mali angelii tergitessari non pote-
rant. Homines vero non potuerunt habere tam clara-
ram evidentiam, quia non possunt tam intime esse-
ctus in seipso intueri, sed solum, quantum per ex-
terna signa apparent. Nihilominus habere potue-
runt tantam evidentiam, saltem moralem, ut sine
magna temeritate, & insigni malitia, repugnare non
posset, vtrice Dominus Ioan. 13. & 14. testatus est.
Et breuiter declaratur, nā de ratione miraculi duo
sunt. Primum, ut sit insolitus opus, & extraordi-
narium, vel in effectu, vel in modo. Secundum, ut opus
sit tale, quod per naturales causas fieri non posset;
huiusmodi autem fuisse opera, quæ Christus facie-
bat, per se notum est, tum ex ipsis effectibus, quales
sunt suscitatio mortuorum, restitutio visus, &c. tū
ex modo, quia subito sine vita resistentia solo impe-

Ioan. 13. &
14.

rio hæc faciebat, & morbos etiam incurabiles ad
quamcumque distantiā, sine impedimento inter-
iecti corporis, & non ad modum agentium natura-
lium sed imperio suo fanabat:

Quod autem illa opera reuera talia essent, qua-
lia apparebant, evidens etiam esse potuit humana
quædam & naturali evidētia. Primo ex multitudi-
ne talium operum, quorum effectus erant diuini-
ti, & perseverantes, & in nullo eorum inuenientur
fallacia, vel deceptio, cuius evidens signum est,
quod, cum sapienti, & multo tempore, & inter ho-
fies suis, qui maximo odio illum prosequebantur,
hæc fuerit Christus operatus, nunquam tamen illi
obicerunt deceptionem, aut falsitatem in huius-
modi operibus, neque etiam in quam usi sunt.
B

gare, vel Lazarum vere fuisse suscitatum, vel cœ-
natiuitate visum vere restitutum, quamquam in
terdum ignoranter, & impudenter calumniaren-
tur, hæc hæri ex pacto cum dæmonibus, quasi vero
ipsi dæmones talium operum autores esse possent.

Secundo id confidere poterat vere evidētia experi-
entia. Quis enim dubitare posset, eum, qui origina
& octo annis in lecto iacebat, vere fuisse infirmum?
C

aut eum, qui subito visus est lectum sicut portare,
vere fuisse sanarum? Similiter erat evidens, homi-
nem cœcum à nativitate vere caruisse visu: & simi-
liter manifeste constare poterat, ipsum postea vere
vidisse. Tertio, hanc veritatem maxime compro-
babat ipsius Christi vita innocentissima, & rerum
temporalium contemptus. Quarto, id coniciti po-
terat ex fine, & effectu talium operum, ideo enim
illa faciebat, vt homines ad veri Dei cognitionem,
& amorem, & ad virtutem, & honestatem prosequen-
dam traheret: quo argumento visus est ipse Matthæi

12. vt ostenderet, se non operari ex pacto dæmonum,
quia omnes regnum, inquit, in se divisum de solabitur, &c.
His ergo modis potuit esse evidens iis, qui Christi

opera viderunt, & experti sunt, illum ex supernatu-
rali, & diuina virtute fuisse operatum. At vero
is, qui ea non viderunt, sed audierunt, non potest
hoc esse tam evidens (vt per se constat) tamen est

tam certum, quantum esse potest res aliqua, qua
non solum fide diuina constat, sed etiam fide huma-
na tantæ certitudinis, ut ab homine cordato in dubi-
bium reuocari non posset; in qua non immixto dici
potest inesse quoddam genus humanae evidētia, vt
v.g. quod à Tito & Vespasiano Hierosolyma vastata
fuerit, & similia: tam certum enim & evidens hu-
mano modo est, & Christum hominem fuisse in
mundo, & ea, quæ de illo narrantur, operatum esse,
omnibus ergo constat, illum habuisse hoc miracu-
lorum donum. De qua re plura dicentur in materia
de Fide.

Dico secundo. Hæc virtus miraculorum fuit in
Christo homine permanenter per modum habitus,
in quo aliis Prophetas seu homines sanctos superau-
erunt: alii enim non habent hanc potestarem qualis ha-
bitualem, vt illa, cum voluerint, vti possint; sed so-
lum per modum cuiusdam actionis transiunt in
terdum illam recipiunt, vt Gregorius tractat lib. 2. Gra. Maj.

dialog. cap. 31. & latius D. Thom. 2. 2 quæst. 17. arti. 2. D. Thom.

E

Et vero Christus dicitur habere hanc potestarem per
manentem, & per modum habitus, quia sic habi-
tibus vrimur, cum volumus, ita ipse arbitrio suo, &
ad nutum sua voluntatis, poterat miracula facere,
iuxta illud Matth. 8. Domine, si vis, potes me mundare: Matth. 8.
nam licet illud fuerit à leprofo dictum, quod autem
ex vera fide fuerit profectum, ipse Dominus often-
dit, dicens: Volo mundare. Vnde Ioan. 11. cum ad su-
bitandum Lazarum Christus orationem premis-
set, propter eos, qui aderant, dixit, Seid scilicet, non
quod ipse indigeret. Ratio vero est, quia hæc vir-
tus data est humanitati quasi proprietas conseqü-
tiva; ergo, Maior constat ex dictis scđt. p̄. & ex
Con ci-

Concilio Ephesino, dicente, carnem Christi esse viuificatricem propter unionem ad Verbum: in quibus verbis satis significatur, & vniōnem ad Verbum esse radicem huius potestatis, & utrumque esse, quae permanens in Christi humanitate. Secundo, quia voluntas Christi hominis, etiam si humana sit, est tamen voluntas diuinæ personæ, ergo oportuit, ut semper esset efficax, quantum absolute veller: argo adeo, ut haberet potestatem operandi miracula suæ voluntati subiectam. Tertio probari potest, quia supra ostendimus, alias gratias gratis datae animæ Christi, permanenter & per modum habitus fuisse concessas.

Sed contra, nam D.Thom. citato loco 2.2. indicat, fieri non posse, ut gracia miraculorum communicetur creaturæ per modum habitus. Respondeatur, D.Thomam solum significare, non posse hanc gratiam esse qualitatem aliquam permanentem, & habitum intrinsecæ inherentem, qui sit principium omnium harum operationum, quod verum est, ut ego existimo, & infra latius dicam. Neque in hoc sensu affero, hanc gratiam esse permanentem, & per modum habitus in Christi humanitate, sed solum quia semper, ac perpetuo habuit paratum Dei cōcūrsum vel motionem necessariam ad miracula efficiendas, quotiescumque veller, sicut nūc vere dicitur sacerdos habere potestatem conferendi permanentem, & per modum habitus, quāmuis necesse nō sit, eam facultatem esse habitum aliquem in h̄xētem, qui sit proprium principiū illius actionis. Et hanc cōclusiōnem bene docuit Vega lib.7 in Trident. c.14. dub. 2.

Sed quæres primo, quando fuerit hæc virtus data humanitat̄ Christi. Responderetur breuiter, ipsam facultatem quasi in actu primo data esse ab infinita incarnationis, quia (vt dixi) est quæsi proprietas cōsequens vniōnem, & nullum fuit impedimentum, quominus à principio dari posset: & ita docuit Anselmus, lib.2. Cur Deus homo, cap.13. in fine, at vero quod vñsum non constat, quando haec potestatis virtus incepit, quanquam enim Ioh. 2. dicitur, miraculum illud conuertendi aquam in vinum fuisse initium signorum Iesu, tamen non inde certo constat, illud fuisse omnino primum opus miraculosum, quod Christus in hac vita operatus est, sed solum fuisse primum publicum miraculum, quo excepit gloriam suam manifestare, & doctrinam suam confirmare, vt recte D.Thom. infra q.43.artic.3. An vero ante illud tempus, aliqua miracula priuatim fecerit non constat, quidquid enim de hac scriptū est de infantia Saluatoris, apocryphum est, vt Gelasius Padiocetin cap. Sancta Romana.15. dist. & Chrysostom.16.in Ioh. Et Euthymius ac Theophilus super Iohannem, absolute reiciunt, ut falsam sententiam afferent, Christū in infantia mirabilia opera patrasse: quanquam Chrysostomus mirabilia signa, que facta sunt in Christi nativitate, vt de stella, quæ Magis apparuit, & similia, huic potestati & virtuti attribuuntur. Sed fortasse hoc intelligit de Christo vt Deo, potius, quæ vt homine. Contra hoc vero referri posset hoc loco eorum sententia, qui afferunt, Christi anima fuisse communicatam vñm effectricem gratiæ ante creationem suam, & vniōnem ad Verbum, quæ vis pertinet ad hanc potentiam operatricem supernaturalium operum, vt supra dictum est: hæc vero sententia infra commodiori loco impugnabitur, est enim (ut opinor) improbabilis.

Quæres secundo, quamdiu durauerit hæc gratia, seu potestas in Christi humanitate. Respondeatur, ex quo illam accepit, nunquam esse illa priuatam: tum quia dona Dei sunt sine penitentia: tum etiam, quia (vt dictum est) illa est proprietas consequens vniōnem, quæ semper perseverat: tum etiam, quia pertinet ad perfectionem illius humanitatis, & nō includit imperfectionem statui beatitudinis repugnante.

Dices. Postquam Christus ad cœlum ascēdit, nō Obiectio⁵ potest habere vñsum huius potestatis. Respondetur, falso hoc esse. Primo, quia si aliquod lumen supernaturale, vel simile donum pertinens ad accidentiam beatitudinem communicatur Beatis, credibile est, per Christi humanitatem fieri. Imo probabile est, omne lumen gloriæ, quod factum est, & sit in animabus beatis per Christi humanitatem fieri, vt Diu Thomas sentit infra, quæst. 52. artic. 2. vbi de D.Thom.

B animalibus sanctorum Patrum in limbo existentibus loquitur, est autem eadem ratio de omnibus alijs, quæ postea beatæ sunt, & est hoc valde consentaneum dignitati Christi. Secundo verisimile etiam est, ipsam mortuorum resurrectionem, præsertim Beatorum, efficiendam esse per Christi humanitatem tanquam per instrumentum, nam totum hoc debetur eius dignitati, & meritis. Et ad hoc non incommodè applicari potest illud. Ioh. 5. Sicut Pater faciat mortuos, & vivificat, sic & Filius, quos vult vivificat, quoniam enim hoc præcipue intelligatur de Christo vi Deo, qui aequaliter cum Patre habet potestatem: tamen factis accommodata exponi potest de potestate communicata Filio, etiam vt homini, vt per carnem suam suscitare possit mortuos, sicut statim dicitur, Patrem omnem iudicium dedit Filius, quod recte de Christo homine intelligitur, vt infra suo loco dicitur: & ita hoc, quod intendimus, docuit Augustinus tract. 19 & 29. & sequentibus: & D.Thom. infra quæst. 56. Tertio, omnes gratia, vel supernaturalia dona, D.Thom.

C quæ in Ecclesia conferuntur, per Christi humanitatem conferri, satie pie, & probabiliter credi potest: nam ille est, qui principaliter baptizat, qui consecrat, qui sanctificat: hi autem effectus ad vñsum huius potestatis pertinent. Nam licet illæ actiones iam non dicantur proprie miraculosa, quia non sunt insolita, & sunt secundum ordinariam legem gratia, simpliciter tamen supernaturales sunt, & ad potestatem supernaturali efficientem pertinent. Denique, sicut Christus nunc retinet, & perfectissime exercet dignitatem capitatis: ita & perfecto modo influit gratiam per vñsum huius potestatis. Seio, Andream de Vega. Ioh. 6. in Trid. c. 14. in fine, probabilius existimare, Christum in cœlo nunc existentem non influere immediate in gratiam, quæ nobis confertur. Sed si intelligat, non immediate, id est, non sine alio instrumento propinquo, est id verum in iustificatione, quæ fit per sacramentum, non vero in alijs. Si vero intellegat (quod magis significat) humanitatem Christi per se non influere, nō est improbable, quod ait, verius tamen credimus esse oppositum, quia nulla est causa sufficiens ad negandam Christo hæc dignitatem. Quod vero quosdam assertere audio, Christum per angelos hunc esse eum conferre, intellectum de propria efficienti instrumentali, improbable est, quia nullo fundamento, sed meregratis assertur: intellectum autem de causa ministeriali & morali, non est ad rem, vt per se satis constat.

Tertio quæsi posset, quod sit ad quatum obiectū huius potestatis, quod est quædere, ad quos est. C. se extendat. Sed hoc explicabitur commodius post sectionem 5. quia pendet ex modo, quo hæc potestas operatur.

SECTIO III.

An hæc potestas sit vere, & physice effectiva gratiæ, & supernaturalium operum:

Suppono, per potentiam physice actiuam, nos intelligere illam, quæ per realem & veram actionem operatur, & à qua effectus re ipsa penderit in suo esse. Multi ergo autores negant humanitatem Christi potuisse hoc modo elevari, vt esset principium effectus opera supernaturalia, & præsertim gratiam de qua frequentius autores loquuntur, quanquam corum fundamentū generale sit, Ita teneret Alexand. Alens. 3. Alens. 3. p. q. 12.

Obiectio.
Reponsio.

Vega.
Dub. 1.
Repons.

Ans.

Ioh. 2.

D.Thom.
Gel. Papa.
Chrysost.
Euthym.
Theophil.

Dub. 2.
Repons.

*Altisod.
Bonau.
Ricard.
Gabr.
Durand.
Seot.*

p. q. 3. mem. 3. arti. 3. Altisod. 3. p. summ. tract. 1. c. 4. q. 2. Bonau. & Ricard. in 3. d. 1. a. 2. q. 3. & ibi Gabr. dub. 3. Durand. dist. 1. q. 4. & in 4. d. 1. q. 4. & ibi Seot. q. 1. circa finem, agens de instrumento creationis, & q. 4. & 3. agens de vi effectrice sacramentorum, & ibi dem Bonau. & Ric. & multi Nominales, de eadem re disputationes. Fundamentum eorum est, quia humanitas Christi, ut vere ac physice efficiat, oportet ut in se suscipiat aliquam virtutem agendi, hæc vero nulla esse potest, quia nec potest esse qualitas aliqua, neque motus, neque aliquid huiusmodi, ergo. Maior constat, quia actus secundus essentialiter supponit primum, non ergo potest aliquid agere sine virtute agendi. Secundo, nam eadem res in se immutata manens, non potest aliquid efficiere, ad quod efficiendum de se virtutem non habeat, sed humanitas de se non haber virtutem ad hæc opera, ergo oportet, ut illam recipiat per aliquam sui mutationem, & alicuius rei receptionem; intelligi enim non potest, fieri potentorem, manentem sicut antea. Tertio, quia intelligi non potest, ut dñe res, quæ ex natura sua non habent connexionem, nec dependentiam causæ & effectus, incipiāt illam habere eodem modo, utraque permanente absque additione villa, quæ conferat virtutem agendi, & sit principiū, & ratio huius dependentiæ. Vnde infert hæc sententia, hanc potestatem efficiendi miracula, solum in hoc esse possum, quod infallibiliter ad tactum, aut verbum, seu voluntatem humanitatis Christi statim adeat diuina virtus ad opus conficiendum, quod Christus, ut homo, fieri vult, & quia hoc patrum est firmum, & infallibile, ac perpetuum, ideo moraliter quadam ratione dicitur Christus ad perpetrandam miracula habere permanentem potestatem. Nec de sensu sanctorum Patrum hæc exppositio videtur aliena: Damasc. enim lib. Quomodo ad imaginem Dei facti sumus, circa finem, cum dixisset, vim diuinam per tactum corporis sanasse infirmos, & diuinam voluntatem per humanam effecisse miracula, explanans hunc effectiōis modum, dicit, singulas naturas, diuinam & humanam, effecisse sibi propria cum confortio alterius, dubius tamen actionibus interuenientibus. Sic, quando serra ignita, feindendo erit: altera est actio secundi, altera vrendingi, à diuersis principijs procedentes. Sic, inquit, quando diuinis tactu carnis sanabat infirmum, alia erat propria actio diuinitatis, altera humanitatis, & sibi humana actionis in manu extensione, & tactu positus erat, diuina autem natura in excitatione pueri, &c. Nec disimilia sunt verba Athanasi, serm. 4. contra Arianos; Humano, inquit, more manum extendit, diuinitas autem morbum compescuit. Et Sophronius in Epistola synodica, quæ habetur in VI. Synodo, act. 11. Vnus, inquit, duarum naturarum, secundum aliam diuinisigna operabatur, secundum aliam humiliaria recipiebat. Et fere codem modo Leo Papa, Epist. 10. cap. 4. Agit, inquit, utraque forma cum alterius communione, quod proprium est, Verbo, scilicet, operante, quod Verbi est, & carne exequente, quod carni est, vnum horum coruscat miraculis, atiud succumbit iniuriis. Denique August. 22. de Civit. cap. 9. quanquam dubius in hac re sit, satis tamen indicat, hunc modum efficiendi sufficiere ad intelligentia ea, quæ de miraculis Christi Scriptura docet. Quod tandem ita confirmo, nam in multis operibus necesse est fateri, non interueniente actionem physicam, ergo pari ratione in nullo opere miraculo oportet illam concedere, quia omnia eodem modo Christo tribuuntur, & ita eodem sensu vera esse debent. Antecedens probatur: nam, quando eiiciens dæmones, nihil physicæ in illo efficit, neque in anima Lazari, quâdo illam à sinu Abrahæ ad sepulchrum reuocauit: & similiiter cum solidauit aquas, ambulans in eis, ut Dionyfius loquitur 2. cap. de diuin. nominibus, nihil physicum in illo impressit, sed vel sustinuit corpus, ne illas diuide-

A ret, vel certe illas diffluere non permisit, & sic de aliis ergo.

Nihilominus dicendum est, Christum hominem per actiones suas humanitatis, non solum morali modo, sed etiam reali & physico, operatum esse opera miraculosa, & iustificasse animas, conferendo gratiam, & similia. Hec est aperta sententia D. Thomas hic, artic. 1. & 2. ita enim concedit, Christi animam potuisse efficiere miracula, sicut negat, potuisse assumi ad creandum, vel annihilandum. Constat autem, si sermo esset solum de coterius morali, vel de conditione, sine qua non, seu ad cuius presentiam operatur Deus ex pacto certo & infallibili, potuisse animam Christi concurrere ad annihilationem, & creationem: loquitur ergo D. Thomas de vera, & physica effectione. Idem sentit infra quæst. 48. artic. 6. q. 2. artic. 1. & 2. quæst. 56. artic. 5. quæst. 62. artic. 1. & 1. 2. quæst. 11. 2. articul. 1. ad 2. & in 3. distinct. 1. 4. q. vnic. artic. 4. & quæst. 6. de potenc. artic. 4. Caietan. h. c. & infra, quæst. 62. & 1. 2. quæst. 11. 2. articul. 1. Palud. in 4. distinct. 1. quæst. 1. num. 32. 51. & fe. Sot. quæst. 3. artic. 5. Capreol. quæstio. 1. Capm. articul. 3. ad argumenta contra quartam conclusionem, & distin. 13. quæst. 1. ad argumenta contra primam conclusionem, & in 3. d. 25. q. vnic. artic. 3. ad argumenta contra primam conclu. Ferrar. 3 contra Gent. c. 56. Vega lib. 7. in Trident. c. 11. Dried. tract. 2. de captiuit. & redemp. gener. hum. cap. 2. p. 3. artic. 6. quamvis codem cap. 2. memb. 2. videatur docuisse C conterarium, sed in hoc loco videtur de causa principali locutus, in alio vero de instrumentalis. Probatur, quia Scriptura sacra simpliciter ita loquitur, dicens, Christum hominem habuisse potestatem, & virtutem ad miracula facienda, &, simpliciter loquendo, sanasse infirmos, &c. ut patet ex testimoniis sacerdot. citatis. Et præterea Luc. 6. Virtus Iu. 6. bi de illo exhibat, & sanabat omnes. Ex cap. 8. Egoscus virtutem de me exisse: ubi ipsum miraculorum opus, virtus vocatur, & manasse dicitur à Christo homine. Ioan. 1. Graia, & veritas per Iesum Christum facta. Ioan. lib. Sed haec locutiones possunt proprie intelligi de physica effectione, hæc enim non repugnare infra ostendemus, & est sensus magis consuetaneus proprietati ipsorum verborum, & alias pertinet ad perfectionem, & dignitatem humanitatis maxime accommodatam personali vniōni. Deinde quadrupliceme cum modo, quo Christus efficiat hæc miracula per actiones humanitatis, tangendo, & impendo, Matth. 8. Imperavit ventis, & infra, Volo, mun. dare, & infra, Tetigis eos, & Ioan. 11. LaZare, veni foras, & Iu. 51. 52. 53. & Isepe calibi, Christus dicitur brahili Iu. 51. Domini, quia per eum mira opera efficit, ut Sancti Iu. 51. exponunt. Denique locutiones Sanctorum, quæ ex 13. Scriptura sacra sumptæ sunt, multum huic sensu fauent. Concilium Ephes. can. 11. dicit, carnem Christi propter vniōnem ad Verbum fuisse viuis, atricem, Can. 13. & in VI. Synodo, act. 11. dicit Sophronius in citata epist. a Synodo recepta, Verbum per carnem suam Soph. effecisse opera, quæ erat diuinitatis indicia. Dionys. Epist. 4. ad Caium, præter actiones humanas & diuinias, ponit in Christo alias quasi missas, quas vocat theandricas, de quibus agens Damascen. lib. 3. cap. 19. dubios modis dicit aliquam operationem Christi Damasci vocari theandricam. Primo, quia nō solum erat actio hominis, sed etiam Dei, & hoc modo omnis operatio Christi potest dici Dei uirilis. Secundo, quia Verbum per humanitatem, tanquam per instrumentum, diuinis actiones efficiat, & hoc peculiari modo actiones miraculosa humanitatis Christi dicuntur theandricas. Præterea Cyrill. in Exegesi ad Valerian. Episcopum, quæ habetur in Concil. Ephes. tom. 6. c. 17. dicit, carnem Christi, quia viuificat Verbi propria effecta est, actionem eius participasse, & epist. ad Monachos AEgypti, quæ habetur tom. 1. c. 2. dicit, venisse Christum hominem coelesti virtute instru-

ctum

stum, & perfectiori modo, quam Moysen, miraculū A la fuisse operatum, & lib. 1. in Ioan. cap. 5. & li. 4. ca. 14. aduertit, Christum interdum tactū carnis effe- cisse miracula, vt ostenderet, ipsam carnem fuisse cooperatricem. Plura alia habet lib. 1. de fide ad Re- gen. & dialog. 6. de Trinit. Greg. Nazianz. carmine de miraculis Christi, sepe ad eundem modum lo- quitur, & preterim in miraculis ex Marco sic in- quirit: *Viribus eiuscet Christi cum demone febris.* Atha- nass. serm. 4. contra Arian. ante medium, sepe dicit Christum p̄r humanitatem effecisse miracula. Opti- me Chrysostom. 26. in Matth. ponderans verba illa, *Domine, si vis, potes me mundare,* aduertit, non di- xisse, si oraueris, sed, si vis, omnia; inquit, eius arbitrio, & potestati committens, quod Christus ipse, & af- fensione, & operatione confirmavit, dicens, *Volo, mundare;* & voluntatem statim sanitatis donum C ed- fectum est. Idem indicat homil. 31. in Ioannem, & hom. 1. in Acta. Gregor. Nis. orat. in Greg. Thaumā- turg. Euthym. Luc. 7. suo cap. 19. sic inquit: *Quemadmodum ferrum, quod in igni aliquo tempore permanxit, habet ignis operationes, ita quoque sancta ipsius caro diuinitatis vestra, que diuinitatis sunt operabatur.* Ideo manus quidem mortuum ac desertum corpus coniuncti, vos recedentes animam reuocauit. Ambro. serm. 90. & 91. Euseb. 4. li. de demoni. Et angel. cap. 13. hoc sen- su vocat humanitatem, *originum diuinitatis:* & eodem modo loquitur Theodoret. In dialog. *Immutabilis.* August. tract. 24. in Ioan. dicit, *potes faciem multiplicandi panes fuisse in manibus Christi.* Lib. autem 22. de Ciuit. cap. 9. quamvis sub dubio relinquatur, an hic modus faciens miracula communicatus sit Sanctis, tamē aperte supponit, illum esse potissimum, & Psal. 138. circa illud: *Mirabilia operata;* in hoc magis inclinat, quod Sancti, etiam hoc modo, miracula efficiant, & super Psal. 130. dicit, *hoc in maiorem gloriam Christi cedere, a quo Sancti hanc virtutem accipiunt, vnde excellentiori modo ipse illam habet.* Vnde & Greg. 2. dialog. c. 30. duobus modis dicit Sanctos miracula facere, scilicet, *impetratione,* quod pertinet ad genus causa moralis, & *potestate,* quod ad genus causa physica spectat, ut D. Thom. expo- suit, quæst. 6. de potentia, art. 4. & bene ait: *Cani- fuis, lib. 5. de Deipara. cap. 18.*

Solum superest, ut probemus, hunc sensum Scripturæ & Sanctorum posse esse verum, atq; adeo non repugnare, hanc physicam efficietiam communica- cari humanitati. Sed hoc potissimum ostendendum est, soluendo difficultates, quæ in hac sententia o- current possunt, & explicando modum, quo hæc ef- feccio intelligenda est: quod sectione 5. & sequenti- bus, copiosè præstabilitus. Nunc solum ita suadetur, quia nulla ratione alterendum est, nihil posse Deum per creaturam efficere, quod creatura per se natu- ra vires efficer non posset; ergo non repugnat, crea- turam eleuari ad efficiendum aliiquid supra natura- suam; ergo nec repugnat, humanitatem Christi eleuari ad supernaturalia opera: est enim eadem ra- tio, & si fundementum contraria sententia aliquid probareret in viuenterum excluderet omnem efficien- tiam creaturæ supra naturam suam. Antecedens va- rias exemplis ostendit, sed tria sunt potissima. Pri- mū est, de actione ignis inferni, de quo alibi latius. Secundum est, de sacramentis nouæ legis, quæ physi- calē efficiunt gratiam, ut infra, quæst. 62. latè tracta- bitur; nunc sufficiant verba Concilij Trident. sess. 6. cap. 7. vbi Baptismum vocat, *causam instrumentalem gratia.* Tertiū est, de intellectu, & voluntate, has enim potesties Deus eleuat ad efficiendos actus, to- tam virtutem naturæ superantes, interdum per in- herentem habitum, interdum vero sine illo, ut ex doctrina de gratia constat.

Dices, ideo has potestias posse eleuari ad hos actus, quia, cum per vires suæ naturæ possint efficer actus intelligendi & amandi in genere, mirum non est, quod

Fr. Suarez. Tom. I.

eleuari possint ad perfectiores actus in eodem generi. Sed hoc non eneruat argumentum factum: tu quia *Responsum.* (vt supr̄a dicebam, disputatione 29.) quamvis potes- tia viribus suis possint efficer rationes intellec- tionis & amoris, vt abstracte consideratz possunt in qualibet specie saluari: tamē, prout illi re ipsa sunt contractæ ad actus supernaturales, non possunt attingi ab his potentijs, viribus naturæ, quia in illis sunt eleuari ad superiori ordinem: sicut ratio qualitatis vt sic fieri interdum potest à calore; non tamē, prout contracta est ad esse gratia: tum etiam quia in hoc eadem est ratio de effectione gratiae, vel de alio opere supernaturali. Nam cum humanitas Christi natura sua possit efficer aliquam qualitatē, atque adeo attingere rationem qualitatis vt licet ea- dem ratione eleuari poterit, vt efficiat superiori qualitatē, nempe gratiam, quamvis naturaliter il- lam efficer non valeat.

Ad fundementum contraria sententia respon- dendum est ex professo in sect. 5. nunc breuiter di- citur, humanitatem eleuari per potestiam obedi- entiam, adhuc hibito concursu illi proportionato. Ad il- lud vero, quod ibi dicitur de causalitate morali, aut de conditione, ad cuius presentiam Deus operatur, responderetur, hoc non satis est ad veram & propriam efficiencem, quam Scriptura sacra, & sancti Patres humanitatem Christi tribuerent. Nec testimoniū Sanctorum ibi citata aliquid iuvant, nam in eis locis satis docuerunt, quid de hac virtute, & ef- ficiencia sentirent: in illis vero locis solum inten- dent docere, quid conueniat humanitati ex virtute propria, & quid ex virtute diuinitatis. Et ita di- stinguit actionem quasi præiunam humanitatis, vt est tactus, vel locutio, in qua virtus humanitatis se- cundum se terminatur, à principali effectu, verbi gratia, fusigatione mortui, qui principaliter fit ex virtute diuinitatis; non tamē solum, sed mediocri- tatu, vel voce, aut alio simili actu humanitatis. Et hunc esse verum sensum, præter citata, constat ex Damasceno, tertio de fide, cap. 15. vbi dicit, aliter passiones humanitatis tribui Christo Deo, & ope- ra diuinitatis Christo homini. Primum enim verum est, propter solum communicationem idiomati- um, non quia illæ passiones ad diuinitatem per- ficiantur.

E Ad ultimam confirmationem, quæ sumebatur ex quibusdam effectibus, in quibus non videatur ha- bere locum efficiencia physica, respödetur primum, satis esse, humanitatem Christi habuisse hanc physi- can efficienciam circa illos effectus, ad quos est necessaria: nam si ad aliquos necessaria non est, non ideo in alijs est neganda; cum enim dicitur Christus efficer aliquod miraculosum opus, verè ac propriè intelligitur, illum efficer modo necessario, vel tali effectui accommodato, & ita effectus physico ef- ficebat physicè morales moraliter. Sicut, cum dic- tur satis esse per se per humanitatem, quia ef- fectus ille moralis est, optimè intelligitur de morali perfectione seu efficacia: & cum permisit Dominus dæmonibus, ut in porcos intrarent, non est necesse interuenire physicam efficaciam, sed tantum per- missionem, & ad eundem modum dici potest in similibus. Addo vero, in omnibus effectibus in con- firmatione illa numeratis posse intelligi physicam efficienciam: potuit enim, ut expelleret dæmones, effectus loco mouere, etiam repugnantes, vel potuit etiam necessitate physicallis inferre, ut ipsi consenserent, & se mouerent. Et simili modo potuit reuocare animam Lazari, quantum ad motum eius localē pertinet, nam de vniōne illius ad cor- pus non est dubium, quin per physicam efficien- tiā fieri debuerit. Denique, cum ambulabat super-

SS aquas,

aquas, poterat vel effectuè sustinere pondus corporis sui, vel contineare aquas, ne loco cederent. Et sic de alijs similibus.

S E C T I O I V.

Virum hæc virtus efficiendi miracula, seu gratiam, fuerit communicata humanitatì tanquam principali agenti, veltanquam instrumento.

Non agimus de causa prima, quæ in actione sua à superioris influxu non pender. Hoc enim modo, non solum gratiam, vel supernatura opera, verum nec naturales ipsas actiones, poterat Christus per humanitatem operari; quia (vt supra dictum est, & per se constat) in illis operabatur vt causa secunda, indigens influxu primæ causæ. Agimus ergo de causa principali, eo modo, quo causa secunda habet in suo ordine sufficientem virtutem ad effectum producentum. Ex præterim esse potest difficultas de effectione gratiæ: nam in Scriptura sacra Christus Dominus dicitur fons & auctor gratiæ, iuxta illud Ioann. 1. *Gratia, & veritas per Iesum Christum facta est;* & ad Ephes. 1. *Gratificauit nos in dilecto Filio suo;* ergo & principalis causa gratiæ. Secundo, quia Christus est per se gratus & per excellentiam, alij per participationem: ipse habet à gratiæ, alij ab ipso; ipse est exemplar, cui alij per gratiam efficiuntur funiles; sed ha sunt proprietates cause principalis, ergo. Tertiò, quia, si humanitas Christi tantum esset instrumentum gratiæ, haberet gratiam in domino perfecto, quam sit in effectu, quia in instrumentum, nec formaliter, neque eminenter continet formam, quam effectui communicat, sed inferiori, & minus perfecte modo. Quartò, quia sacramenta, vel ministri sacramentorum, sunt instrumenta Christi ad producendam gratiam; Christus igitur altiori modo illam producit, atque adeo ut principalis causa. Propter hæc & similia argumenta, nonnulli autem sunt dicere, Christum effice et gratiam per humanitatem, tanquam per causam principalem, quæ sententia habet speciem pietatis aliquam, veritatis autem, aut probabilitatis nullam: quin potius, loquendo de causa propria & physice efficiente, ut nunc loquimur, existimo esse omnino falsam, & temerariam. Nam loquendo de causa meritaria, potest in genere dici Christus causa principalis, vt loquitur D. Thom. in 4 dist. 5. q. 2. artic. 2. quæst. iure. 2. quia propria virtute & dignitate potuit perfectissime mereri, & meritum eius plus valuit, quam omnis gratia creata, nunc vero non de hac causa agimus, sed de causa propria efficiente.

Humani ras Christi. Dico ergo primò, humanitatem Christi Domini non fuisse principium principale proximum ad effectuè efficiendi miracula, sed solum organum seu instrumentum semper Verbi diuini. Ita sentiunt omnes Theologæ et ut in logi, præcedenti sectione citati pro trajecta sententia instrumentū tibi tractata, qui potissimum conuenient in partibus. te negatiua huius conclusionis. Patres etiani ibi citati, ad summum, tribuunt humanitati Christi, quod sit Verbi instrumentum ad hos effectus efficiendos. Ratione facile demonstrari potest: quia si humanitas posset concurrere, vt principale principium ad has actiones, vel id esset per seipsum, vel per aliquam virtutem illi superadditam: primum dico non potest, quia cum humanitas de se non habeat intrinsecam virtutem sufficientem ad hunc effectum, si nihil ei superaddatur, nullo modo operari potest ut principalis causa, de cuius ratione est, vt habeat intrinsecam virtutem, & sufficientem ad effectum, & vt possit illum producere vi sua, & ex concurso primæ causæ sibi debito: & ideo ad hos non satis est obedientialis potentia, quæ pertinet ad rationem diuini instrumenti, vt infra dicetur, a-

Artic. I. vsq; ad IV.

A lias omnia sacramenta essent cause principales, quæ elevantur ad agendum per potentiam obedientiam. Secundum etiam dici non potest, quia illa virtus superaddita, non posset esse nisi aliqua qualitas inherens humanitati. Neque enim esse potest aliqua forma substantialis, quia nec posset esse in humanitate Christi, nec per seipsum pertinere ad ordinem supernaturalem, imo nec transcendere gradum angelicum: oportet ergo, vt sit forma accidentalis, & consequenter qualitas, quæ sola est principium operandi: non potest autem fingi neque intelligi qualitas aliqua, quæ ex natura sua habeat sufficientem virtutem ad efficiendam hæc opera cum labore Dei concursu sibi connaturali. Primi, quia talis forma non posset hoc modo esse principium creationis; nam ille modus agendi requirit, salte in principali agente, infinitam virtutem, vt demonstratur Bin. 1. Part. quæst. 45. artic. 5. neque etiam posset esse principium miraculosæ transmutationis rei iam existentes: quia hæc non sit iuxta naturalem capacitem subiecti, sed iuxta obedientiam, & ideo fieri non potest ex connaturali virtute formæ creatae, vt rectè D. Thom. sentit 1. Part. quæst. 115. artic. 2. ad quartam. Quia vnaquæque res creata in hoc genere solum respectu sui autoris & creatoris habet hanc obedientiam potentiam: tum quia hæc capacitas obedientialis habet quasi pro obiecto adequato, quidquid non repugnat, & ideo solum dicit ordinem ad illud agens, quod efficiere potest, quidquid non repugnat: quod si sit principale, necessiter, vt virtutem habeat infinitam: tum etiam quia natura non obedit ad nutum, nisi auctori suo, solus enim auctor naturæ potestatem habet supra totam naturam. Cum ergo in omni opere miraculo quasi abrogentur, & rumpantur naturæ leges, nulla virtus creata potest hoc modo ut principale agens operari, sed solum ille, qui est supra omnes leges naturæ creata. Secundò, quia vel hæc qualitas, seu forma est vna & eadem sufficiens ad omnes actiones miraculosas, & hoc certè incredibile est: nam illæ operationes infiniti modis fieri possunt, & in diversis generibus, & ordinibus; excedit ergo perfectionem cuiuscunque qualitatis (quam necessari finitam esse oportet) ut de se habeat sufficientem, & principalem vim ad hæc omnia efficienda. Vel ad singula miracula specie distincta oportere singulas qualitates, aut formas potest, & hoc etiâ stare non potest. Primi, quia oportere huiusmodi forma se ferre in infinitum multiplicari. Secundò, quia si talis forma in uno opere, vel effectu posset operari præter & supra ordinem legemque naturæ, cur non in quilibet? Tertio, quia sçpè opus miraculosum non consistit in productione aliquius rei, vel formæ supernaturalis, sed in modo agendi, vt patet in illuminatione ceci à nativitate, qui modus agendi propriè oritur ex supra potestate auctoris nature: unde intelligi non potest forma creata, & finita, cui naturale fit illo modo operari. Quartò, quia huiusmodi miraculosa actio sçpè est substantialis mutatione, quomodo ergo qualitas erit proprium, & principale principium illius? Quintò, qualitas finita habet terminum, & modum in agendo, nam potest impediri à medio, vel ex resistencia subiecti retardari, quæ non conuenient in hanc virtutem miraculorum operaticem. Sextò, si singulat illa qualitas esse ordinis naturalis, non posset sua propria virtute efficiere transmutationes supernaturales: si vero sit ordinis supernaturalis, vel erit principium agendi solum actione transeunti, ad modum naturalium formarum: & hic modus, eum sit valde imperfectus, indicat imperfectam naturam, & ideo non conuenit huic gratiae miraculorum: velerit principium actuum immanentium, & vitalium, & ita oportet, vt sit habitus intellectus, aut voluntatis. Talis autem qualitas, & non videtur

videatur posse esse perfectior, quam charitas, velut men gloriae, quae non habent hanc virtutem, & non posset proxime efficere nisi actum intellectus, aut voluntatis, per quos oportet facere effectum miraculosum, solum per modum imperij aut efficacis voluntatis. Producere autem formas hoc modo, vel transmutare res in qualitatibus, vel substantijs eorum, est proprium voluntatis diuinæ, quæ supremū habet dominium, & potestatem in res omnes; cuius signum est quia nulla voluntas creata potest, solum volendo vel imperando, naturali virtute producere aliquam formam, etiam naturalem, neque transmutare res, nisi ad motum tantum localem.

Dico secundo. Humanitas Christi non habet virtutem producendi gratiam seu supernaturalem iustitiam tanquam principalis causa eius, sed solum ut præcipuum instrumentum, Verbo coniunctu. Hæc

D. Thom.
Driedo.
Trident.

B. etiam est communis sententia Theologorum in 4. distinct. 1. & D. Thom. 1. 2. quæst. 112. art. 1. qui falso in contrarium citari solet in hac questione, art. 2. nam hic non agit de productione gratiae, seu gratificatione, sed tantum de illuminatione, de qua alia ratio est, ut declarabimus. Docuit etiam hanc sententiam

Driedo de capt. & redempt. gent. hum. tract. 2. cap. 1. par. 2. mer. br. 2. & sumi potest ex Concilio Trident. sess. 6. cap. 7. vbi solum Deum ponit causam efficientem gratiae, & loquitur de propria, & principali: nā inferius de instrumentalis loquens, tam causalitatem Baptismi tribuit. Et similiter fauente omnes Scripturæ, quæ proprium Dei esse dicunt, gratiam & gloriam conferre. Psal. 83. & à peccato mundare, Iob. 14. Marc. 2. quod necesse est intelligi de causa principali quacunque: nam si solum esset sermo de causa prima, hō modo etiam est propriū Dei, quæcumq; aliam effectum producere, vt supra dicebamus. Ratione hoc ipsum probari potest, & primum applicari possunt fere omnes factæ pro conclusione præcedenti: quia gratia & iustitia producuntur in anima, non iuxta capacitatem naturalē, sed obedientialem, quæ solum Deo subditur, vt principali agenti, vt ibidem probatum est.

Oblatio.
Humanitas Christi nisi principali causa gratiae. Dices. Hacratione probaretur, non posse animam Christi efficere proprios actus supernaturales, vt supernaturaliter illuminare alios per modum principalis agentis, cuius contrarium supra dictum est. Sequela patet, quia etiam isti actus sunt, qualitates supernaturales, & consequenter recipiuntur in subiecto, iuxta capacitatem obedientialem eius. Respondeatur. Quando hi actus sunt à potentia carrente habitu supernaturali, verum est, non fieri ab illa vt à principali principio, sed vt ab instrumento moto, & eleuto divino auxilio, quanquam sit instrumentum vitale, & liberum, motum & eleatum modo sibi proportionato. Christi autem anima non sic operabatur in quantum, sed per habitus infusos, qui in suo ordine sunt principia principalia, & proportionata actibus eiusdem ordinis, & elevant potentiam, vt sit non solum proportionatum principium, sed etiam quasi connaturale subiectum talium actuum, & ideo de illis est specialis ratio. Et ad eundem modum dicendum est de illuminatione, vt supra diximus; nam vel per eam nihil vere producitur in eo, qui illuminatur (vt multi volunt) sed solum illi speciali modo proponitur veritas, circa quam illuminatur, per modum obiecti: vel si aliquid producitur, illud est sola species, quæ supponit, potentiam habere lumen tali specie proportionatum, per quod est quasi connaturale subiectum suscepit illius: vel si oportet ipsum etiam lumen produci, oportet, vt illud fiat ab humanitate Christi tanquam ab instrumento Verbi, & non vt à principali principio, vt supra dictum est, & ratio facta probat. Unde argumentor secundo, quia si anima Christi posset efficere, vt principale agens gratiam in alijs, vel haec faceret per gratiam, quam

Fr. Suarez Tom. 1.

A in sua anima haberet, tanquam per formale principium agendi, vel per aliquā aliam qualitatem. Hoc posterius diei non potest: tum quia fortasse nulla potest esse perfectior qualitas, per quam melius participetur diuina natura, quam sit gratia: tum etiam quia nulla ratio est, cum alia qualitas possit natura sua esse effectiva gratia, quam gratia ipsa: immo rationes, quibus ostendemus, per gratiam hoc fieri non posse, applicari fere possunt ad quamcumque qualitatem. Probatur ergo, quod nec primum dici possit. Primo, quia gratia non est qualitas activa sui similis, vt à posteriori ostendi potest, alias vnuus angelus, vel anima in gratia constituta, possit sanctificare, & producere similem gratiam in alio. Neque habitus operatiui, qui hanc gratiam comitantur, vt charitas, & alia virtutes infuse, possunt per se producere sibi similes: eadem autem ratio est de gratia, & de his habitibus. Eratio reddi potest quia hæc est communis ratio habitus operatiui, vt scilicet, non sit productivus alterius habitus, sed solum actuum: quod si de gratia loquamur, quæ communiter non censemur habitus operatiui, dicemus, illam esse in hoc eiusdem rationis cum alijs habitibus supernaturalibus, quibus accommodatur tanquam *Habitus eum praincipia forma.* Vel certè dici potest, gratiam esse peratus eminentem quandam participationem diuina nature, quæ propterea postulat, vt solum per influxum productio diuinitatis natura sua participari possit, & ideo non unius alterius est qualitas activa sui similis, sed à solo Deo, vt à us habitus, principali causa, productibilis: sicut, quia natura angelica talis est, vt ex se postulet produci per creationem, inde fit, vt non sit productivus sui similis, sed à solo Deo creari possit. Et confirmatur, nam si gratia creata existens in anima Christi possit esse proprium principium producendi aliam similem, vel hoc faceret veluti actione transeunte ad modū formæ naturalis: & hic modus agendi est imperfectus, & non conuenit gratiae, quæ est quasi quædam natura spiritualis ordinata ad operandum per actus vitales, & immanentes. Velefficeret talis gratiam per aliquem actum vitalem, & immanentem, & hoc etiam dici non potest, nā isti habitus infusi non producuntur, neque augentur effectuè per proprios actus, etiam in proprio subiecto, ergo multo minus produci poterunt in subiectis extrinsecis, seu diversis. Deniq; nulla pura creatura potest esse principialis causa gratiae: ergo nec Christi humanitas, quia sola vnu per se non auget, seu confert virtutem agendi, vt supra ostensum est.

Ad rationes vero in principio positas facile potest responderi. Ad primam dicitur Christum in genere causa meritorum esse fontem & autorem gratiae, non tamen propriè in ratione efficientis physice, sī in rigore loquamur: comparando enim Christi humanitatem ad alia instrumenta gratiae, vt ad sacramenta & sacramentorum ministros, dici quodammodo potest Christus principale agens, vt etiam Diuus Thomas loquitur in 4. distinct. 5. quæst. 2. art. 2. quæst. inculca 2. ad primum: quia omnium aliorum virtus ab ipso manat, & pendet, & ad humanitatem Christi reliqua comparatur tanquam instrumenta separata ad coniunctum. Nihilominus tamen propriè, & in rigore, non est principialis causa physica, quia non habet virtutem propriam ad producendam gratiam, vt ostensum est. Quinimo etiam si in iustificatione peccatoris consideremus id, quod est veluti morale quid, & constitit in condonatione vel remissione peccati, quæ simul cum productione physica gratia coniuncta est: quod hoc etiam remissio peccati non est à Christo homine, vt operante per voluntatem humanam, vt à causa principali, sed à solo Deo, qui per peccatum præcipue offensus est. Et hoc modo dixit D. Tho. infra, quæstio. 16. art. 11. ad secundum, potestatem dimittendi peccata esse in natura diuina per auctoritatem, in

S. 2 huma-

D. Thom.

D. Thom.

humana autem natura Christi, instrumentaliter & per ministeriam.

Ad secundam rationem responderetur illa omnia, de quibus ibi sit mentio, quanvis per se non sint requisita ad causalitatem instrumentalem, tamen ad perfectam causam meritiorum, vel necessario, &c., per se requiri, vel saltem multum conferre: & etiam esse apertissima ornamenta humanitatis, quæ est instrumentum coniunctum Verbi, licet ad causalitatem instrumentalis non essent simpliciter necessaria.

Gratia ho-
minum
gratia
Christi.

Christus ergo dicitur per se gratius, per gratiam vocationis, ratione cuius etiam ipsam gratiam accidentalem a se habere dicitur. Alij vero sanctificantur per gratiam participatam ab alio, quæ tamen physice loquendo, non est propria participatio gratiæ Christi, sed diuinitatis, quæ sola est principale principium eius, atque adeo primarium etiam exemplar ex parte cause efficientis sufficientissimum. In genere autem cause meritorum dici potest nostra gratia participatio iustitia Christi, in quantum illa fuit principium meritorum nobis iustitiam: & eodem modo gratia Christi potest dici exemplar nostra gratia ex parte nostra, quia oportet, ut illi in gratia conformemur: vt in simili dixit D. Thom. infra, q. 56. art. 1. ad tertium, quæ omnia respectu physicæ causalitatis instrumentalis quasi concomitanter se habent. Et per hanc responsum est ad alias rationes, quæ difficultatem non habent.

SECTIO V.

Quid sit in humanitate Christi hæc virtus seu potentia, per quam operatur miraculose ut instrumentum Verbi.

N hoc dubio explicandi est modus, quo humana natura eleuari potuit ad hos effectus miraculose producendos, & simul expeditur difficultas, in qua habebat illa sententia, quæ hanc physicam efficientiam negabat. Sunt autem inter Theologos varijs modi explicandi hanc rem. Primus est, humanitati Christi datum esse qualitatem aliquam superioris ordinis, quæ est virtus instrumentaria ad has actiones efficientias, sicut a multis philosophis dicitur calor datus igni, ut sit illi instrumentum ad formam substantiam producendum. Ita opinantur Paludan, Capreol. & Ferrar. locis suprà citatis, & D. Tho. tribunt, qui de humanitate Christi loquens, nunquam hoc significauit: quanquam agens de sacramentis, interdum obscurè loquatur, vt suo loco videbimus. Scors etiam in 4. distinctio. 1. quest. 4. & 5. & distinctio. 6. quest. 5. & Ricar. distinctio. 1. articul. 4. quest. 3. quamvis hanc efficientiam negent, tamen si admittatur, necessarium putant, fieri media aliqua qualitate. Fundamentum est illud suprà tactum, quia humanitas non potest fieri potentior, nisi aliqua virtus ei addatur, non potest autem addi, nisi per aliquam qualitatem.

Hæc tamen opinio mihi non probatur, sicut nec Caietano, Soto & alijs discipulis D. Thome, quam contra illius doctrinam esse existimo: nam in 2.2. quest. 178. articul. 1. ad primum, impossibile existimat principium operandi miracula esse aliquam qualitatem habitualiter manentem in anima: si autem in Christo esset hæc virtus esset aliqua qualitas permanens per modum habitus, quia hoc modo communicata est illi hæc potestas faciendo miracula. Adde, si non potest dari talis qualitas permanens, à fortiori nec dari posse per modum transeuntis, quidquid Capreolus & alijs dicant: tum quia qualitas permanens perfectior est, quam transiens, saltem in modo existendi: tam etiam, quia nulla intelligi potest huiusmodi qualitas, quæ sit transiens ad modum rei successivæ, quia non habebit unam partem post alijs, sed tota simul erit cum omnibus suis partibus pro aliquo instanti, aut tempore, & solum dice-

tur transiens, quia brevi tempore duraturæ est: omnino autem huiusmodi qualitas, cum natura sua non pendeat à causa successiva, sicut conservatur à Deo per breve tempus, ita potest per longum conservari. Si ergo potest esse per modum transeuntis, etiam poterit esse permanens per modum habitus; est ergo eadem ratio de vtraque, & iterationes, quæ faciemus, & quæ de vtraque procedent. Probatur ergo *virtus* primo, hanc virtutem humanitatis Christi non esse *accidentem*, nata in *causa* *hæc* *opera*, vel non; si non, non est ergo virtus miraculorum, & sine causa ponitur, nam oportebit de eadem querere, quod modo eleueretur ad agendum ultra terminos naturæ suæ; si vero dicatur natura sua hoc posse, contra hoc procedunt fere omnes rationes factæ precedentie sectione, quibus ostendimus, superare naturalem perfectionem qualitatibꝫ finitæ, habere naturalem vim ad efficienda opera supra totam legem nature, solum quia non implicant contradictionem. Quod si dicatur, eas rationes procedere de principio principali agendi, non vero de instrumento, fatoe ad hoc probandum habere maiorem vim: tamen, si proportionaliter applicentur, saltem multæ ex illis satis probabiliter ostendunt, excedere perfectionem cuiudam accidentis, & qualitatibꝫ finitæ, habere connaturalem vim, etiam instrumentalē, ad hoc effectus, tamque supernaturales, & admirabiles. Secundū, quia omnis qualitas, quæ operatur ad efficiendum perfectius opus per modum instrumenti, semper illud facit media aliqua actione magis proportionata, cuius ipsa sit veluti proprium, & principale principium: vt, si calor est instrumentum ad faciendum formam substantialē, hoc facit, prout calefactione, quæ est actio sibi accommodata tanquam proprio & principali principio, & id est de reliquis. Et hoc principium docuit D. Thom. prima Parte, quest. 45. articul. 5. & ratione meius redidit, quia nihil hæc instrumenta connaturalia agerent aliquid proprium, quo attingerent effectum principialis agentis, nulla esset ratio assignandi determinata instrumenta ad determinatas actiones, ut vero in huiusmodi qualitate non potest intelligi talis actione connaturalis, quæ natura sua tendat, & quasi viam preparat ad actionem principialis agentis. Responderi potest ex Capreolo & alijs, hanc qualitatem efficere quandam præiuam dispositionem, per quam attingit effectum principialis agentis. Sed in primis nec ip̄h explicant, nec facile concipi potest, quæ dispositio sit ista, quæ paret viam ad consecrationem, vel restitutionem vias, vel alias similes actiones. Et deinde interrogabo, an illa dispositio sit aliquam naturalis qualitas, vel supernaturalis si naturalis, impertinens est, neque ex natura sua disponere potest ad effectum supernaturalem: si supernaturalis, illa non poterit fieri ab alia qualitate, vià principio principali: fiet ergo instrumentaliter, ergo oportebat fieri alia actione præiuia, & sic procedemus in infinitum, vel argumentum suam vim retinebit. Et confirmatur, nam si hæc qualitas miraculorum effectrix haberet propriam aliquam operationem præiuam, cuius ipsa esset veluti proprium & principale principium, dependere in illa a distâcia loci, à dispositione, seu resistente, medij seu subiecti, quod est contra modum operandi talis virtutis. Quæ ratio etiam probat, actionem hanc instrumentalē faciendo miracula, non esse ex naturali virtute alicuius qualitatis finitæ: nam omnis huiusmodi qualitas pendet in omni actione sua naturali à supradictis circumspectis. Tertio rogo, an illa qualitas sit corporea, vel spiritualis. Primum affirmat Paludan, sed non videtur verisimile: quomodo enim corporeæ qualitas potest virtute sua naturali efficiere formas spirituales, & supernaturales, & miraculosos effect? Secundū affirms Capreol. sed est difficile ad intel-

intelligendum: nam caro Christi erat effectiva miraculorum, & per vocem materialē producebat gratiā in anima: ergo oporteret illam qualitatem esse in ipsa carne, vel voce Christi: non potest autē qualitas spiritualis esse in subiecto corporeo, nam vel esset extensa, quod est contra rationem eius, vel tota esset in toto, & tota in singulis partibus, quod videtur repugnare formā dependenti à subiecto in fieri, & in esse, qualis est omnis forma accidentalis. Et præterea, quia qualitas spiritualis non habet naturalē habitudinem ad corpus, nec proportionem cum illo: ergo non potest informare illud, quia forma non potest informare subiectum, nisi sit sua natura proportionata: ergo nec potest recipi in illo, quia formatum recipitur in eo subiecto, quod informat: vnde, propter similem rationem, non potest fides recipi in voluntate, nec charitas in intellectu. Quod vero Capreolus distinguit, dicens, spiritualē qualitatem non posse recipi in corpore permanenter, posse tamen transire, nihil ad rem pertinet, quia rationes factae squalidus de utroque modo procedunt: & (vt siue dicebam) illa differentia solum potest cōsistere in maiori quadam duratione, quæ parum, aut nihil resert ad minuendam, vel augendam hanc repugnantiam. Quarto argumentor, quia vix concipi potest, quomodo aliqua qualitas sit ex natura sua potens ad expellendos dæmones, & curandos omnes morbos vno momento sine resistentia, & non per alterationem aliquam, sed per modum imperii, neque naturali necessitate, sed ad nutrum humanæ voluntatis. Hac enim, & similia, quæ suprà de virtute principali dicebamus, eodem modo procedunt de instrumentali. Vnde formari potest ultima ratio, quia si hæc qualitas in hæreditat in carne Christi, sicut ab alijs corporibus expellebat quamecumque agravitudinem, ita posset in corpore Christi impedire omnem contrariam alterationem seu passionem, vnde fieret, carnem Christi esse intrinsecè impassibilem.

Nec satifaciet, si quis dicat, noluisse Christum vti illa qualitate ad hunc effectum, quia, si talis effusus est conaturalis illi qualitati, non poterat impediti per voluntatem Christi, vt operantem per suas vires naturales, sed vt instrumentum Verbi ergo, vel hoc efficiebat per ipsammet qualitatē, quod plane repugnat: vel querenda erit alia qualitas, per quam hic effectus fiat, quod etiam improbabile est. Sic enim facile poterit procedi in infinitum, & illud inconuenientis nūquam satis expeditur, quia, iuxta hunc modum, necessario videtur sequi, carnem Christi, iuxta intrinsecam dispositiōem suam, sive impossibile, miraculosè autem, & quasi ex diuina virtute, pati potuisse. Vt imò tandem Christus interdū operabatur miracula per vocem, interdum tactu, sputo, vniōne luti: quomodo ergo illa qualitas in hæc omnia diffundebatur?

Secundus modus dicendi est, hanc virtutem miraculorum nō esse rem aliquam, vel qualitatem inherentem humanitati, & permanentem in illa: sed esse quandam artificiosum motum, quem Deus imprimebat actionib. illius humanitatis, per quem illas elebant ad supernaturales effectus: & hunc motum vocant instrumentariam virtutem. Ita docet Sotus, & multi ex Thomistis, adducti verbis D. Thomæ locis citatis, qui interdum ita loquitur: hi vero autores non probant suam sententiam, sed explicant exemplū instrumentorum artis, quæ ab arte humana eleuantur per motum artificiosum ad proprium effectum perficiendum, non repugnat autem, Deum simili modo operari.

Sed hæc tentativa, vel rem non explicat, vel falsa est, minusque intelligi potest, quam precedens: rogo enim, quid sit hic motus artificiosus. Si enim nihil reale est receptum in humanitate Christi, aut verbo, vel tactu eius, quod sit veluti principium

actionis miraculosa, sed solum sit supernaturalis efficiētia, & concursus Dei, hoc modo, neque explicatur, nec solvit posita difficultas, quia per illum motum modo explicatum intelligi potest, Deum efficerē effectum, tanquam per actionem vel concursum suum, non tamen potest intelligi, quid per illum efficiat humanitas, quandoquidem neque est actio, neque aliquid aliud. Si autem per motum artificiosum intelligat hæc opinio aliquid impressum, inhærens humanitati, sic est falsa, & minus intelligi potest: quia talis motus, vel esset alteratio, & hoc non, quia oporteret per illum aliquam qualitatem produci, quod iam explosum est: vel esset motus localis, & hoc etiam dici non potest: tum quia sāpe operari potest anima Christi effectum miraculorum per voluntatem suam absque motu locali, aut per vocem absque alio artificioso motu præter illum, qui ex natura rei necessarius est ad formandam vocem, in quo nullum est artificium in ordine ad supernaturalem effectum producendum: motus ergo ille non potest esse virtus instrumentalis. Tum etiam, quia quidquid esse fingatur huiusmodi motus, est quid imperfectius, quam quelibet qualitas: ergo natura sua non potest esse virtus ad agendum supernaturalem effectum: ergo nec per illum elevari potest humanitas ad hos effectus supernaturales efficiendos. Exemplum autem illud sum pum ex instrumentis rerum artificialium, nihil ad rem hanc explicandam iuvat: quia hæc instrumenta artis mota ab artifice reuera nihil efficiunt proprie, & per se, quod illorum formas, & virtutem supererit. Quia per se primi per huiusmodi instrumenta solum fit applicatio, velexpulsio alicuius corporis ab hoc vel illo loco, & motus instrumenti directus, seu gubernatus ab arte, solum ad hoc deseruit, vt hæc introducio, vel expulsio corporis in loco ordinato fiat, et inde resoluta diuersa figura, per quas res artificiosa consti-tuentur. Vnde fit, vt hic motus non sit propriæ ratio, & principium agendi, sed tantum applicatio, & cōditio requieta, vt possit per instrumentum, aliud corpus, hoc vel illo modo mouere: & ideo ex his instrumentis, & ex modo eorum, non potest sumi argumentum ad instrumenta supernaturalia, nec ad virtutem eorum explicandam, in qua difficultate nunc versamur.

Tertio modo explicari solet hæc difficultas ex Caietano & Ferrar. suprà, humanitatem, & in universum, omnem rem creatam eleuari ad efficientiam aliquid, vt instrumentum Dei, non per aliquam rem, vel qualitatem, vel physicum motum, qui humanitati, vel instrumento superaddatur: sed solum, quia ita subordinatur diuinæ voluntati, vt per seipsum, vel per suam actionem intimet diuum imperium, per quod res omnis vel effectus fieri potest. Sed hæc sententia, vel rem non explicat, vel tollit veram, & propriam efficientiam istorum instrumentorum. Interrogo enim, quid sit, intimare diuum imperium, præsertim circa res, quæ cognitione carent, vel circa effectus denovo producendos. Velenum solum est, ad præsentiam talis rei, vel actionis naturalis, Deum imperio suo rem efficerē, & hunc esse ordinem infallibilem ex Dei pacto, vel promissione, & hoc modo negatur his instrumentis vera actio, & efficientia, & incidunt in opinionem afferentem esse conditiones, sine quibus non sit effectus, & ad quarum præsentiam statim fit, Deo ita disponente, & ordinante: quod tandem concessit Ferrar. 3. contra gent. cap. 102. Vel intimare imperium, est vere exerci, & efficerē supernaturale opus iuxta diuum imperium, & in hoc sensu non explicatur res, sed petitur principium per hunc dicendi modum, hoc enim est, quod inquirimus, quomodo efficiant absque superaddita virtute.

Instrumētū Dicendum ergo videtur, hanc virtutem instrumen-

salūvirs- talēm in Christi humanitate non esse rem, vel

usmira- entitatem aliquam, aut intrinsecum modū huma-

cōlōrum in- nitatī additum, illiq̄y inh̄erentem, vt bene probant,

Christi hu- quā contra primā sententiam, & secundam dictā

manitātē sunt: sed esse potentiam obedientialem actiūam in

quid sit. rebus ipsis existētem, per quam efficere possunt su-

pernaturalia opera, vt instrumenta Dei, ipso cōcūr-

D.Thom. rēte per auxilium vel concursū proportionatum

Caiet. effectū, & excedentem concursū debitum natu-

Aleſ. rali virtuti creaturā. Hunc modū dicendi indicauit

D.Thom. in 4. dist. 8. quaest. 2. art. 3. ad quartū, vbi sic inquit, *Sicut creatura inest obedientia potentia, vt in ea sit, quidquid creator disponit, ita etiam, vt ea mediantē, sit, quia effratio instrumenti.* Eandem rem docuit Caietan. infra, quaest. 73. art. 4. & indicauit

Alexand. Aleſ. 4. parte, quaest. 34. memb. 5. art. 2. vbi

B soluens quoddam argumētū, inter alia sic inquit,

Cum ergo obiūistis, quod virtus creatura non potest in ali-

quid, quod est supra communem naturam, dicendum, quod hoc forū verū est per se, habet tamen ut adiutoria virtute increata. Hęc autem sententia non aliter probatur,

nisi quia nullam repugnatiā inuoluit, & per se est verisimilis, & credibilis, & illa posita, non admō-

dum difficile expendiuntur difficultates, quā in hoc

negotio occurruunt. Primum enim, cum Christi hu-

manitas sit res creata, & participatio primi entis, &

illis subordinata, mirum non est, quod sit in potentia

obedientiale actiūa ad agendum omnē id, ad quod

fuerit per diuinam voluntatem applicata. Et quod

illud vere ac proprie efficiat adiutoria seu eleuatora ad agendum per concursū specialem, & supernatura-

lem, accommodatū huiusmodi potentia obedienti-

ali, & hęc applicatio cum illo concursū speciali di-

ci potest motio, seu eleuatori primi agentis. Deinde

constat, in rebus creatiū reperiūt potentiam obedien-

tialē receptiūm, vt in eis, vel ex eis, Deus faciat,

quidquid non implicat contradictionem: Cur ergo

non repertur, etiam potentia obedientiale actiūa, &

vt efficiat, vel Deus per eas efficiat, quidquid non

repugnauerit ita fieri? Non enim inuoluit hoc vllam

contradictionem, ve non poterit Deus hoc modo

creaturas instituere: & est maior perfectio, sicut enim

magis se perfectius subiicitur omnis creatura Deo,

non tantum ad recipiendum, sed etiam ad agendum.

Tertio, quia vnum corpus sua quantitate non po-

rest, nisi vnum locum replere, & tamen per potentia-

Dei fieri potest, vt repleat duo loca, nulla illi adi-

dita quantitate: & econtra, cum duo corpora na-

turaliter simili ēsse non possint in eodem loco, facit

Deus, vt simul ēsse possint, non mutari eorum quan-

titatis, necrātate, aut dēstātate, vel alia eorū dis-

positione. Similiter, licet anima natura sua infor-

mare nō possit, nisi corporeā quantitatē, facere

potest Deus, vt det virū corpori maiori, & similiter,

vt vna albedo informet duo subiecta: si ergo ad hęc

omnia ēst potentia obedientiale in rebus ipsis, cur ergo

non erit, vt ultra naturā terminos agat? Vt imo,

iuxta hęc obedientiale potestiam, eliciunt nostra

potentia, intellectus, scilicet, & voluntas, actus superna-

tuales quād substantiam, & interdū sine habitu-

bis, cū diuino auxilio, vt ex materia degrātia sup-

pono. Et similiter iuxta hęc modū intelligitur,

quomodo nō sit actio sine virtute agendi, nam virtus agendi est hęc potentia obedientiale actiūa, ap-

plicata ad agendum cum proportionato concursū:

si enim calor, iuxta probabilem multorum philosophorum sententiam, est virtus ignis, & suo modo

instrumentum ad producendam formām ignis, ex

eo solum, quod est facultas eius connaturalis (quan-

quam hoc neq̄ augeat, neq̄ immutet caloris perfe-

ctionem) quid mirum, quod humanitas sit virtus, &

instrumentum Dei ad efficiendā diuinā opera, qua-

tenuis illi per hanc potestiam obedientiale subor-

dinata est, & per cōcūrsum proportionatum ad has

A actiones eleuator? Intelligitur etiam iuxta hūc mo-

duum, quomodo duces, quā ex naturā sua non ha-

bent connexionem causa & effectus, possint illam

habere, etiam si nihil addatur causa, seu instrumen-

to, quia, videlicet, secundum obedientiale poten-

tiam capaces sunt illius dependētię, & habitūmis,

& per diuinam voluntatem & concursum alterā, le-

uenatur, vt sit instrumentum ad aliam efficiendā,

Quod si inquiratur, quid sit in rebus hęc poten-

tia obedientiale actiūa, & quod obiectum habeat,

qualsve actiones. Respondeatur, non ēst aliud à re,

bus distinctum, sed in unaquaque re creata ipsa

metentitatem per se ipsam ēst hęc obedientiale

virtutem, seu potentiā ad agendum, vt instrumentum

Dei, itaque, sicut calor per se est virtus naturalis

ad calefaciendum, ita etiam per se est virtus obedie-

ntialis ad agendum, v.g. in spiritū: quā ratio obe-

dentialis potētia nihil addit entitati rei, sed inclu-

ditur in essentiali conceptu entis creati. Extendit

autem ad omne id, quod non implicat contradictionem.

vt tali modo fiat, & hoc est quasi adequarem

obiectum eius; cum enim hęc virtus instrumentaria sit, & non agat nisi in virtute principali agentis,

pro obiecto habet ipsum effectum agentis principali, ex cuius virtute & perfectione mensuranda est perfectio talis effectus seu obiecti, & non perfec-

tione instrumenti. Actio vero talis potestia obe-

dentialis est ipsam productio supernaturalis ef-

fectus, per quam pendet à tali instrumento, quia

eadem est, cu[m] actione principali agentis, qua-

tenuis per tale instrumentum operatur, vt infra ex-

plicabo.

C Sed dicer aliquis. Ergo unaquaque res creata ha-

bet hęc potentiam innatam ad efficiendas actiones

miraculosis: ergo est absolute potens ad illas agen-

tas. Respondeatur, hęc potentiam secundum sō,

esse quidem innatam, quia non est nisi ipsa entitas

rei: tamen, quia modus agendi per illam, & concursū

ad hoc necessarius; nec naturalis est, nec rei de-

bitus, ideo illa potestia secundum se sumptuosa, tā-

tum remota, nec constituit rem ex naturā sua sim-

pli citer potestem ad sō operandum, sed proprie

constituit capacem, vt eleuari posset à Deo ad hūusmo-

di operandi modū. Et ideo, sicut potentia obedien-

tialis passiva nō denominat rem absolūtē, sed in or-

dine ad Deum, non enim dicentes simpliciter, ma-

teriam cōclī possit separari à sua forma, sicut in ordi-

ne ad Deum sit in potentia obedientiale ad hunc fe-

ctū: sicut etiam ab hac potentia obedientiale actiūa

nō denominatur res simpliciter potens, sed in ordine ad Deum. Vnde etiam obire intelligitur,

quomodo humanitas, vel simile instrumentum, sit

potens ad miraculosē operandum sine sui mutatio-

ne, vt additione vlla, solum quia per Dei volunta-

tem ita ad hoc ordinatur, vt habeat paratum specia-

lem concursū, vel auxiliū, per quod eleuatur, &

quasi applicatur ad agendum per hanc potentiam,

quā in re supponitur. Et quamvis nudē sumptuonē

denominetur potestem ad operandum, tamen

vitiam applicata ēst primo agente, & habens parātū

proportionatum concursū, præbēt dictam deno-

minationem, quia vt sic, iam est veluti potētia pro-

xima, habens omnia necessaria ad operandum.

SECTIO VI.

An, & quomodo in rebus creatiū sit aliqua vis a-

ctiua obedientialis, vt eleuentur in diuina in-

strumenta

Entia hęc de potentia obedientiali actiūa in-

strumentorum Dei, quam superiori sectione pro-

bauimus, & à sufficiētē enumeratione eligendā

duximus, ad defendendā communiorē ac ve-

riore doctrinā de physica efficiētia humanita-

tis Christi, & aliorum instrumentorum Dei circa su-

perna-

pernaturalia opera, nonnullis posterioribus scriptis ac Theologis displacuit, eamque nonnullis argumentis impugnare conati sunt, que hoc loco proponemus, & alia fortasse difficultiora: ante quorum solutionem, quid ipsi dicant, & quomodo rem hanc expediant, examinabimus ex quo sententia nostra maiorem confirmationem & declarationem elicemus, & tandem difficultibus omnibus satisfactemus, & obiter varia dubia, quae per occasionem occurrent, expediemus, vnde non poterit sectio hæc non esse aliquantulum prolixior. Et tideò, ne legendis fastidium pariat, etiam diuersis titulis & paragaphis sub distinguemus.

Argumen-
-
ta pars
-
negatis pro
potentiam
potentiam
proponetur

Primum itaque obiciunt, quia potentia obedientialis non est aliquid positivum in creatura: ergo repugnat, esse obedientiale potentiam, & esse actionem. Patet consequentia, quia potentia actionis, vel nulla est, vel esse debet positiva: quia per illam constituitur agens in actu primo ad operandum, & ab illa pender realiter effectus: non potest autem intelligi, quod aliquid pendat ab eo, quod nihil est positivum, sed negatio tantum, vel priuatum. Antecedens patet, quia potentia obedientialis passiva, non est potentia potesta prahabens in sua potestate supernaturales effectus vel actus, alioqui nihil differet à naturali potentia: ergo solum non repugnantia creature, vt in ea fiat, quod Deus voluerit: ergo multo minus potest esse in creatura potentia actionis politica, faderit non repugnantia, vt eleuetur à Deo ad agendum, quae, cum sit sola negatio, non potest esse potentia actionis obedientialis.

Argumen-
-
sum primu
Secundum

Secondo, vel hæc potentia obedientialis actua, & actiuata est, naturalis, vel supernaturalis: naturalis est non potest: alioqui esset improportionata ad effectus supernaturales, & consequenter esset impertinens, & sine fundamento. Neque etiam dici potest supernaturalis: nam hæc potentia, vt dicitur, non est aliquid superadditum naturæ, sed est congenita cum entitate vniuersiusque rei, imò re ipsa non est aliud ab ipsa entitate: sicut ictus autem est existimare, aliquam supernaturalem potentiam esse ex natura rei congenitam naturali entitatē: nam virtus congenita & intrinseca vniuersique enti, non potest excedere gradum & ordinem talis entis.

Tertiū:
-
Tertio certum est, creaturam non posse efficere supernaturalia opera, vt instrumentum Dei, absque speciali concursu & auxilio ipsius Dei:igitur, vel hoc auxilium est tota virtus agenti creaturae, vel supponit in ea inchoata virtutem, & complet illam: vel denique supponit totam virtutem proximam ad agendum, solumque cum illa concurrit ut causa prima cum secunda: ex his tribus membris secundum & tertium sunt improbabilia: ergo eligendum est primum, & consequenter dicendum est, talem concursum Dei nullam supponit potentiam obedientiale actionis, sed solū passim ad recipiendam difficultatem per concursum Dei. Minor quoad veramque partem probatur secunda ratione facta: quia illa potentia, siue inchoata, siue completa dicitur, & esse debet naturalis, & supernaturalis quod implicat: naturalis quidem, quia congenita cum natura, & à Deo vt autore naturæ: supernaturalis verò, quia est ad effectus miraculosos & supernaturales: & consequenter eiusdem ordinis supernaturalis cum illis, quod maximè vrget, si potentia illa completa dicitur, solumque requirere ad agendum, concursum Dei proportionatum: nam, si talis est, ita comparatur ad actiones suas, sicut lumine gloriz ad visionem Dei, vel sicut habitus charitatis ad suum actum: erit ergo plena virtus ac potentia supernaturalis, quam tribuere naturali creaturæ, & valde improportionatum est, nam confundit supernaturalem ordinem cum naturali, & ipsi naturæ plenam vim proximā tribuit ad supernaturalia, quod gderorem Pelagi pertinet. Imò, etiam si potentia

A illa dicatur inchoata tantum, non videtur tutum, eam tribuere creaturæ in ordine ad supernaturales actus, affirmando, esse illi connaturalem: nam hoc etiam esset non parū fauere errori Pelagi: quia ordo gratiae bona ex parte reduceretur ad virtutem naturæ. Propter quod grauiores Theologi césent, neq; in intellectu, neq; in voluntate nostra, esse actionem aliquam, quam ex se habent ad actus supernaturales, vt supernaturales sunt, sed totam prouenire ab habitu, vel auxilio supernaturali: rei cuiusque opinionem Caietani, qui de visione beata, & à fortiori de ceteris actibus supernaturalibus, oppositū sensit.

Quarò, quia, si in creaturis est hæc potentia obedientialis actionis, sequitur, quando per illam agunt, Deo tribuente accommodatum concursum, non esse instrumenta, sed causas proximas principales, quod esse planè falsum nemo negabit. Sequela patet, quia illa potentia obedientialis non procedit à Deo, vt autore supernaturali: quia est congenita cum natura, & non fit per aliquam actionem supernaturalem: ergo creatura, ratione illius potentie, non est instrumentum Dei autoris supernaturalis. Neq; verò est instrumentum Dei autoris naturæ: quia Deus, vt sic, non efficit supernaturales eff. Itus ergo nullo modo constituitur creatura in esse instrumenti diuinii per hanc potentiam.

Quintò, vel hæc potentia obedientialis est materialis, vel spiritualis: si spiritualis est, in rebus materialibus reperiri non potest, vt suprà nos argumentabamur de qualitate superaddita: falsum ergo est, hanc potentiam obedientiale esse communem omnibus entibus. Ex quo veterius consequitur, nec Christi corpus, nec sacramenta materialia, esse possunt instrumenta ad efficiendam gratiam. Si autem hæc potentia dicatur de se esse indiferens ad immaterialē, & materialē: ergo, vbi materialis est, non potest esse effectiva rei spiritualis, neque etiam poterit attingere spirituale subiectum.

Sexto argumentari possumus, & fortasse difficultius, ex parte ipsius dependentiæ seu actionis, per quam gratia efficitur (& idem est de quolibet alio miraculo opere, præfertim spirituali) omnis enim actio & dependentia, quatenus talis est, dicit ex natura sua intrinsecam, essentialem, & connaturalem habitudinem ad suum principium, seu ad potentiam, à qua fluit: sed nulla potest esse actio productiva gratiae, quæ ex natura sua dicat intrinsecam & essentialem habitudinem sibi connaturalem ad entitatem materiale, neque ad quacumque entitatem naturalem: ergo neque è contrario potest in huiusmodi entitatis esse potentia actionis obedientialis respectu talis actionis. Maior evidens est ex principijs Metaphysicæ, & in superioribus sçpè hoc actū est, & latius in 3. tomo huius: partis, in materia de sacramentis in genere, & copiosius, magisque ex proprijs, in disputationibus metaphysicis, quæ Deo iuante, breui in lucem prodibunt, dicetur. Et patet, nam actio, vt actio, includit intrinsecè & essentialem ratione actualis dependentiæ effectus à causa, loquor enim propriè & in rigore de actione, prout in creaturis reperitur, ne quis sermonem misceat de processionebus diuinis ad intra, que sicut verè dependentia non sunt, ita nec propriæ actiones dici debet, sed origines seu processiones. Loquor item de actione formaliter ac propriè in transcidente, seu realiter procedente à suo principio, ne quis ē misceat questionem illam, an creatio, vel quilibet productio immediata à Deo facta, sit actio formaliter transiens, nec ne. Deniq; vt ab omnibus opinonibus abstracta, loquor de dependentiæ qua vñusquisque est. & seu terminus actionis pendet à sua causa efficiente: huc nulla dependentiæ vocetur actio, siue passio, siue dependentia, passiva, siue via ad terminum, negari non potest quin illa sit intrinsecè vel idētice in re, quæ ab alia pendet, & simul dicat essentialem habitudinem ad.

principium, à quo pendet seu profluit. Vnde sit, vt talis habitudo sit prorsus immutabilis in tali dependencia, ita vt etiam in individuo nō possit hæc numero dependentia conservari sine tali principio, quia alias oportet vnam dependentiam manare seu pendere à suo principio per aliam ex natura rei à se distinctam, quod est impossibile, alias in infinitum procederetur. Atque hinc etiam sit, in vnaquamque dependentia, habitudinem ad suum principium esse illi connaturalem, & non posse esse supernaturalem seu extrinsecus additam: agimus enim formaliter de ipsam dependentia, & non de re, quae pendet, ab hac enim dependentia ex natura rei distinguuntur, estque modus eius: vnde sit, vt rei seu termino, qui sit, possit aliqua dependentia esse supernaturalis, si res illa non habet modo connaturali, sed supernaturali: tamen dependentia vnicuique habitudo ad suum principium necessaria ē esse debet connaturalis, quia est intrinsecā essentia eius, qualis in huiusmodi rebus & modis esse potest. In praesenti ergo, si gratia, verbi gratia, effectuē sit à carne, contractu, aut voce Christi, quamvis illi gratiae præternaturalis sit ille modus effectus, tamen illi actioni, per quam hic & nunc gratia sit, essentialis, atque adeò connaturalis erit habitudo seu trancendentialis ordo ad potentiam obedientialem actiuam, que est in voce, vel in carne Christi, ita vt omnino repugnet, hanumero dependentiam manere fine ordine ad tale principium. Quod autem hoc sit impossibile (quaē era minor subsumpta in principali argumento) probatur, quia illa actio est spirituale: ergo non potest dicere intrinsecū & connaturalem ordinem ad principium materiale, quia non habet cum illo proportionem connaturalem, que necessaria est, sicut ad connaturalem habitudinem. Quamquam enim gratis concedamus, rem spirituale posse supernaturalem habere dependentiam à principio materiali, tamen, quod hoc sit connaturale rei spirituali, & praesertim superioris ordinis, non videatur intelligible: sicut, quod accidens spirituale supernaturaliter constituit possit in subiecto materiali, est fortasse non prorsus improbabile: tamen, quod ex natura sua spirituale accidens habeat connaturalē habitudinem, seu dependentiam à subiecto materiali, neque illius unquam dixit, nec satis intelligi potest. Sed non est minor dependentia actionis à suo principio, nec minor proportionem inter se requirunt: ergo fieri etiam non potest, vt actio spirituale habeat connaturalē habitudinem ad principium materiale, à quo pender. Idemque proportionale argumentum fieri potest de actione supernaturali respectu cuiuscunque naturalis entitatis. Hinc autem manifeste concluditur prima consequentia argumenti, scilicet, non est possibilem talis potentiam actiuam in creatura: quia, si non est possibile actio, neque potentia est possibile, cum potentia non sit nisi propter actionem: sed ostensum est, esse impossibilem actionem respectu talis potentie, cum non possit esse sine connaturali habitudine ad illam, nec talis habitudo connaturalis sit possibilis: ergo eriam talis potentia impossibilis est.

Sepimum argumentum Sepimum argumentum, quia omnis potentia habet speciem aliquam à suo actu & obiecto: nam, iuxta principia Aristotelis, potentia ex actibus, & actus ex obiectis specie sumunt: sed in entitate materiali, vel merè naturali, non potest singi aliqua species realis supra ex actione spirituali, seu supernaturali: ergo nec potest singi talis potentia actiuam, quæ in illa entitate intrinsecè supponatur ante omnem Dei elevationem. Patet consequentia, quia talis potentia, si vera potentia est, debet habere aliquam speciem, quam consequenter accipiet à suo termino, vel actione. Minor autem probatur, tum quia res materialis, in se & ex se sumpta, non habet intrinsecam

habitudinem ad actionem spiritualem, nec res naturalis ad actionem supernaturalem, vt inde aliquam realem speciem sumatur: etiam quia vel illa species est ex natura rei distincta ab essentiali differentia specifica talis entitatis: vel non. Neutrū autem dici, aut satis excogitari potest. Nam, si non est distincta, quomodo fieri potest, vt in cōceptu essentiali cuiuscumque entitatis creatæ includatur habitudo ad talem actionem? Si vero est distincta, quomodo, vel quo fundamento singi potest, ab omni entitate manare talem proprietatem ab illa distinctam? Maximè quia, si illa est proprietas consequens essentialem entitatis creatæ, erit minoris perfectionis quam sit illa: quomodo ergo dicere poterit habitudinem ad actionem superioris ordinis? Addo denique, nullum esse vestigium aut indicium distinctionis ex natura rei inter entitatem, & huiusmodi potentiam. Nam, si ex natura rei distinguuntur, velyna est modus alterius, vel sunt res omnino distinctæ: non est enim alijs modus distinctionis ex natura rei, vt in Metaphysica ostenditur: sed hæc potentia non potest esse tantum modus, quia ratio modi est imperfœcta, & nunquam constitutum proprium principium agendi, sed ad summum, esse loget conditio ad agendum, vñ est interdum motus localis. Neque etiam potest esse res omnino distinctæ, quia neque est nullum fundamentum ad fingendam talem entitatem, neq; satis potest mente cōcipi, quæ, vel quæ sit. Nec denique his modis verum erit, quod dicitur, omnem entitatem creatam habere han potentiæ obedientialis: nam, si hæc potentia est res distincta, separat illam Deus: quid enim repugnat? aut ergo in alia entitate manet potentia obedientialis actiuæ: & sic superflua est illa entitas: vel non manet. & si non in omni entitate creatâ datur talis potentia obedientialis actiuæ. Quod si per diuinam potentiam potest conseruari entitas sine tali potentia, nullum fundamentum relinquit ad fingendam huiusmodi potentiam in qualibet entitate: nam in illa entitate sic cōseruata, sunt omnia, quæ mouere possunt ad ponendam talem potentiam in omnibus entitatibus creatis.

Ostatu. Omnis potentia actiuæ est proportionata illi, cuius est potentia: ergo, si in reb⁹ creatis est hæc potentia obedientialis actiuæ, est proportionata illis, ergo, sicut illæ finitæ sunt, ita hæc potentia erit finita in genere & ratione potentie: omnis autem potentia finita habet determinatum ac limitatum obiectum, & certam ac finitam latitudinem actionum: ergo & hæc potentia obedientialis habebit finitum obiectum & actiones: hoc autem dici nō potest, quia non est maior ratio, cur ad hos effectus & actiones extedatur potius, quam ad alios: & idè dicitur extendi ad omnia, quæ non implicant contradictionem, quod planè includit quandam infinitatem & illimitationem. Atque idem argumentum fieri potest ex parte subiectorum seu entitatum, in quibus dicitur esse hæc potentia: nam, cum illa valde inequalia sint in perfectione, incredibile est, habere aqualem vim actiuam in hoc genere seu ordine: minusque verisimile videatur, omnem entitatem, quācumque imperfектam si naturaliter nihil agere possit, habere totam hanc vim actiuam obedientialem. Denigè alii etiam de relationibus diuinis possit dici, quod licet naturaliter non sint actiuæ, secundum id, quod eis est proprium, nihilominus habent potentiam obedientialel actiuam, per quam possit vna relatio aliquip efficiere, quod non facient alii.

Præsens cōrouersia solum inter eos versatur, qui admittunt physicam & supernaturalem effectum instrumentorum Dei, nam qui negant Christi humanitatem & sacramenta, & cetera huiusmodi, esse physica instrumenta, non est, cur de potentia obedientiali actiuæ sint solliciti, imo, quia talem potentiam nō agnoscunt, idè talem effectum negant, & con-

& consequenter loquuntur: sed de illo principio, ac fundamento scatis à nobis dictum est. Quo supposito, antequām satis faciamus argumentis positis, videamus necesse est, quibus modis efficientiam physican instrumentorum Dei in supernaturali gratia effectione, & alijs miraculosis actionibus, absque hac

Propositorum nullum principia recipi a instrumentis diffundantur.

Abit. sup. penitentia in causa virtutis agentis.

potentia obedientiali actiuia tueantur hi Doctores, qui nobis in hoc contradicunt. Quod ut declaretur, nōnulla principia statueri oportet, in quib⁹ necesse est, ut nobiscum conueniant. Primum est, nullam rem posse efficere sine virtute actiuia proportionata causalitatē eius, ita vt, si sit causa principialis & integrata habeat virtutem propriam actiuia, adaequatā effectui in suo genere: si vero sit causa partialis, habeat etiam virtutem partiale: si vero sit causa instrumentalis, habeat vim actiuam instrumentalem: ita ut actio eo modo, quo dicitur esse ab aliquo, supponat in illo vim agendi. Quod principium omnes Theologi rāquam per se notum in hac materia supponunt, ut videlicet in Paludano Capreolo, Durando, Scotio, & alijs in 4. d. i. & sumitur ex D. Thob. ibi, & hic, & infra, q. 62. & 1. p. q. 45. art. 5. & Caiet. his locis, & Ferr. 4. cont. Gent. c. 65. & Alexand. Aten. 4. p. q. 8. memb. 3. art. 5. 5. 6. & videtur ex terminis eiusdem: quia actus secundus efficiat alter supponit primum, sed actio comparatur ad causam agentem, tāquam actus secundus: supponit ergo in illa actū primum, quia est virtus vel potentia agendi. Maior constat, quia actus primus & secundus sunt per se ordinati: & idēo alter est secundus, quia supponit priorē. Item, quia, si actus secundus sit per modum passionis vel informationis, necessariō supponit potentiam patēdi, seu capacitatē recipiendi talem formam, si nequa impossibile est intelligere talem actum secundū in aliquo subiecto: ergo similiter, si actus secundus sit per modum actionis, necessariō supponit actū primum, seu virtutem agendi in eo, à quo dicitur esse actio: quia etiam actio, ut actio, dicit essentiale habitudinē ad talem actum primum, seu potentiam agendi. Tertio, nam ab actu ad potentiam (ut dialeicti dicunt) necessaria est cōsecutio: ergo, si aliquid agit, potest etiam agere: non potest autem agere, nisi per vim agendi: ergo actio agētis in actu, supponit in eo virtutē agendi. Quartū, quia, teste Aristotele, causa, ut causa, est prior, scilicet natura, effectus & actione sua, quia ab illa realiter manat: nō est autem prior natura causa in actu secundo, quām sua actio, ut per se constat: quia per ipsam actionem formaliter constituitur in actu secundo, sive intrinsecus, sive per extrinsecantur denominationem, iuxta varias opiniones, quae ad præsens nō referunt: ergo causa est prior natura actione in actu primo. Quintū, quia actio ut actio, dicit transcendentalē habitudinē ad causam agentem, ut ad real principium, à quo fluit. Vnde causa agens, licet habeat rationem principij, quatenus ab ea fluit effectus, vel actio, tamen quatenus est id, ad quod actio, ut actio, dicit immediatam habitudinem, vocari potest terminus eius: ergo supponit in causa agente entitatem, formā, vel rationem aliquā ad quam possit illa habitudo transcendentalē ipsius actionis terminari: quia nō potest esse habitudo realis, nisi in termino supponatur id, quod necessarium est ad terminadū illam habitudinem: in præsenti autem, quia hæc habitudo actionis, est habitudo emanationis seu dependentia realis à vera & propria causa reali, supponit in ea aliquid reale, quo talē habitudinem seu dependentiam terminet: ergo supponit in ea realē virtutem agentis, quia virtus agentis nihil aliud est, quām extra causas suas educi, seu cōstitui: ergo, antequām fiat, necessariō supponitur cōtentus in virtute causarum: ergo à nulla causa fieri potest, nisi quatenus in ea aliquo modo virtute

A continetur, ergo, si causatur efficienter ab aliquo, continetur in virtute eff. Etia illius, eo modo, quo ab illo fit: ergo actiuia emanatio supponit temperū virtutem producendi in causa, accommodatam causalitatē eius. Quod ad cōstantis fuit apud Theologos, ut etiā in diuinis processionibus seu emanationibus ad intra, quāuis sine imperfectionib⁹ causalitatis existat, & sine dependētia, j̄mō sine reali emanatione ipsius originis actiuia, sed tātum ipsius personæ producta: nihilomin⁹, quia illæ sunt veræ productiones reales, necessariō ad illas requirunt potētiam producendi: & ita in Patre dicūt esse potentia generandi: & in Patre & Filio potentiam spirandi. Est ergo hoc principium certissimum: & quamuis in illo, vi dixi, cōueniamus omnes, illud tamen omnibus rationibus adductis cōfirmare & declarare volui, quia ex eo pendent omnia, quæ dicenda sunt: & quia multi, qui verbis illud admittunt, postea in re ipsa lōge ab illo distare videntur, ut ex dicēdīs patet.

Virtus instrumentalis, quæ necessaria est in instrumentis diuinis, ut talia sunt, non esse qualitatem aliquam super additam, verbi gratia, humanitati Christi, aut voci eius, realiter que ab illis distinguita, quod in superiori cōnaturali est qualitas superaddita.

B tis plura ad id confirmandum adducam, pauca tamen hic dicenda sunt. Loquor igitur de instrumento Dei, ut instrumentum est, ut excludam infusionem supernaturalum habituum seu virtutum, que ad elicendos supernaturales actus nobis dantur: nam illæ qualitates propriæ non dantur ad efficiendum instrumentaliter, sed potius ad operandum cōnaturali, & per modum cause proximæ principialis, saltem quatenus ipsi habitus infusi ad suos actus concurrant: nam quia illi actus, sunt actus secundi vitalium potentiarum, non repugnat illis, quod possint infundi habitus eiusdem ordinis, qui ad illos comparentur ut principia cōnaturalia illorum, quod tamen repugnat respectu ipsius gratiæ & aliorum supernaturalium actionum seu miraculorum propter rationem suprà traditam, sectio. 4. vbi ostendimus, humanitatem Christi non posse esse causam principalem gratiæ aut iustificationis, & supernaturalum miraculorum, quia non potest ei infundi qualitas, quæ sit principium principale talū effectuum: sine qualitate autem huiusmodi seu virtute addita, clarum est, non posse constitui humanitatem in ratione principialis principij, cum certum sit, neque ex se habere talem virtutem, neque per solam vniōnem hypostaticam formaliter ac præcisè sumptam, tūs illi cōmunicatam, ut suprà probatum est: quia sola vniō, ut sic, solū dat humanitati, quod sit cōiuncta Verbo ut supposito: ex quo præcisè nulla virtus physicæ operativa additur humanitati, sed solum habet, quod in tali supposito sit principiū operandi, iuxta naturalem, realē, ac moralem perfectionem, propriam talis naturæ, & cū morali dignitate & valore consentaneo tali personæ.

E Hic ergo non solum excludimus hanc qualitatē, quæ sit principium principium horum effectuum, sed etiam instrumentalem vim, scilicet, quæ ex natura sua habeat huiusmodi virtutem cōnaturali ac propriam instrumentaliter efficiendi hæc opera, ita ut ex natura sua in illa influat: talem enim qualitatem impossibile esse existimo. In quo nonnulli ex prædictis autoribus (mea sententia) non loquuntur consequenter: docent enim, hæc qualitatē instrumentariæ esse possibilem, & negant, esse inditam humanitati Christi: quia licet possibilis sit, non decet tamen, creaturā, illam habere: interrogo enim, quānam sit hæc indecentia; aut enim hoc iudicatur indeces, quia si hæc qualitas humanitati tribueretur, aliqua imperficiō, vel defectus aliquis in ea ponetur: vel è conuerso, quia nimia perfectio illa esset, & excedens dignitatem eius. Primū nullo modo dici potest

Potest, quia illa qualitas esset in se valde perfecta, & non repugnaret cum qualibet alia perfectione, vel natura, vel gratia, vel scientia, vel potentia humanae Christi: non ergo posset humanitati defensum & imperfectionem afferre, sed magnam potius perfectionem & virtutem.

Secundum etiam non est consentaneum perfectioni, vel dignitati Christi, & humanitati eius: tanta enim est dignitas illius humanitatis ratione unionis, ut non possit hoc ornamentum creatum, responde illius, nimium vel excedens existimari. In quo enim potest poni huiusmodi excessus? Nunquid in eo, quod videretur humanitas & quæ diuinatus in omnipotencia? Sed hoc nullius momenti est, quia instrumentaria & accidentaria virtus non potest cu principaliter ac substantiali comparari: immo, quamvis fingeretur qualitas, quæ esset principalis virtus, non posset conferri cum virtute diuinatus, quia haec est virtus per essentiam primaria & independens: illa vero est participata, secundaria, & pendens ab influxu causæ primæ in omni actione sua. Et confirmatur primò, quia non excedit, immo est valde consentaneum dignitati Christi hominis, quod ad arbitrium voluntatis suæ, non tantum diuinæ, sed etiam humanæ, possit homines sanctificare, & miracula facere: in quo non æquatur voluntas humana diuinæ: quia semper est illi subordinata, siue conformatur: ergo neque excederet dignitatem eius, quod recipere hanc virtutem per qualitatem inditam, cui esset connaturalis talis modus agendi, silla esset possibilis. Tandem confirmatur, quia prædicti autores concedunt, characterem sacerdotalem esse ex natura sua instrumentariam virtutem ad transubstantiationem efficiendam, & consequenter etiam ad remittendam peccata, & gratiam infundendam: & nihilominus non dedecet, hanc qualitatem in fundi creature, & in ea permanere habitualiter ita subditam voluntati eius, ut possit ea vti, quod voluerit: cur ergo non decet, qualitatem illam permanentem inditam esse humanitati Christi, si possibilis est?

Vera ergo ratio huius rei est, quia talis qualitas, quæ natura sua hoc habeat, seu (quod idem est) eni talis modus agendi, & concursus ex parte Dei in effigie ad tales effectus, ex propria natura ei debitus fit, est reuera impossibilis. Quod de qualitate permanente habitualiter docuit D. Tho. 2.2. q. 17.8. art. i. ad 1, est autem eadem vel maior ratio de qualitate solum transeunter data, ut supra ostensum est. Sunt autem, qui exponant, D. Tho. ibi fuisse locutum de potentia ordinaria, non de absoluta. Sed hæc interpretatione in prædicti gratias confita est, cum D. Tho. simpliciter dicat, esse impossibile, & non loquatur de re aliqua, quæ per naturæ leges metuenda sit, ut respectu illarum dicitur impossibilis. Intelligit ergo, omni modo, etiam supernaturale, id esse impossibile. Et ratio, quam adducit, ad hoc etiam tendit scilicet, quia diuina omnipotètia nulli creature communicari potest, de qua ratione non est hic dicendi locus: sensu tamen eius esse existimo, ea quæ sunt propria omnipotentie Dei, quatenus infinitæ virtutis est, & supra totum ordinem naturæ creaturæ, tam in suo esse, quam in sua virtute, dominio, & potestate, non posse communicari creature, ita ut ex vi sua natura sit effectrix talium operum, sive principaliter sive instrumentaliter.

Aliâ vero huius rei causam, quæ mihi valde semper probatur super ego attuli ex doctrina eiusdem D. Thom. in 1. p. q. 45. a. 5. scilicet, quia haec virtus seu qualitas creata, non potest habere actionem aliquam propriam & commensuratam sive virtuti in ordine ad hos effectus: nullum autem instrumentum, quod ex natura sua institutum est & ordinatum ad aliquæ effectum superiore, concurrit ad illum, nisi aliqua prævia sibi accommodata & propria actione, & non excedente propriam perfectionem: & quoad hoc re-

Artic. I. vsq; ad IV.

A uera est demonstratiuus discursus D. Tho. in illo articulo, ut iterum attingam sect. seq. Explicari autem amplius potest viragi ex hisrationibus, quia instrumentum connaturale semper dicit habitudinem ad aliquod agens principale, quod non solum posset agere, medio tali instrumento, sed etiam velillo indigat ad talē effectum, vel certè magis consentaneus sit naturis rerum, velex parte ageris, vel ex parte effectus, ut inductione ostendam potest, & per se est maximè consentaneum rebus ipfis. Hoc autem in presenti dici non potest, quia gratia, v.g. maximè connaturale est fieri à solo Deo, nullo instrumento medio: & Deo ipso hoc est maxime proprium & connaturale, neque vel instrumento indiget: nulla ergo excogitari potest qualitas, quæ natura sua postuletur, habere huiusmodi effectum vel actionem per medium instrumentariae virtutis connaturalis.

B Quod si qualitas infundi non potuit humanitati Christi, quæ huiusmodi virtutem haberet, conuinetur, nullam esse ponendam huiusmodi qualitatē, quia, si natura sua sit improportionata ad talem actionem, impetrans est ad rationem instrumenti, cum nullam virtutē agendi illi possit conferre. Ad do denique, sermonem esse de qualitate, quæ sit virtus instrumentaria per modum actus primi necessarij ex parte ipsius instrumenti: quod dico, ut ablineam ab aliis quæstione, & opinione noue inuenta, de qualitate necio quia, quam Deus vt prima & universalis causa in omni ordine dicitur imprimere omni cause secundæ, tam principali, quam instrumentali ad agendum & concurrentem cum illam etiam si demus licentiam fingendi hanc qualitatem (est enim reuera confita), vt in disputationibus metaphysicis latius ostendo ad præsentem quæstionem nihil referat, quia illa qualitas velentitas, quecum illa sit, non ponit in causa secunda principali vel instrumentalis actum primum, quo illa operatura est, sed supponit illum, præbente illi motionem vel concursum ex parte causa prima necessarium, ut causa secunda agat, ad hunc enim finem ponitur illa qualitas ab his autoribus, at quibus ex cogitari est: & ideo non solum in operibus gratiae & miraculosis, sed etiam in operibus naturæ, illam necessariam esse existimant, nec solum in causis instrumentis, sed etiam in principiis, quantumvis per proprias formas & virtutes sive in actu primo plenè ac perfectè in suo ordine constituta: quod, quam sit absurdum, & ex falsa intelligentia diuinæ concursus profectum, prædicto loco, & in p. platō ostensum est. Nū auem (quidquid de hoc sit) solum excludimus qualitatem, per quam Christi humanitas in ratione instrumenti constitutatur in actu primo, cui dandus sit diuinus concursum, nesciunq; illi sit: & in hac qualitate neganda, nobiscum consentunt prædicti autores, quamvis fortasse in fundamento, & ratione excludendi illam, non consentiant.

C Tertium principium est, diuinam instrumenta formaliter & propriè non constitui in actu primo ad agendum instrumentali alter per motum aliquem physicum, ipsi instrumento superadditum. Dicunt quidem aliqui ex autoribus contrarie sententia, regulariter loquendo, non vt Deum Christi humanitatem, aut alia creatura ad supernaturalia opera, nisi per uno aliquo motu, vel operatione creaturæ, sive ille sit motus aliquis localis, sive cœptus, sive locutio, sive aliqua operatio immanens, juxta doctrinam D. Thom. in fr. a. q. 62. artic. 1. & 4. & 2. 2. q. 17.8. art. 1. ad 1. strumentum, quam in eo sensu, quem ipsi etiam indicant, facile remittunt: non enim putant hunc motum ipsius est physicam, & supernaturalem efficientiam eleveret: hoc in dico, enim planè coniunctum, quæ in precedente sectio, contra secundam sententiam à nobis dicta sunt: quibus non obstat, quominus Deus frequenter virtutem aut requirat huiusmodi motū, & operationem in strumen-

strumenti, quia hic est suauior modus vtendi crea-
turae in instrumento, & eleuandi illam ad superiorē
actionem, quando commodè fieri potest: quia est
magis accommodatus ordinario modo operandi
instrumentorum. Nihilominus tamen, cum hic mo-
dus instrumenti non censeatur necessarius simpliciter
ad hanc instrumentariam actionem, quando ille
non adhibetur, inquirendum necessariò est aliquid
aliud, quo instrumentum constituitur in actu pri-
mo ad tales actionem. Imò etiam, quādō talis mo-
tus adhibetur, nō potest ille secundum proprias vi-
res naturales considerari cōstituere diuinum in-
strumentum in actu primo ad supernaturale opus
efficiendum: quia imperfectior est talis motus, quā-
res, quā illo afficitur, seu niouetur ergo neque ille
poterit esse virtus actiua naturalis ad tales actionē
& effectū, neb̄ entitas ipsius instrumenti, vt, ver-
bigratis, humanitat̄ aut vocis Christi, vt sic mota,
B seu vt affecta tali motu, potest esse virtus actiua na-
turalis ad tales actiones vel effectū. Probatur ac
declaratur ex re ipsa, inductione facta, nam hic mo-
tus, vt Dñs Thomas aperte declarat, non est, nisi
aut contactus per manus, saliuam, aut vestes Christi
vel aliquid huiusmodi: vel vox Christi imperantis
& loquentis: vel ad summum erit actus intellectus
aut voluntatis, quo imperat seu vult, tales effectū
fieri: omnia autem hæc sunt ex se se insufficiencia ad
hanc virtutem actiua, que ex natura sua sit vir-
tus instrumentalis ad tales effectū, quia, si est cō-
tactus corporeus, ille vel nihil addit intrinsecum &
reale vni corpori præter relationem, vel denomina-
tionem ab aliis corpore propinquum, vel ad sum-
mum addit motum localem, & aliquod nouum v-
bi, & cum eo coniungi potest aliqua alteratio corpo-
ralis, quamvis hæc accidentaria sit: omnia autem
hæc sunt imperfecta & ex se in proportionata ad o-
mnem supernaturalem effectū, & idem est de so-
no vocis corporalis, quod attinet ad realem entita-
tem eius: nam de significatione, quam habet ad pla-
citum, iam facit ostensum est, non posse esse princi-
pium vel rationem physicæ efficientiæ, cum nihil sit
præter denominationē extrinsecam aut ens ratio-
nis. Ac denique idem est de actibus immanentibus
intellectus & voluntatis, quia, si sint naturales, non
solum ex se non sunt actiui talium effectuum, sed et-
iam sunt inferioris ordinis actiones: si vero sint
supernaturales, saltē ex natura sua non sunt formæ
actiua gratia, verbigratis, in alio aut resurrectionis
mortui, vel similiū operum. Denique rationes,
quibus probamus, qualitatem superadditam non
posse esse instrumentum natura sua ordinatum ad
has actiones, & habens virtutem connaturalē, ex-
iam instrumentariam ad illas, à fortiori probant,
hunc motum, vel actum, qui sit circa instrumentum
Dei, non esse natura sua vim actiua instrumentari-
am ad tales effectus, & consequenter non constitue-
reformaliter tale instrumentum in actu primo in
ordine ad tales actionem.

Quod si forte dicatur, etiā formaliter non consti-
tuat instrumentum in actu primo, tamen ex diuina
ordinatione esse condicionem necessariam, ut tale
instrumentum per diuinam virtutē in actu primo
constituitur, facilè hoc totum concedemus seu per-
mittemus, inquirendum tamē ac declarandum su-
perest, quid sit illud, quo formaliter constituitur ta-
le instrumentum in actu primo ad agendum: in hoc
enim cardo totius questionis versatur. Nam, licet
actus primus, de quo in præsenti agimus, compare-
tur ad effectū seu actionem in actu secundo in ra-
tionē efficientiæ, tamen comparatus ad ipsam cau-
sam, vel principalem, vel instrumentalem, formaliter-
se per modum formæ constituentis ad illam
comparatur, vel secundum rem, si sit qualitas aut
forma distincta, vel secundum rationem, si sit per i-
dentitatem realem, quomodo Deus est formaliter

A dīnus per omnipotentiam suam, & calor est acti-
us sua naturali virtute. Vnde, etiā si dicatur, quod
ille motus diuinis instrumentis impressus, vel natu-
ralis operatio ab eis manans, quamvis secundum se,
& natura sua, non sit vis actiua & instrumentaria ad
huiusmodi effectus miraculosos, tamen, vt est à Deo
monente quasi artificiosē seu miraculose, habere
sufficientem rationem virtutis actiuae instrumentaria
quia iam non spectatur ille motus secundum fe-
tū, vel secundum præcisam naturam suam, sed
vt eleuatur à principali agente: licet hoc (inquam)
dicatur, non repugnabim⁹, dummodo sufficiēter
explicetur, quid sit, motum illum eleuari à Deo, seu
esse artificiosum, vt subest diuinæ motioni aut vir-
tuti, quod ad eandem difficultatem revoluitur, in
qua diximus esse contoversia cardinem, quamque
in sequente puncto tractabimus. Nihil enim inter-
est, quod hæc eleuatio seu subordinatio ad diuinam
virtutem, attribuatur rei, quæ dicitur instrumentū,
mediante motu, qui in illa sit, vt cum dicitur eleu-
ari caro Christi, medio contactu, vel aqua, per mo-
tum, quo ad ablendum mouetur, aut quod ipsi-
met motu, seu contactu tribuatur, vt cum dicitur
ipse contactus vel ablutio, & est motus Dei arti-
ficiosa, eleuari, vt per illam communicetur instru-
mento virtus agendi, vel ut sit illi virtus agendi his
enim omnibus dicendi modis, idem dicitur, quam-
uis diuersis rebus attribuatur, que est materialis dif-
ferentia potius quam formalis, quantum ad præ-
dictam difficultatem spectat. Igitur, quod attrinet ad
hunc realem motum, vel contactum, vel actum, vel
aliquid huiusmodi, quod regulariter solet esse præ-
sumum in his diuinis instrumentis, vel efficientiis eo-
rū, nulla est dissensio, quæ ad rem pertineat, sed tota
esse potest in hac eleuatione diuinorum instru-
mentorum explicanda, & in eo, quod ex parte eorum re-
quiri potest, vt eleuabilia sint, sive cum aliquo mo-
tivo physico, sive absque illo eleuentur.

*Declaratur opinio, que sine potentia obedientiali a-
etina ponit efficientiam physicam, per solam
extrinsecam eleuatio-
nem.*

H is ergo suppositis, & seclusa potentia obedien-
tia actiua propter rationes suprafactas, aiunt
prædicti autores, hæc instrumenta diuina, etiam si
ex vi sua entitatis nullam habeat vim actiua, nec
naturalē, nec supernaturale, nec obediētiale;
&, quamvis etiam nō detur eis talis virtus per qua-
litatem, aut rem nouam illis inharentem, fieri actiua
per solam conjunctionem & actualē subordi-
nationem ad virtutem Dei principalis agentis: quā
conjunctionem aiunt ordine naturæ antecedere ef-
ficiētiem talium instrumentorum: & non potere
aliquid reale positiū supra entitatem instrumen-
ti, nec modum aliquem realem in instrumento re-
ceptum, ultra materialē motum vel contactum, si
fortasse circa illud fiat: sed addere solum prædictam
subordinationem ipsius rei, quæ instrumentum di-
citur, ad virtutem Dei. Vnde tandem concludunt,
creaturam non constitui in actu primo ad agendum
instrumentaliter cum Deo, per aliquid nouum, &
in ea receptum, sed per diuinam virtutem incre-
tam ineffabiliter illi coniunctam, seu per subordi-
nationem ad increatam virtutem Dei, & ad impe-
rium practicam eius. Quæ sententia sic exposta po-
tissimum in eo fundatur, quod, seclusis alijs modis
declarandi hanc efficientiam, & elevationem instru-
mentorum Dei, nullus alius sufficiens ac possi-
bilis excogitari posse viderit. Quod autem hic
sit sufficiens ac possibilis, non aliter probatur, ni-
si quia nesciunt repugnantiam, nec afferri po-
test illa ratio, ob quam prædicta subordinatio
non sufficiat, vt creatura substantia increatæ vir-
tuti Dei,

*Argumēta
Prædicta
sententia.*

virtutis Dei, & diuino imperio, instrumentaliter cum Deo efficiat, quod ipse suo imperio principaliter operatur, concurrendo cum sua creatura ad instrumentalem actionem. Secundò declaratur in hunc modum, quia imperium Dei practicum, licet formaliter sit immans, tamen virtus est transiens, estque infinita suavitatis ac efficacitatis, & priori ratione se accommodat suis creaturis in agendo: posteriori autem ratione eis virtutis, easq; eleuat ad agendum, prout vult: ergo virtus diuina, applicata creaturæ, per hoc imperium potest illam constitutere in actu primo ad operandum in ratione instrumenti, absque alia res superaddita. Tertiò, quia actio, quæ Deus & instrumentum eius producent gratiam, est una & simplex: ergo non postulat duas virtutes, sed unam, quæ per se est in principali agente, scilicet Deo, communicatur autem creaturæ ut instrumento. Quarto, instrumentum non operatur in virtute propria, sed principalis agentis: ergo, ut constitutur in actu primo, facit est, quod habeat immediatam coniunctionem ad virtutem causæ principalis. Quintò, quia causa inferior perficitur in ratione causæ ex coniunctione & subordinatione ad superiori, absque superaddita entitate. Sextò confirmatur hoc, & declaratur exemplis. Primo. Color per coniunctionem ad lucem confortatur, & fit potens ad producendas species visibiles, ad quas producendas non erat in actu per se solus, sed tam in potentia: & tamen lumen, per quod fit potens, & constitutur in actu ad huiusmodi actionem, non in actu illi, sed tantum ei coniungitur. Secundum exemplum est de phantasmate, quod per coniunctionem in intellectus agentis constitutur in actu primo ut instrumentum ad efficiendam speciem intelligibilem: & tamen nihil sibi inherens recipit ab intellectu agente per quod in actu primo constitutur. Tertium exemplum est de motu celi, qui, ut est ab intelligentia, est vivificus seu aptus instrumentum ad producendas viuentias, absque additione entitatis. Quartum est de calore, qui per coniunctionem ad animam est instrumentum productum carnis: per coniunctionem vero ad formam ignis, est instrumentum producendum ignis, quamvis in sercator non immutetur. Quintum est de intellectu & voluntate, quæ potentiae (iuxta opinionem) satis communem, & à multis Theologis probarami) productum primos actus supernaturales, absque illo habitu vel qualitate superaddita, sed per solam subordinacionem ad diuinum auxilium.

Impugnatur predicta sententia.

Hic modus explicandi actuitatem diuinorum instrumentorum, apertam (ni fallor) intulit contradictionem, & cum principijs positivis & admisis manifestam repugnantiam. Quod si ostendero, consequenter coquinam, aut potentiā actuum obedientiam esse admittendam: aut hanc physicam actuitatem humanitatis Christi, & aliorum diuinorum instrumentorum, esse negandam. Prædicta autem repugnantia, & contradictione ostenditur, quia dictum est, causam, etiam instrumentalem, non posse in actu secundum prodire, nisi prius in actu primo constitutur. Hęc autem constitutio non potest intelligi, esse per solam extrinsecam denominationem: ergo necessariò esse debet per intrinsecam entitatem, vel per formam inherentem: aut per utrumque simul, aut per alterum tantum, iuxta diuersos actuitatis gradus, ac modos: ergo in praesenti materia non possunt instrumenta diuina constitui per solam extrinsecam denominationem dum per se. Ergo non possunt constitui in actu primi per solam subordinationem ad diuinam virtutem: nam hoc solum est in illis extrinsecis denotionibus: ergo necesse est, ut supponatur ex parte illorum aliqua via activa intrinsecā, quæ, cum non sit,

A addita per formam inherentem, erit per propriam entitatem: & hanc ego voco virtutem actinam obedientiam: quia, ut ostendam, nec naturalis similiciter, nec supernaturalis dici potest, neque est tantum passua.

In hoc discurso primum omnium demonstranda est illa propositio subfumpta, quod instrumentum non potest constitui in actu primo per solam extrinsecam denominationem, ubi primum aduentum est, duobus modis, in communione, posse intelligi, aliquid constitui in actu primo per entitatem a se distinctam. Primo, tanquam per formam velactum dantem ei totam virtutem agendi, quomodo aqua constituitur in actu primo ad calcinandum per calorem, ipse vero calor se ipso constituitur in actu primo in ratione virtutis calefacientis. Secundo modo, tanquam per formam velactum completem vim actiuam, quæ aliquo modo in alteritate inchoata erat, non tamen completa: quomodo species visibilis dictur constitutre viam in actu primo ad videndum: non enim dat illi totam præcipitatem necessariam, & additam, quæ ex parte obiecti necessaria est. Quando igitur constitutio in actu primo fit hoc posteriori modo, non repugnat, quod aliquando hat per formam inherenter intrinsecam, ut in exemplo positivo de visu & specie, aliquando vero per formam tantum, seu entitatem aliud, seu extrinsecè circumstantem, & quoad hoc constitutio in actu primo ad videndum Deum per diuinam essentiam.

Ratio autem huius posterioris partis (prior enim est per se nota) est, quia, quando aliquid dicatur constitui in actu primo per aliud, solum quia completum in actu primo per aliud, solum quia completum in actu primo est, cunctum sic constitutum non denominatur agens velactum, præcisè ratione alterius formæ vel entitatis extrinsecè illi afferens, sed ratione actuitatis, quam per suam entitatem habet, sicut inchoatiū: neque effectus, vel actio pendet per se a sola entitate, seu forma afferens, seu extrinsecus constitutive aliam in actu primo, sed etiam pendet efficiens & per se ab aliis rebus, quæ in actu primo constitui dicuntur, ut in exemplo positivo, visio beatifica non tantum pendet ab essentia diuinæ, sed etiam ab ipsorum intellectu hominis vel angelii beati, qui non dicunt principium efficiens visionis propriæ efficientiam essentia diuinæ vel sic, sed propriæ efficientiam & influxum, quem per propriam entitatem habet. Denique in hoc posteriori modo constitutions in actu primo (sires attinet consideratur) non tam unum per aliud in actu primo constitutur quod ad rem ipsum, quam ex utroque consurgit unus integer, & complectus actuus primus respectu actionis vel effectus: ac si diceremus, in effectibus actionum causarum secundarii agens in actu primo complectis & integrè constitui ex virtutibus causæ secundi, & causæ primæ coniunctis & subordinatis in ordine ad eandem actionem: quamvis quoad denominationem, quando una ex his causis est incompleta & insufficiens in suo ordine, ad effectum secundum propriam rationem eius efficiendum, sive dicatur una constitutio alteram in actu primo cōpleret, & proximam, quia illi adiungitur ad eam iuicādā & eleuantur ad talē modum agendi. Non est tamen dicendum, nec verè dici potest, tunc constitui causam in actu primo per solam denominationem extrinsecam, cu[m] virtus, & entitas intrinsecā simul concurredat ad completeū actum primum constitutendum.

At vero, quando constitutio fit priori modo, id est, quod forma constitutus in actu primo, conferit formaliter totam virtutem agenti, tunc fieri non potest, ut aliquid constitutur in actu primo per virtutem seu entitatem tantum extrinsecus afferens seu denominantem: sed constitui debet per propriam

propriam entitatem vel performam inheretem. Quod patet primo inductione in omnibus agentibus, tam naturalibus quam supernaturalibus, extra materiam de qua disputamus. Secundo, ex illo eodem principio, quod nihil potest esse in actu secundo, nisi præintelligatur potens in actu primo: nihil enim est potens in actu primo, nisi in quantum est ipsa met potencia activa, vel in quantum potentia activa informatur: nam potentia activa ut sic, non reddit potentem, nisi id, cui inest, vel per identitatem, vel per informationem: nam si potentia non sit res distincta à re, que per illam efficaciter potens, erit illi extrinsecus per identitatem: si autem sit res distincta, pertinebit ad genus qualitatis, & ideo non potest constitutere rem potentem, nisi informando. Quod si talis potentia extrinsecè constitutus potens est, in quo est extrinsecus per identitatem vel informationem, non poterit illa ut sic, constitutere potentem rem aliam omnino distinctam, cui solum aliud sit, vel quam solum extrinsecus denominatur. Tertio, quia extrinsecus denominatio nullum est, nullamque perfectionem potest ponere in re denominata: est autem actuum, aliquid perfectionis est, & in aliquo esse fundatur: immo, ut haberet communem proloquium, agere & consequitur seu comitatur esse. Quartio, quia, quando forma constitutus se sola rem aliam in actu primo ad agendum, in hunc modo illi, seu informando illam, tunc res illa sit informata in tantum dicitur activa vel agens, in quantum in se sustentat, vel infra se habet formam, quae est principium actionis. Hic et aqua dicitur calefaciens seu calefactua denominatio, quae in se habet calorem, quae dominatio in tantum intrinsecus est, in quantum calor extrinsecus inheret aqua: ergo, seclusa identitate, & seclusa etiam intrinsecis informationes, non potest res vere denominari actua à virtute rotali proflus extrinsecus.

Dices, et si non possit denominari denominatio extrinsecus, tamen posse, supposita alia denominatione, seu coniunctione extrinsecus. Sed contra hoc est, quia oculandimus denominationem potentis seu actui ex propria ratione esse extrinsecam, tum quia requirit aliquid esse, & aliquam perfectionem in re sic denominata: tum etiam, quia denominatio potens, est denominatio continentis aliquo modo effectum: quia effectus non sit à causa, nisi quatenus in se recipit esse, quod in illa aliquo modo præhabebat: non potest autem effectus exteriori in causa per solam extrinsecam denominari, sed secundum aliquid verum esse: quia extrinsecus denominatio nihil est, neque in ipsa causa vere continetur. Quinto, quia nulla potest intelligi coniunctio vel assistentia extrinsecas, ex qua talis denominatio propriè ac physicè sumatur. Dico autem, propriè ac physicè, quia dicimus interdum posse, quod per amicos possumus: sed illud non propriè ac physicè sed moraliter ac metaphoricè dicitur. Item, quia dicitur aliquid potens propter diuitias, & similia, quae ipsum non intrinsecus afficiunt. Sed illa etiam est potentia metaphorica & moralis. Tamen loquendo de potentia physica ac per se, nulla potest intelligi coniunctio solone extrinsecas, quae sufficiat, ut una res dicatur potens solum per extrinsecam assistentiam alterius: alioquin explicitur aliquo modo talis coniunctio, & quomodo ad hanc denominationem sufficiat: quod haec tenus factum non est, neque existimo fieri posse, ut parebit magis inferius, discurrendo per exempla supra adducta, & declarando elevationem diuinorum instrumentorum, & omnem coniunctionem seu assistentiam extrinsecam virtutis diuinæ respectuorum: & ostendendo, illam solam non posse sufficere, ut illa instrumenta dicantur constituti in actu primo ad agendum.

Ac denique declaratur ex differentia inter duos modos constitutionis in actu primo supra adducto.

Fr. Suarez, Tom. I.

Actos: quia, quandores, quæ habet in se aliquam virtutem actiua, dicitur constituti in actu primo per assistentiam alterius rei, potest illi præintelligi. Aliqua coniunctio vel denominatio sufficiens, quatenus virtus illa velut inchoata, dicitur quasi cōplicari vel iuuari ex consortio alterius, quanquam, ut dixi, propria ratio vel denominatio agentis seu actui, etiam tunc, non sumatur ab illo extrinsecus denominata, sed ab intrinsecis actiuitate, quæ in re ipsa supponitur. At vero, quando in re nulla omnino virtus actiua intrinsecas supponitur, non potest res extrinsecas illi coniungi, vel assisteret, ut illam adiuuet in agendo, vel ut ex utraque confetur unum compleatum agens, & ideo nec potest ibi intercedere aliqua extrinsecus denominatio, quæ ad rationem agendi sufficiat: multoque minus potest ibi interuenire aliquid, unde sumatur propria & intrinsecus denominatio agètis in actu primo, seu actui aut potentiis agere: hec enim omnia idem sunt. Sexto explicatur hoc ipsum argumentum suprà factò de termino dependenti: nam, si respectu unius & eiusdem actionis duas alias res ita se habeant, ut una sit tota virtus, à qua pender talis actio, alia vero secundum, ut nullam omnino vim habeat ad influendum in talem actionem, tunc tota dependentia illius actionis terminatur per se ad illam rem, in qua est tota virtus agendi: ad aliam vero nullo modo, nisi quatenus habet aliquam unione cum virtute agendi in ratione suppositi operantis per illam, & sustentantis illam: ergo, seclusa hac unione nullo modo intelligi potest, quod res, quae in se nullam habet vim agendi, constitutur in actu primo per aliam rem supposito distinctam, in qua sit tota vis agendi, & à qua solum posse extrinsecus denominari. Patet conseqüentia, quia tunc actio non potest extrinsecus & per se terminari secundum suam habitudinem transcendentalē & dependentiam, ad talem rem, cui extrinsecus est tota virtus actiua: & physice loquendo, per accidens se habet ad talem actionem. Vnde, conservata illa re, in qua est tota virtus agendi, etiā si alia de medio tolleretur, posset talis actio conservari, quia maneret totus terminus, totaque virtus à qua pender. Igitur, ut aliqua res sit actiua, & maxime ut sit aliquo modo principium per se actionis, necesse est, ut per propriam & intrinsecam formam seu entitatem habeat aliquam vim agendi, & hoc est, quod ostendere proposuimus.

Ostenditur, instrumenta Dei non elevari per solam subordinationem, si in eis nulla supponatur potentia.

EX hoc vero principio probandum superest secundo loco, ad complendum discursum factū, nullam rem posse elevari, ut sit instrumentum Dei ad aliquam actionem, per solam subordinationem ad diuinam virtutem, seu per solam extrinsecam elevationem, nisi in re, quæ elevaratur, supponatur aliqua vis actiua intrinsecas per inherentiam, vel identitatem. Hoc autem probatur primò, quia virtus Dei substantialis, seu quæ in Deo ipso existit, non coniungitur per seipsum formaliter & intrinsecè instrumento suo in ordine ad operationem: ergo non potest instrumentum Dei per illam virtutem constitui in actu primo ad agendum, si in se nullam vim actiua habet: ergo neque etiam potest constitui in actu primo per solam subordinationem. Antecedens est certissimum, quia illa virtus Dei est subsistens & essentialis Deo: non ergo intrinsecus coniungitur creatura, ut sit velut forma & virtus, quæ ipsa creatura agat. Deinde, hoc sensu damnant omnes Theologii sententiam Magistri dicentis, charitatem in-creatam ita vniuersi voluntati creatarum, ut sit illi loco intrinseci principij & virtutis ad amandum. Præ-

Tt
terea

A
retè, quænam vno fingi potest inter virtutem in-
creatam Dei, & aquam, verbi gratia, baptismatè, vt
farione talis vniōis dicitur aqua agere per solam
virtutem Dei? quia nec talis vno potest esse natura-
lis, vt per se constat, quia nec fingi potest, quia sit, ne-
que, si esset, sufficere posset actionem supernatu-
rale, sicut diximus de quacunq; motione physica
& naturali circa aquam. Neq; etiam potest illa vno
esse supernaturalis: seclusa enim actione aliqua su-
pernaturali Dei in aquam, quænam esse potest talis
vno? nulla autem supernaturalis actio ibi interue-
nit, quia, vt supponimus, nihil supernaturale impri-
mitur aquæ: nulla ergo ibi fingi potest vera vno. sed
hoc solum, quod Deus statuit ac voluit, gratiam, nō
ab ipso solo, sed etiam ab aqua produci: quæ volun-
tas nullam præuiam vniōem intrinsecam facit in-
ter Dei virtutem & aquam.

Dices. Quamvis hæc argumenta procedant in ce-
teris instrumentis separatis Dei, non tamen in hu-
manitate, quæ est instrumentum coniunctum verè
ac realiter, ac suo modo intrinsecè vnitū diuinata-
ti: per quam vniōem potest intelligi constitutum
in actu primo ad efficiendas ha supernaturales actio-
nes. Sed hoc nihil obstat, quia, vt supra ostensum
est, vno hypostatica formaliter & per se ipsam non
constituit humanitatē in actu primo ad aliquid su-
pernaturalē agendum: quia illa vno non est forma-
liter ad agere, sed ad esse & subsistere. Vnde verbum
vt humanitatē vnitum, non est illi formalis ratio o-
perandi aliquid, sed subsistendi, quamvis sit radix
ob quam datur humanitatē virtus operundi mira-
cula. Quod etiam patet, quia vna creata, quæ est in
humanitate ad Verbum, formaliter & natura sua nō
est actua, quia solum est modus quidam vniōis ad
subsistendum: subsistentia item Verbi ut vniā hu-
manitati, non est actua ad extra, quia vnitur ut est
propria Filij: divinitas autem non vnitur humani-
tati nisi ratione subsistentiæ, nō vero in ratione for-
me agentiæ.

Imo, si hæc ratione vniōetur, quod à tali virtute
denominaretur agens, non posset dici instrumentum,
sed potius agens principale, scilicet denominatio-
nem, quia non ageret principale agens per ipsum, sed
potius ipsum ageret per virtutem principalis agentis
sibi vnitam: sicut aqua agens per calorem, non po-
test dici instrumentum caloris, sed potius denominatur
agens ut quod & principale denominatiu-
m, quantum ad eam actionem, quæ est à calore, ut à prin-
cipali principio agenti. Et, si fingeremus, illa virtute
in creatam Dei, non tantum assistendo, sed etiam
inherendo, coniungi creaturæ, & efficiendo
rationem agenti, non intelligeremus, talem creaturam
esse instrumentum, sed denominari agens prin-
cipale quasi materialiter, sicut dictum est de aqua
calida calefaciente: ergo multo magis, si daremus, à
quacunq; vniōe vel assisteri talis virtutis, posse
denominari creaturam agentem, caratione non es-
ser instrumentum, sed haberet aliam denominatio-
nem agentis veluti materialem, quæ inexplicabilis
est, nisi in dominatione suppositali (vt te dicam)
quæ est in Christo Domino per communicationem
idiomaticum, quatenus ratione vniōis hypostaticæ
denominatur hic homo operas virtute diuina, crea-
ans, &c. sic enim non est instrumentum, sed prin-
cipale operans. Igitur diuina virtus increata non ita
coniungit instrumentis suis, prius natura, quam
per illa operatur, vt per se ipsum illa formaliter con-
stitut in actu primo ad operandum: igitur per hu-
iusmodi solam vniōem (quæ non potest esse, nisi
ext: intrinsecæ, vt offensum est) non possunt hæc instru-
menta constitui in actu primo, nisi in eis supponatur
aliqua vis agentiæ intrinsecæ, ita ut talis constitutio in
actu primo sit quasi ad complédam inchoatam vir-
tutem, non ita ad conferendam formaliter totam il-
lam, iuxta ea, quæ explicata sunt.

Atque hinc tandem concluditur, solam subordi-
nationem sine aliqua virtute intrinsecæ ex parte in-
strumenti, non posse sufficere ad hanc physicam ef-
ficiem, timò nec posse intelligi veram subordi-
nationem instrumenti & principali agentis, nisi in
instrumento talis virtus, vel presupponatur, vel ad-
datur. Probatur primò, quia talis subordinatio, pra-
ter omnem entitatem, quæ intrinsecè existit in illa
re, quæ, vt instrumentum, dicitur subordinari Deo,
non addit, nisi solam extrinsecam denominationem,
quia inter additionem intrinsecam & denominatio-
nem extrinsecam, non potest medium excogitari:
hic autem non sit additio intrinsecæ, vt supponitur,
solum ergo res inquit denominatio extrinsecæ: ergo non sufficit ad constituentem in actu primo dà-
do formaliter totum actum primum, seu totam vir-
tutem agenti: sed solum completo virtutem in-
choatam: ergo hanc necesse est præsupponi ex parte
instrumenti. Secundo, quia omnis actio instrumen-
talis, si propria sit ac per se physicæ, est immediate ab
instrumento: ergo præter virtutem agentis princi-
pali, debet esse in instrumento aliqua virtus intrin-
secæ, à qua procedat actio ut ab illo est: sed hæc non
dat formaliter per hanc subordinationem, vt o-
ffensum est: quia solum est quid extrinsecum, neque
etiam effectu, quia nihil ponit in instrumento, vt
etiam probatum est: ergo debet necessario præsup-
poni. Antecedens patet, quia agens principale ope-
ratur per instrumentum: & ideo necesse est, ut actio
immediate fluat ab instrumento, & quodammodo
immediatus, quam à principali agente: quia liceat
utroque sit immediate in suo genere, tamen virtus
principalis agentis quodammodo se accommodat
instrumento: & ideo dicitur per illud determinari
ad talem agentiæ modum. Necessaria ergo est in in-
strumento propria instrumentalis virtus, quæ in
ipso intrinsecæ & formaliter sit, distincta à virtute,
quæ est in principali agente: nam alias non principi-
ale agens per instrumentum, sed instrumentum per
virtutem principali agentis causaret, & ita actio so-
lum esset à virtute agentis principali ut à principio
quo, & ab instrumento ut à principio quod, hoc au-
tem intelligibile est, & contra omnem verâ ratio-
nem instrumenti. Necessaria ergo est virtus intrin-
secæ in illo, sic adeo, vt, si hæc virtus sit aliqua qual-
itas inherens ipsi, subiectum illius qualitatæ soluti-
rum quasi materialiter denominetur agens, & instru-
mentum: sicut aqua calida denominatur calefaciens: si
autem illa virtus sit ipsam entitas instrumenti,
tunc propriissimè ac maxime per se possit talis enti-
tas influere ut verum instrumentum.

Quod tertio ita declaratur, quia vel actio, quæ sit
effectus principali agentis, pedit immediate ab en-
titate instrumenti, vel non, sed à sola virtute increa-
ta Dei. Hoc secundum dicimus non potest, alia tale in-
strumentum reuera non est agens, vel actuum, cum
in se nihil habeat à quo actio pendeat. Si autem di-
catur primum, necesse est, vt in ipsam entitatem in-
strumenti sit aliud distinctum à tota virtute, quæ
est in Deo, à quo possit talis actio fluere, & pendere:
quia, vt dictum est, actus secundus supponit pri-
mum, & actio potestatem: ergo hoc quod est in tali
entitate instrumenti, cum de nouo nō sit in illa, na-
cessario supponitur in eadem ante omnem elevati-
onem seu subordinationem ad Deum ut principi-
alem agentem: hoc autem, quod in tali entitate sup-
ponitur, vocamus vim actuum: quia vis actua nō
hil aliud est, quam id, à quo potest fluere ac pendere
actio ut actio.

Quarto hoc declaratur ex ipso nomine eleuatio-
nis, & explicando rationem & modum, quo in præ-
fenti intelligi potest. Eleuatio enim multa seu mul-
tiplicem respectum includit, scilicet, ad quod eleuatur,
à quo eleuatur, ad quod eleuatur, & quo eleuatur.
Id enim, quod eleuatur, eleuationi supponitur: &
secun-

secundum id non est per elevationem, sed ex se vel A aliud p̄r̄habet aliquid, quod ad elevationem supponitur: & hactenū non dicitur verē creatura eleuari ad esse, cum creatur, quia creatio nullum esse supponit: elevatio autem dicit proelevationem rei ad altiorē seu meliorem statum: vnde supponit ali-
quod esse. Et hactenū inter alias, id quod non est, non potest eleuari, ut sit instrumentū Dei. Rursus quod eleuat, est aliquid agens superioris, superiori virtute operans, si de effectuā ac physica elevatione loquamur: nam, si sit sermo de morali seu extrinseca elevatione, illa non fit per propriam efficiētiā cir-
cā rem, quā eleuatur, sed vel per moralem causalitatem, vel per extrinsecam aliquam voluntatem, vel coniunctionem alterius causa, vt dicimus. Præterea, elevatio ipsa interdum fit ad esse vt sic: & tūc, si sermo fit de intrinseca elevatione formalī & physi-
ca, hæc fit per aliquam formam additam rei, quā eleuari dicitur, quomodo anima eleuatur per grati-
am: si vero sit eleuatio tantum moralis, aut per ex-
trinsecam denominationem, fieri potest per extrin-
secam formā, seu voluntatem, quamvis hoc nun-
quam sit sine habitudine ad aliquam intrinsecam
formam: quomodo homo, etiam cum non habet
gratiā, nec ha supernatura dona, dici potest alii-
quo modo eleuatus ad supernaturalem finem, in
quantum ad illum est diuina voluntate institutus &
ordinatus. Interdum vero est hæc eleuatio ad ope-
randū aliquid supra vires eius rei, quā eleuatur:
quod vno ē tribus modis fieri potest. Primo quan-
do rei, quā nullam habet vim agendi talē actio-
nē, additū tota vis agenti: & tunc necessario de-
bet fieri eleuatio p̄r̄ formam intrinsecam, vt ostendit, sicut aqua calida dici potest eleuari ad agendum
per calorem: imo, vt notauit, in hoc generē eleuatio-
nis, id, quod eleuatur, non ad hoc eleuatur, vt ipsum
per se sit vere agens, sed solum per formā, quam re-
cipit: atq; adeo, vt solum denominetur agens quasi
materialiter, quia sustinet formā, que est princi-
pium agenti: vnde, seclusa tali forma, nullatenus in-
telligi potest talis elevationis modus. Secūdū modus
elevationis ad agendum est, quando rei non ad-
ditur tota vis agendi, sed tantum suppletur, quod de-
rerat, p̄r̄ virtutē intrinsecam superadditam: & hoc
modo eleuantur potentiae animæ nostræ, vt intelle-
ctus & voluntas, ad supernaturales actus elicendos,
vt certum esse existimō, quidquid aliqui dicant, vt
attigam in fieri. Tertiū modus elevationis ad agendum
esse potest per coniunctionem extrinsecā
causa complentis vim agendi aliquid, ad quod effi-
ciendum id, quod eleuatur, erat ex se insufficiens &
improportionatum, & talis est elevatio instrumen-
torum Dei, vt ex dictis est evidens. Hæc autem ele-
uatio etiam supponit necessariō in eo, quod eleuatur,
aliquā vim actiuam ei intrinsecam: alioqui hic
modus elevationis reduceretur ad primum, quem
ostendimus non posse fieri per solum extrinsecā
denominationem vel coniunctionē causa agentis.

Quod præterea declaratur, quia hæc eleuatio per
coniunctionem superioris causa dicit habitudinem
ad illud, cui talis superior causa coiungitur, vt illud
eleuet: ergo, vel est coniunctio vnius agentis ad aliud,
habens aliquam vim actiuam, vel partiale, vel
instrumentale, & habetur intentum: vel est coniunc-
tio rei habens totam virtutem agendi ad rem,
quā nullam habet: & si non coniungetur cum illa
ad agendum. Dici potest, esse coniunctionem primi-
palis agentis ad instrumentum, quod prius natura,
quam coniungatur principali agenti, non habet ul-
lam potentiam actiuam, sed tantum passiuam, vt eleuatur.
Sed cum supponamus, hanc elevationem
non esse per impressionem aliquius rei in ipsum in-
strumentum: manifestus error est, existimare, hæc
instrumenta eleuari per potentiam passiuam. Nec
refert, quod rem aliquam esse eleuabilem, vt sit in-

Fr. Suarez. Tom. I.

strumentum Dei, videatur p̄r̄ modum potentiae
passiuæ significari: quia Theologus, vel Philosophus,
non debet ex modo significandi vocabulorum de-
cipi: nam etiam esse visibile, vel intelligibile, signifi-
catur p̄r̄ modum passionis, & tamen non indicat
potentiam passiuam, sed ap̄itudinē tantum ad ter-
minandum extrinsecē actum: & si aliqua potentia
illa voce indicatur, potius est actiuā ad imprimen-
dam speciem visibilem, quam passiuā, cum nullo
modo sit ad aliquid recipiendum. Sic ergo in p̄-
senti, aquam esse eleuabilem ad efficiendam gratiā,
non potest esse potentia passiuā in aqua, cum non sit
ad aliquid recipiendum, & potentia passiuā nihil ali-
ud sit, quam capacitas seu potentia ad aliquid pati-
endum: passio autem sine receptione intelligi non
potest. Igitur, esse eleuabile hoc modo vt in instru-
mento, proximō dicit denominationem à principali a-
gente, quod est Deus, qui voluntate sua, & speciali
auxilio potest coniungi tali rei ad vtendum illa vt
instrumento. Vnde quoad hoc, elevatio illa in
actu primo, sola denomination extrinseca est: & idēd
non requirit potentiam passiuam, vt instrumentū
eleuabile sit, sed solum ap̄itudinem, vt sic denomi-
netur: hæc autem ap̄itudo necessario debet fundari
in aliqua potentia actiuā intrinseca, quā ex parte
instrumenti supponatur, vt per illam possit simul a-
gere cum principali agente: nam sola denominatio
extrinseca non potest ad hoc esse sufficiens, vt pro-
batum est. Quin potius, quando aliquid est eleuabile
ad agendum per potentiam tantum passiuam, re-
vera proxima & immediate non est eleuabile ad a-
gendū, sed ad recipiendum aliquam formam, &
aliquid esse: imo neq; est eleuabile, vt per se suam
entitatem agat, sed vt sustentet formam, quā
est principium agenti: & hoc modo dicatur quasi
denominatiō agens, vt videre licet in aqua, quatenus
dici potest eleuabilis ad calefaciendum: & idēd
est in similibus: si autem aliquid est eleuabile ad a-
gendū per formam intrinsecam & inharentem;
ita tamen, vt non solum sustentet formam, quā est
principium agenti, sed etiam ipsum per se vere agat
& influat in effectum; quidquid huiusmodi est, non
est eleuabile per solum potentiam actiuam, nec per
passiuam tantum, sed per utramq; quia passiuā re-
quiritur ad recipiendum formam; actiuā vero ad
cooperandum illi: & hoc modo, sine dubio, po-
tentiae animæ nostræ sunt eleuabiles ad actus super-
naturales, qui alio modo non possent esse vitales:
multoq; minus possent esse liberi, vt statim amplius
declarabitur.

*Soluuntur argumenta pro sola extrinseca eleua-
tione proposita.*

E X his ergo manifeste, vt existimo demonstra-
tum est, sine fundamento potentiae actiuā, quā
in his instrumentis supponatur, non posse intelligi
subordinationē seu elevationem, qua constitu-
antur in actu primo ad agendum. Sed antequādū vi-
terius progrediātur, oportet argumenta soluere,
qua contra hoc siebant, vt nulla relinquatur dubi-
tandisratio. Ad primum iam ostensum est, quam re-
pugnantiam inuoluit illa sententia, & cur sit impossibilis,
& insufficiens ille elevationis modus: quia ex
illo sequitur, creaturam eleuari ad agendum sine
potentia agendi, aut presupposita, aut de nouo data.
Quod autē dicitur, sufficere imperium Dei, vt crea-
tura illi obediāt & cooperet, est quidem verum,
quia illud imperium esse non potest, nisi in creatura
supponat potentiam ad obediendum, vel illam con-
ferat: potentia autem ad obediendum in p̄sente
est potentia ad agendum, quia id, quod pr̄cipit,
est vt agat: vnde cum de nouo non detur vt osten-
sum est, necesse est vt supponatur. Dices, hoc solo;
quod Deus efficaciter velit, creaturā agere, ipsa in-

T. 2 cipie

cipiet habere virtutem agendi, etiam si ante illam non habeat, nec de novo eam recipiat per aliquam rem superadditam: sed solum per imperium Dei. Sed hoc apertam inuoluit contradictionem, agendo de virtute intrinseca, quia instrumentum ex parte sua constitui debet in actu primo: quia, si voluntas Dei non immutat realiter creaturam, quia vult ut instrumento, non potest illam in se reddere potentiorē & magis actiū, quām antea erat: ergo, ut Deus possit habere talem voluntatem, debet necessario supponere in creatura vim aliquam, ut possit efficiere accidente imperio Dei, & concurru accommodato ad agendum, qui ratione illius imperij seu voluntatis diuinæ tribuitur.

Ad secundum.

Et hinc patet responsio ad secundum: totum enim id, quod dicitur in antecedente, de efficacia diuinū imperij, verissimum est, semper tamen supponit diuinū imperium, cum sit prudentissimum, non cadere nisi in rem possibilem: & consequenter, vel supponere, vel cōferrere creaturæ potentiam praestandi id, quod imperatur, ita ut, si imperium sit de recipiendo, supponat in creatura capacitem passiuam: si vero sit de agendo, supponat virtutem aliquam agenti, & quod deest, supplet, vel de novo det illam: nam in altero istorum eius efficacia consistit. Unde si in cōsequente, quod in illo argumento infertur, sermo esset de constitutione in actu primo, coadiuando, vel elevando potentiam inchoatam & imperfectam, optima esset illatio, & si totum argumentum recte concluderet, affirmandam esse potius, quam negandam potentiam actiū obediens instrumentum Dei, ut ea supposita possint in illo modo in actu primo constitui per diuinum imperium efficax: sine illa vero est impossibilis talis modus constitutionis in actu primo, ut ostensum est.

Ad tertium.

Tertium argumentum nullius est momenti: nam actio simplex potest à dupli virtute pendere, ut à virtute causa secunda & primæ. Et, quamvis actio simplex ut sic, se non requirat duplex virutem in agente, tamen, ut possit procedere à duobus propriè & per se, ex parte illorum requirit in utroque virtutem: & ita requirit duas virtutes, vel totales diuerformis ordinum, ut, verbigratia, causa prima & secunda, vel partiale eiusdem ordinis, ut in duabus causis proximis simul concurrentibus: vel principalem & instrumentalem, ut in presente. Quod autem dicitur, virtutem principalis agentis communicari instrumento, verba tantum sunt sine re ad presentem materiam applicata quia virtus diuina non communicatur his instrumentis per aliquam participationem, quæ tali virtute in ea deri-
etur, neq; per se ipsam potest formaliter commun-
icari, ut satis probatum est.

Ad quartum.

In quarto argumento, equivoqua esse potest illa propositio assumpta: instrumentum non agere in virtute propria, sed principalis agentis: si enim sit sensus, instrumentum non habere virtutem per se sufficientem ad effectum, neque in genere causæ proximæ, neque etiam in genere causæ primæ; ideoque non posse influere in effectum principalis agentis, nisi ab eo specialiter motum & adiutum, ut virtute sua supplet improportionem, & insufficietiam instrumenti, sic et verissima illa propositio, quæ in hoc sensu cōminissima est, presertim in instrumentis, quæ philosophi cōiuncta vocant: tamen in hoc sensu nihil ad intentionem arguēti conducit: quia hoc modo omnes fatemur, hæc instrumenta diuina non agere in virtute propria, sed Dei. Alius sensus esse potest, magisque conformis intentioni arguēti, instrumentum non agere per virtutem aliquam, quam in se intrinsecè habeat, sed per solam virtutem extrinsecam principalis agentis: & hic sensus est plane falsus: & repugnat principijs positis, & ab omnib. admissionis: quia non potest instrumentum agere, nisi in suo ordine prius sit constitutum in actu primo:

constitutum autem in actu primo per virtutem agenti, non extrinsecam, quæ illius non est, sed intrinsecam, quæ sit in ipso, vel potius sit idem, quod ipsum: vnde, si aliqua huiusmodi virtus in eo nō supponatur, impossibile est, quod per aliquam immediatam coniunctionem ad virtutem principalis agentis in actu primo constitutatur, ut satis demonstratum est.

Ad quintum eadem fere est responsio: illa enim propositio: causa inferior perficitur in ratione causa ex coniunctione, & subordinatione ad superiorē rem ab eo superaddita entitate, potest quidem habere verū sensum, si in causa inferiori supponatur aliquid, quo possit esse causa, seu (quod idem est) quo habeat aliquam vim causandæ, quamvis imperfecta quæ perfici dicuntur per coniunctionem ad superiorē rem, non formaliter & in se, sed cooperatiæ, ut sic dicam, & in ordine ad actionem, & hic sensus sensus indicatur in ipsis nominibus causa in superiori & superiori. Quod autem sit causa inferiori, nihil in se habens, quo possit esse causa, repugnans est: rursus quod, nihil nouum recipiens, perficiatur in ratione causa per coniunctionem, nescio quād, ad superiorē rem, contradictionem apertam inuoluit: quia, si nihil in se habet, quo causare possit, quomodo causa inferior appellatur, antequam superiori coniungatur, ut per eam coniunctionem perficiatur in ratione causa? Aut, si ante coniunctionem nullo modo est causa, etiam in actu primo remoto vel obediens, quomodo coniungi dicitur superiori cause, ut perficiatur, & non potius, ut in eis causa constituta? aut quomodo id, quod ex se nullo modo est causa, per coniunctionem ad superiorē simul constituit formaliter in actu primo in ratione causa imperfectæ, & perficitur in completa ratione causa? Adde, quod illa coniunctio, nulla supposita actualiter ex parte causa imperfectæ, intelligibilis non est.

In sexto argumento, & in primo eius exemplo, duo continentur falsa: primum est, lumen, quo illud, minantur colores, non inherere in ipso corpore ac, feccio colore quoad extrinsecam superficiem eius: nulla enim philosophica ratione id negatur, cum tandem ipsa fere experientia contrarium suadere videatur. Sed sit hoc erratum tolerabile, seu utrum probabile, illud certe intolerabile est, quod existimat, colores nullam habere virtutem actiū propriū specierum sensibilium, sed totā esse in lumine, quo illuminantur, sive extrinsecē, sive intrinsecē: est n. hoc contra omnī philosophorum sententiam quia lumen non habet vim efficiendi speciem representativam albedinis, sed ab ipsa albedine principaliter determinatur talis actio ad efficiendam talem speciem. Quod ergo colores non illuminant, dicuntur visibiles tantum in potentia, non est, quia ex senso habent aliquam virtutem actiū specierū, sed quia illa ut non possunt, nisi illuminantur. Vnde fortasse est incompleta illa virtus, & à lumine in sua actione iuuatur, sine aliqua tamen vi actiua coloris non possit intelligi illa actio: vnde hoc exemplum potius confirmat sententiam nostram.

Secundum exemplum de phantasmati supponit sententiam incertam, quod phantasma sit proprium instrumentum ad producendam speciem: illa vero supposita, necessariò dicendum est, phantasma ex natura sua habere aliquā vim actiū illius speciei, esse tamen insufficientem & improportionatam: & ideo indigere cōsortio superioris virtutis, ut possit efficiere: & hoc modo potest aliquo modo intelligi, quod constitutur in actu primo ad agendum per coniunctionem ad intellectum agentē, etiam nihil sibi inhārens recipiat, modo in superioribus explicato: si autem phantasma, neq; ex se habet actiuitatem vñam, neq; aliquid recipit ab intellectu agere, intelligi nō potest, vel explicari, quomodo ele-
gete, intelligi nō potest, vel explicari, quomodo ele-
gete, intelligi nō potest, vel explicari, quomodo ele-
gete, intelligi nō potest, vel explicari, quomodo ele-

pe-

Tertium exemplum
per quam eleuari dieatur: hoc ergo exemplum etiam confirmat intentionem nostram.

Terrium exemplum de motu cœli rem falsam, ut existimo, affluit, non est enim instrumentum ad agendum motus cœli, nec per illum intelligentia a liquid influit: sed si fortasse habet aliquam influentiam, mediante cœlo, necesse est, ut in ipso cœlo sit aliqua virtus activa & instrumentalis respectu intelligentie, sive illa sit per motum, aut cum motu impressa, sive innata, pendens tamen in actione sua à motu intelligentie.

Quartum

Ad quartum dicendum est, calorem eo modo, quo est instrumentum, habere ex se aliquam actuitatem innatam & intrinsecam, ut coniunctus varijs formis possit varios effectus producere: & sine hac actuitate conaturali impossibile est intelligere, calorem esse aptum & con naturale instrumentum ad varios effectus, prout varijs & distinctis formis coniungitur.

Quartum
de concursu intellectus & voluntatis ad actiones naturales
Tandem idem conuincit quintum exemplum de intellectu & voluntate, non solum, prout eleuari possunt ad supernaturales actus efficiendos cum solo speciali concurso Dei absq; habitu, vel qualitate superaddita per modum actus primi, vt probabilis esse existim, sed etiam, vt eleuantur ad eosdem actiones connaturaliter efficiendos per habitus infusos quia in priori modo elevationis procedunt rationes hactenus factæ, in posteriori autem modo procedit specialis ratio horum actuum. Nam dicitur potentiae eleuantur ad efficiendos illos actus vitali modo, ita ut in eorum effectuonem vitaliter influant, & consequenter per eos vitaliter informenrur: ad hunc autem modum agendi non satis est eleuatio ad agendum denominatiuē tantum, neq; per subordinacionem extrinsecam, quia illud reuera, non est esse agere, vt sacerdotium, & varijs modis probatum est: neq; intrinsecè per formam inharentem, que fit totale principium agendi: quia hoc non satis est ad actionem vitalem, cum potentia, in qua inest talis forma, tamen concurrat, sustentando formam, & recipiendo actionem, quæ ab illa procedit.

Obiectio.

Dices, hinc sequi, esse in his potentij partiale viruē actiuam horum actuum supernaturalem naturaliter ipsis congenitā: cōsequens autem (ut dicunt quidam) non est turum: quia non parum in hoc fauerit errori Pelagi, cum aliquid tribuat naturę secundum se, respectu supernaturalem actuum: ergo. Respondetur, si sit sermo de partiali virtute actiuæ absolute & simpliciter, abstrahendo ab hoc quod illa virtus dicatur naturalis, vel obedientialis, principalis vel instrumentalis, omnino dicendum est, quod in his potentij ex præcisa natura sua consideratis, sit aliqua vis actiuæ imperfectæ & inchoata ad efficiendos hos actus supernaturales, hoc autem non solum nihil haber periculi, aut doctrinæ minus ture, verum etiam parum erit turum, parumq; consentaneum principij fidei, id negare: quia sicut est de fide certum, has potentias solis naturæ viribus cum concurso generali non posse elicere hos actus, ita etiam est de fide certum, cum supernaturali auxilio (quicquid illud sit) posse illos efficiere: & consequenter est etiam certum, has potentias ita esse ex natura sua insituras, acceditas, vt nat̄ sint eleuari per diuinam gratiam ad hos actus efficiendos. Ex hoc autem principio, adiuncto alio fere evidenti naturaliter, scilicet, actus vitales saltē ex natura sua postulare, ut actiuæ fiant à potētia vitali, non denominatiuē tantum, sed emanatiuē (vt sic dicam) vere ac per se profundi ab ipsa, plane concluditur, has potentias ex natura sua posse eleuari ad hos actus hoc modo connaturali efficiendos: vnde sicut non est turum, negare conclusionem Theologicam, quæ ex uno principio de fide, & alio naturali sequitur: ita non potest tū negari esse in nostris potētij secun-

A dum se hanc aliquam actuitatem inchoatam, quæcunque illa sit.

Vnde, quod August. dixit, de Prædest. Sanct. c. 5. Peccare habere fidem, natura est hominum, habere autem, gratia est fidelium, non solum est verum ratione potentia receptiva, sed etiam ratione huius potentia actiuæ, saltem inchoata & imperfecta: quia fides (sermo est de actuali) haberi non potest recipiendo tantum, sed coagendo, & cooperando gratia excitanti & adiuuanti. Fundamentum autem huius co-operationis necessario esse debet in ipsa natura: quia non potest totum ab extrinseco prouenire, illud autem fundamentum nihil aliud est, quam actuitas aliqua, cum non sit sola receptiva potentia. Denique hoc multo certius apparet in his actibus supernaturalibus, quando liberi sunt: quia, quod sunt nobis liberi, non habent formaliter & præcisè ex eo, quod sunt à Deo, quia vt sic non comparantur ad nos actiue, sed passiue: liberum autem ut liberum, nō est in recipiendo, sed in agendo, ut non obscure significavit Concilium Tridenti, sessio. 6. can. 4. & latius traditur in prima Secundæ: neque etiam hi actus formaliter habent, quod sunt liberi, ex eo quod ab habitibus procedunt: quia neque ipsæ habitus ex liberi, nisi in quantum potentia illo vti potest cum vult: ergo hi actus habent, quod sunt liberi ex influxu libero ipsius potentia: necesse est ergo, ut potentia non solum per habitum, sed etiam per se ipsam influat in hos actus: non potest autem per se influe, nisi ex se in entitate sua habeat aliquam vim actiuam ad tales actus: nam si illam ex se non haberet, non posset ei intrinsecè & intimè addi, sed solum posset adiungi actuitas, que est in habitu vel forma superaddita vel in aliquo extrinsecus cooperante, quod non est, sufficiens, ut ostensum est. Et propterea recte dixit Augustinus, libro de Spiritu & litera, liberum arbitrium naturaliter attributum à creatore anima rationali esse vim medium, que vel intendi ad fidem, vel inclinari ad infidelitatem potest. Et de hac possibilitate loquitur in lib. i. de gratia Christi capit. 50. cum ait, naturalem possibilitem peccato esse viriatam, ideoque inermeas infirmam ab Ambrosio vocari: non enim possibilis passiuæ infirmata est per peccatum: eadem enim semper manet, sed actiuæ carenus infirmata est, quatenus destituta est consortio iustitiae & habituum gratie. Denique ad salvandam vitam & libertatem in actibus supernaturalibus, necessariam existimantur hanc actuitatem Driedo de concil. lib. arbitrij, & præd. cap. 3. Ruard. artic. 7. Bellarmine lib. de gratia & lib. arbit. capit. 35. qui etiam vindicatur est libro 3. capit. 10. Non ergo per hanc vim actiuam inchoatam & imperfectam nostrarum potentiarum ad actus supernaturales fauemus errori Pelagi, sed fugimus errorem Lutheri: Pelagi enim non ideo damnatus est, quia vim aliquam actiuam imperfectam nostra natura attribuit, sed quia totam vim propriam & principalem in ea poluit: neque Concilia, quando illum damnant, negant nostris facultatibus naturalib. omnem vim ad hos actus, sed aliquam potius supponunt, dum autem Deum nos adiuuare, & facere ut faciamus, & nos libere consentire gratia vocanti cum adiuuantis auxilio, & alia similia, quæ sine aliqua vi actiuæ intrinseca, & innata ipsis potentij, neque intelligi possunt. An vero hæc vis actiuæ dicenda sit naturalis vel obedientialis, principalis vel instrumentalis, id est in Theologorum disputatione positum, quæ non est huius loci propria, de illa ramen infra nonnihil attingemus, hoc ergo exemplum tantum abest,

vt nostram sententiam impugnet, ut potius ad illam confirmandam plurimum conferat.

* *

Necessitas potentia obedientialis actiua, ex dictis concluditur.

Vñ haec tenus diximus, manifeste, ut opinor, demonstrant impossibilem esse elevationem creature, vt sic verum ac proprium instrumentum physicum, per se, realiter, ac immediatè influens in effectum Dei principalis agentis, non per qualitatè aut nouam entitatem illi inditam, sed per entitatem suam vt substantiam diuinæ voluntati, & specialissimo concursu impossibilem (inquam) esse hunc elevationis modum, nisi in entitate creaturæ, que hoc modo elevanda est, supponatur aliqua actuitas in ordine ad ceteram actionem. Quæ actuas secundum se considerata, priuquam talis res à Deo eleuetur, assumatur, vel assignetur in instrumentu, ita vt paratū habeat proportionālē concursum, est remota & fundamentalis, & obedientialis à nobis vocatur proper rationes præcedent sectione assignatas, quas in solutionibus argumentorum magis declarabimus. Igitur, quod hæc vis actiua necessaria sit, contra prædictos autores concluditur. Primo à sufficienti partium enumeratione, quia ostensum est, sine hac actuitate impossibilem esse elevationem per solam cooperationem diuinæ virtutis extrinsecus ipsi instrumento, & principaliter operantis cum illo, & per illud, sed ipsi admittunt, hunc modum elevationis Dei esse possibilem: ergo necesse est, vt etiam admittant hanc actuatem in entitate elevanda. Secundo, quia necesse est, terminum actionis (vt ipsi etiam dicunt) præhaberi aliquo modo in principio actionis tam principali, quam instrumentalis, modo scilicet accommodato ipsi principio, id est, formaliter, aut virtualiter, vel instrumentalis, quia nemo dat, quod non habet aliquo modo: sed non potest illa res, quia in instrumentum assumitur, præhabere seu continere terminum actionis per entitatem omnino à se distinctam, quam in se nullo modo recipit, quia, si illam in se non habet, quomodo per illam dicetur habere aliud? ergo necesse est, vt per suammet entitatem præhabeat illum terminum, virtute saltem remota & obedientiali. Terri, quia res, non existens, neq; habens entitatem actualem, non potest elevari, vt sit instrumentum, vt concedunt aliqui ex dictis autoribus, & in sequentibus sectionibus demonstrabitur: sed huius non potest aliaratio redi, nisi quia oportet, vt instrumentum huiusmodi per suam entitatem influat in effectum, & vt ipsam entitas instrumenti cocurrat aliquo modo ad constituentem & comprehendendum principium actuum per se talis effectus: ergo totum hoc necessarium est in huiusmodi instrumento: non potest autem hoc intelligi sine aliqua via actiua intrinseca ipsi instrumento, quia cum non sit superaddita, oportet vt sit innata; & hanc nos vocamus obedientiam.

Hę tamen rationes omnes solum procedunt contra eos, qui admittunt; possibilem esse illam elevationem creature ad operandum vt instrumentum physicum Dei respectu gratia vel aliorum effectuum omnino supernaturale. Vereor tamen, ne aliquis contingens has nostras rationes cū rationibus in principio factis contra hanc potentiam obedientiale, inde potius concludat, hanc elevationem esse impossibilem, in hunc modum concludendo. Intelligi non potest talis elevatio sine prædicta obedientiali potentia actiua: sed non videtur posse etiam intelligi, quia talis potentia actiua obedientialis sit in rebus proper rationes superioris factas: erit ergo talis elevatio impossibilis. Propter hanc ergo causam oportet, nō solum ex principio ab alijs concessio, sed absolute & simpliciter declarare, hanc potentiam non esse impossibilem: hoc autem præcipue fier solvendo rationes omnes in principio adquatas; nā si in huiusmodi elevatione & actiuitate,

A nulla inueniatur repugnantia, & contradictione, quam humana mens non dissoluat, non est, cur negetur huiusmodi potentia in creatura.

Vnde formatur prima ratio, quia ad omnipotentiā Dei pertinet, vt possit vti creatura sua ad omnem effectum, & secundum omnē modum & rationem non inuolumentem contradictionem: ergo, si in hoc genere elevationis non inuoluerit repugnantia, ad omnipotentiam Dei pertinet, vt possit vti creatura vt instrumento ad omnem supernaturalem actionem, in qua talis repugnantia vel contradictione inueniatur non fuerit: ergo & è conuerso ad debitā subordinationem seu subiectiōnem creatura ad Deum spectat, vt in se habeat fundamentum sufficiens, per quod possit obediēre Deo ad huiusmodi instrumentalem usum. Major extermīnis videtur per se nota, quia ad omnipotentiam Dei spectat, vt se extendat ad omne possibile, & ad omnem modum operandi possibilem & non implicante contradictionem: ergo, si hic modus operandi per creaturam vt per instrumentum, non inuoluerit contradictionem, sub omnipotentia Dei continuatur.

Et confirmatur, quia si Deus non potest nunc vti sua creatura hoc modo, vel est, quia nō potuit illa talē condere, vt fibi ad hunc usum possit deservire; vel quia noluit. Neutrū dici potest: ergo. Prior pars minoris probatur, quia est implicatio in terminis, dicere ex parte obiecti seu creaturæ non inuoluit repugnantiam in hoc, quod constitutur apta & subiecta ad hunc usum; & tamen quod Deus non potuerit illam talē concedere, quia id prouenie non possit, nisi ex imperfectione & limitatione potentie Dei. Quod autem in illo obiecto non inuoluitur repugnantia, constabit, vt dixi, soluēto difficultates omnes, & per se videtur maximè verisimile, & consentaneum diuinæ omnipotentie, quod potuerit creaturam condere subiectam, seu subiectib; lem quoad hunc usum operandi per illam, etiam ea, quia sunt ultra naturales vires creature, in quibus illunde specialis repugnantia non inuolatur. Altera vero pars minoris, scilicet creaturam non carere haec facultate, quia Deus noluerit talēm condere, quamvis potuerit, facilius & suaderi potest: nā in principio nullo verisimili fundamento negari potest, Deus noluisse hoc efficere; nam, cum potuerit id velle, vnde conflat non iussisse? Deinde continuetur id potest, hoc ipso quod voluit Deus creaturam condere, necessarij voluisse cum prædicta subiectione illam constituere: tum quia non potuit Deus creaturam condere, quia habet perfectissimum ac supremum illius dominium, & consequenter potest, ut illa in omnem usum non repugnat: tum etiam, quia, vt in frā ostendam, illa potentia seu facultas, quæ ex parte creature supponitur, vt possit Deus illa vt prædicto modo, est in re ipsa omnino indistincta ab entitate creature, & id est inseparabilis ab illa: non ergo potuit Deus velle creare illam entitatem, quin etiam voluerit creare illā cum dicta facultate & subiectione. Quod si potuerit Deus aliquam entitatem creare, & non dare illi prædictam facultatem & subiectiōnem, impossibile esset eandem entitatem condere cum tali facultate & subiectione, quia, vel non esset eadem entitas, sed alia, vel habens aliam adiunctam; vel, si esset eadem, eandem, quantum in se est, haberet vel non haberet facultatem agendi: quia idem manens idem, semper est natum facere idem. Quod si entitati create vti sic non repugnat conditum cum hac facultate, de nulla entitate creata affirmari potest, hoc ei repugnare, nū vel in aliqua peculiari actione, vel in aliqua entitate specialis aliqua ratio repugnantia ostendatur; quod at interdum contingat, ad præsens institutum non referit; aliquid tamen attingemus in solutionibus argumentorum.

Dicunt vero aliqui, hoc discursu solum ostendit,

Prima re
tio ex q
repugn
tū in u
centia.

esse in creatura potentiam obedientialem, ut eleuari A posuit in instrumentum: non tamen probari; illam potentiam esse actiuam, sed passiuam obedientialem: quia proxime non est ad efficientem, sed ad hoc, vt creature possit eleuari à Deo. Sed hæc responsio in superioris dictis impugnata est: nam propter solam verborum figuram, seu similitudinem, huiusmodi potentia, non ut actiuam, sed ut passiuam, concipiatur: quamvis autem eleuari passiuè significetur, non tam illo verbo significatur propria receptio alicuius actionis, seu passiōis vel formæ, ad quam potentia obedientialis passiuam sit necessaria, sed significatur denominatio quædam proueniens ex cōsortio plurium agentium & subordinatione unius ad aliud, quomodo causa secunda dici potest iuuari à prima in agendo, & natura sua esse apta ut ita iuuetur, quæ aptitudo non fundatur in potentia passiuam, sed in actiuam potius inferioris ordinis. Sic ergo in præsenti (seruata proportione) creatura est apia, ut eleuetur à Deo in instrumentum, non per potentiam passiuam, cum in ea elevatione nihil receptuā sit, sed per actiuam inchoatam & imperfectam ac obedientialem, cum ad agendum eleuata sit, & sine illa ut actiuam illa eleuatio omnino repugnet, ut olensum sit.

Secunda ratio seu conjectura sumi potest ex potentia obedientiali passiuam, quam Theologi ponunt in creatura ad recipiendas formas supernaturales & præternaturales, ut ad gratiam, vniū: nonem hypostaticam, visionem beatificam, & finiles: cuius meminit sacerdoti D. Thom. præfertim in 1. distin. 42. quæst. 2. art. 1. ad 4. vbi dicit, Deum indidisse materiam primæ duplices rationes, scilicet, causales & obedientiales, per quas omnes res natæ sunt obedire Deo. Idem reperit in 2. dist. 8. quæst. 1. art. 2. & in 3. distin. 2. quæst. 1. art. 1. & quæst. 8. de verit. art. 4. ad 13. & idem indicat 1. p. quæst. 115. art. 2. & 4. & has 3. p. quæst. 1. art. 3. ad 3. & q. 11. art. 1. Et eandem potentiam passiuam obedientialem agnoscunt omnes eius discipuli. Capreol. & H. sp. quæst. 1. prolog. Palud. & idem Capreol. in 4. distin. 1. quæst. 1. Caietan. 1. p. quæst. 1. art. 1. & tom. 3. opusc. tract. 3. quæst. 2. & Ferr. 1. contr. Gent. cap. 5. & 3. cont. Gent. cap. 15. ergo similiter non repugnat esse creaturæ potentiam actiuam obedientialem. Hæc congruēt videtur planè esse D. Thom. quæst. 6. de potentia artic. 4. vbi, cum adduxisset sententiam Gregorij 2. Dialog. cap. 30. & 31. dicentes, creaturas cooperari Deo in actionibus miraculosis potestatiæ, hac ratione hoc ipsum ex eodem confirmat. Quia, si hominibus data est (inquit) potestas filios Dei fieri, non est mirum, si ex potestate mira facere possint. Deinde eadem consequentia probatur: primò, quia si aliquæ rationes sunt contra potentiam actiuam obedientialem, eadē difficultatem ingerunt contra passiuam, & eisdem modis in utraque solvendæ sunt, ut patet in solutib[us] argumentorum. Secundò, quia non minus pertinet ad omnipotentiam Dei, quod creaturæ illi obediunt in agendo, quam in recipiendo, sicut autem non possunt illi obediere in recipiendo, nisi habeant potentiam passiuam; ita neq[ue] in agendo, nisi habeant actiuam, cum denuō illam non recipient, ut supponimus; quale enim est imperium seu actus qui imperatur, talis esse debet potentia in eo, cuium perimur.

Tandem probatur consequentia, quia ex parte ipsarum potentiarum non est maior repugnantia, ob quam potentiam passiuam possit extendi extra naturæ terminos, & actiuam non possit: in dō quodammodo videtur esse minor repugnantia in actiuam, quia actio quæ ab illa fluit, min⁹ intrinsecallī est, quam suscepit potest passiuæ, quæ intrâ illam recipitur. Respondent alii, negando primam consequentiam huius rationis, & omnes probationes eius: quia de intrinsecitate potentia obedientialis est, quod sit intrinsecæ passiuæ; sic enim ab omnibus dehincri-

solet, quod sit aptitudo ac recipiendum aliquid ab Copulata eo, cui præter, vel supra naturam res obedire potest, Conimbre li. 1. phys. 2. ut sumi potest ex D. Tho. citatis locis: & ex ipsa voce obedientialis potentia videtur colligi: quia, sicut imperare est agere aut mouere, ita potentia obedientiæ ut sic est potentia passiuæ: proximè enim & ut talis est, tantum respicit directionem, vel imperium alterius, ad quod non comparatur ut principium agendi, sed recipiendi directionem seu imperium. **R**espōsio: Sed hæc obiectio nullus momenti est; nam, quod actinet ad definitionem illam potentia obedientialis, ut illis verbis significatur, non est vniuersalis, sed limitata ad potentiam receptiūam, potest autem similis proportionaliter dari de potentia actiuam; vel si abstractè definiatur, non per aptitudinem recipiendi, sed per abstractiora verba describenda eset, ut, verbigratia, quod sit principium actus, &c. quia non men principij abstrahit à potentia actiuæ & passiuæ, & familiariter nomen actus ab actione & receptione.

Quod vero spectat ad rationē factam tota consistit in solis verbis, vel propriè interpretando, quæ metaphorica sunt, vel ex sola specie locutionis passiuæ inferendo veram passiuam potentiam. Vrunque declaratur: nam hæc vox potentia obedientialis attributa rebus inanimatis, aliquid metaphoræ inuoluit; nam hæc res non ita possunt obedire, ut alterius imperium prius percipient, & deinde excuantur; quomodo potentia obedientiæ videtur includere potentiam aliquid recipiendi, saltem notitiam imperij superioris: res autem inanimatae non cum hac proprietate obedire dicuntur, sed metaphoræ, quia ad nutum diuinæ voluntatis, vel recipiunt, vel agunt, quod Deus vult. Atque hinc sit, ut, licet creatura dicatur obedire Deo, vel subordinari illi in agendo, vel dirigi ab eo, & similia, quæ passiuè significantur, nihilominus his verbis non indicetur aliqua vera passio, & consequenter nec potentia passiuæ creaturæ, sed solum vel dependencia, quam à Deo habet in agendo, vel concomititia necessaria, & subordinatio quædam inter actionem eius, & diuinam voluntatem, ut, hac posita, statim illa ponatur. Quo tandem sit, ut, licet potentia dicatur obedientialis, quasi per metaphoram, ut dixi, & per denominationem extrinsecam, ut per eam explicetur, & modus operandi talis potentia, & qualis sit actus eius, nihilominus sit verum principium, vel agendi, vel recipiendi. Ex illa ergo denominatione obedientialis colligi non potest, potentiam obedientialem ut sic, limitatam esse ad rationem potentia passiuæ. Exemplo declarari potest, nam potentia motiva, quæ est in membris corporis humani, quatenus subordinatur appetitu, aut voluntati, & præsertim quatenus per artem dirigi potest, sine inconveniente dici potest potentia obedientialis, quia, quantum est ex se, operatur ad nutum voluntatis humanæ, & ita neq[ue] est ab ea moneri, dirigi, &c. & nihil dominus (iuxta veriorem sententiam) illa potentia phylæ & realiter est tantum actiuæ, quamvis natura & modus operandi eius, per illam denominationem quasi passiuam explicari possit.

At vero dicunt alii, potentiam obedientialem passiuam non esse veram potentiam realem, sed solum non repugnantiam ad eff. etus miraculosos: & ideo non possedari potentiam actiuam obedientiale, quæ realis esse debet, verumq[ue] principium agendi. Sed hoc non recte dictum est, potentia enim passiuæ obedientialis formaliter & in se non est solum non repugnantia, quod verisimilius dici posset de potentia, quam vocant obedientiæ, quam intelliguntur haberes, quæ creari possunt, antequam hanc quia, licet actu nihil sint, esse tamen a fieri, eis non repugnat: in qua non repugnantia non intelligitur potentia aliqua passiuæ ex parte ipsarum rerum: quia illa non repugnantia solum est quædam

T. 4 negatio:

negatio, potentia autem passiva in trinsecè includit positivam entitatem cum positiva & reali capacitate alienius actus. Potentia ergo obedientialis passiva non potest esse sola non repugnativa, sed necessariò esse debet positiva & realis potentia, ut pater in potentia obedientiali animæ et recipiendam gratiam, sicut positivè & realiter illam in se recipit, ita in illa præintelligitur potentia & realis capacitas ei⁹: nam actus positivus & realis supponit potentiam positivam & realem proportionatam. Item, quia anima ratione illius potentia habet causalitatem physicam & realem in genere causæ materialis respectu ipsius gratiae, quam sustentat in fieri & in esse respectu compositi: nam ex anima & gratia verè componitur unum compositum physicum tanquam ex actu & potentia reali physica positiva, quæ non est nisi passiva obedientialis: hæc ergo potentia non tantum est non repugnativa, sed est potiuas a realis potentia; illa vero non repugnativa verius a propriis assignatur ex parte obedientiæ talis potentiaz: est enim ad actum non repugnantem, quamvis præter & supra naturam sit: rectè igitur ex huiusmodi potentia colligimus, posse dari simile genus potentiaz intra latitudinem potentie actiue.

Tertiaria-
tio ex via
diuina poten-
tiarum ani-
ma ad a-
ctus super-
natiales

Cratio ex ratione precedente sumitur ex actibus vitalibus supernaturalibus, quos anima nostra, & per intellectum, & per voluntatem, effectit. Sunt enim hi actus secundum fidem supernaturales; & iuxta veriorem, magisq; hoc tempore receptam sententiam, in substantia, specie, & entitate sua supernaturales sunt. Rursus negari non potest, quin hi actus effectiū fianta nostris potentiaz, ut planè definit Concilium Trident. sess. 6. can. 4. quod necessario intelligendum est de his actibus, etiam quatenus supernaturales sunt; tum quia Cœciliūm planè loquitur de supernaturali actu ut sic loquitur enim de hoc actu, quatenus per illum homo se ad iustificationem disponit ac preparat; tum etiā quia si tota entitas actus essentialiter supernaturalis est, non potest entitas actionis fieri à potentia, quin secundum suam supernaturalitatem ab eadem potentia fiat. Imo, quamvis non tota substantia actus esset supernaturalis, dummodo supernaturalitas non ponatur in sola denominatione extrinseca ab aliquo influxu Dei, vel aliqui habitus (quod absurdissimum est) necesse est, modum illum, quo actus supernaturalis dicitur, quidquid ille sit, esse elicitiū à potentia, cuius est actus: quia secundum illam rationem & modū vitalis est, & liber est potest, ipsamq; potentiam vitaliter informat. Ad hos ergo effectus necessaria est in his potentiaz aliqua vis actiua, qua ad agendum extra naturæ limites extendatur ex motione seu auxilio Dei supernaturali: ergo datur in his viribus animæ potentia obedientialis actiua respectu horum actuum: ergo eadem ratione dari potest in alijs rebus.

Prima consequentia declaratur ex his, quæ pa-
lo ante diximus, quia hi actus non possunt manare effectiū à sola qualitate superaddita, tanquam à pro-
ximo & formalí principio agendi ex parte ipsius au-
nimæ, sicut nonnulli putant, visionem beatam esse
actiū à solo lumine gloria, & actus fidei, spei & chari-
titatis à solis suis habitibus: ostendimus enim pa-
lo ante hoc repugnare his actibus, hoc ipso quod
vitales sunt, multo que evidenter quod liberi sunt,
Necesse est ergo, quod ipsi metuotentia animæ per
 suas entitates influant in hos actus; & è contrariis
quod ipsi metu actus, etiam quatenus supernaturali-
les sunt pendeant immediate à potentiaz, etiam si
simil pendeant ab habitu, vel auxilio. Loquimur
autem in tota hac ratione de actibus quatenus super-
naturalis sunt specificatiuē, & designando totam
rationem formalem quæ sit, & abstraho nunc à ra-
tione formalis sub qua, & ab alio modo loquendi in
quo per quandam accommodationem solet esse

et us secundum unam rationem tribui vni causa, &
secundum alium alteri: quomodo dicunt aliqui ac-
tum supernaturalem, ut actum vitalem vel liberum,
esse à potentia, ut supernaturalem vero, ab habitu
vel auxilio: hoc enim nihil ad praesens refert, dum
modo certò constet, totam supernaturalem entita-
tem actus, prout in re est, physice & effectiue ma-
re immediate à potentiaz animæ, & à propriis enti-
tibus earum: nam hoc statim est ad concludendum
esse in his potentiaz virtutem aliquam actuum re-
spectu horum actuum, que esse non potest superad-
ditæ, sed esse debet omnino in trinseca & innata, quia
hæc vis actiua distincta est ab illa, que datur per qua-
litatem superadditam.

Dicunt vero aliqui, hanc vim actiuan in his po-
tentiaz non esse obedientiale, sed naturale, in modo
aliqui volunt esse virtutem principalem, quatuor
non integrum. Sed de hoc modo loquendi dicam
statim, & ostendam, verius dici obedientiale. Nunc
illud argumentum nobis sufficiat, quod potentia
actiua & passiva, teste Aristotele, proportionem in-
ter se servant; sed potentia receptiva, quam anima
habet ad hos actus, etiam si innata sit, non naturalis,
sed obedientialis dicitur: ergo idem dicendum est de
virtute actiua. Deniq; quomodo docunq; vocetur, hinc
saltem concludimus, dari in alijs rebus similem vim
actiuan innatam ad cooperandum Deo imperandi
& motienti in supernaturalibus actionibus & effec-
tibus. Probatur hæc ultima consequentia, quia non
est maior repugnancia in alijs rebus, quam sit in his,
imodo quodammodo maior poterat esse repugnancia
in his actibus, quia vitales sunt, & maiorem quam-
dam dependentiam habere videntur ab in trinseco
& connaturali principio. Atq; hinc confirmatur hæc
ratio cum precedente: nam propria obedientialis
potentia primum omnium, ac præcipue veluti ex-
perimento cognita est à Theologis in animalibus no-
stris quatenus capaces sunt actum & habitum su-
pernaturalium, de alijs autem rebus vix potest cer-
to aliquo effectu constare esse in eis potentiam ad re-
cipiendum aliquam formam supernaturalis, quam-
vis cōstet, multa in eis fieri posse supernaturali mo-
do; quamvis de humanitate constet ex fide habere
capacitatem obedientiale ad modū uniuersi hypo-
statice cum diuina persona. Ex hac vero capaci-
tate obedientiali, quæ ex effectibus certis colligimus
in quibusdam rebus, inferimus dari similem seu pro-
portionalem in alijs rebus ad eos effectus, in quibus
specialis repugnancia vel implicatio contradictionis
inuenita non fuerit: ergo si simil modo recte argumen-
tamur ex effectibus quos in nobis & à nobis esse re-
sta fide credim⁹, ad alios, qui per alias creaturas habent
aut fieri possunt. Et vel maxime, quod hi effectus non
sunt inuitati Deo, per alias creaturas operanti.

Quarto non videtur contemnenda conjectura, quam
quæ procedente sect. afferebamus ex naturalibus ex-
emplis, nam calor natura sua esse dicitur instru-
mentum subordinatum respectu diuersorum ag-
tum in ordine ad effectus se ipso perfectiores, & vi-
fic dicitur habere aliquam vim actiuan instrumentari-
am & connaturalem respectu illorum: quider-
go mirum quod creatura respectu sui creatoris pos-
sit habere vim instrumentariam obedientiale? Et
augeri potest hæc conjectura ex instrumentis artis,
sicut enim materia naturalis est in quadam potencia
obedientiali respectu humana facultatis & ingenii
ad recipiendas formas artis; ita in ratione instru-
menti subiicitur eidem arti ad efficiendam mira ope-
ra, quæ vim naturalem talium instrumentorum ex-
cedere videntur: ergo credibile est posse Deum al-
tiori modo vtr sua creatura vt instrumento ad su-
pernaturalia opera diuinæ artis & omnipotenter;
ac consequenter, quod in eisdem rebus creatis sup-
ponatur aliqua vis actiua, qua possint Deo si op-
rantur cooperando obediere.

Quinto

Quintardus non videtur rei scienda ratio in superioribus tactis, quia sine hac virtute actiuia intelligi non potest, quid creature eleuetur ad faciendum aliquid ultra id quo naturaliter agere potest, ut satis vide-

August. Quintò non videatur rei scienda ratio in superioribꝫ tacta, quia sine hac virtute actiua intelligi non potest, quod creatura eleuetur ad faciendū aliquid ultra id quod naturaliter agere potest, vt satis videatur in superioribus demonstratum, & amplius ex solutionibus argumentorum constabit: difficillimum autem credituꝫ est, diuinam potentiam esse in hoc genere operandi adeo limitatam. Et ad hoc coferunt illa exempla, quibus seſt præced. ostendi, in alijs rebus immutare Deum naturas, & cleuare illas ad aliquid præter vel supernaturale, nihil eis addendo, sed eis sua voluntate vrendo. Atque hic adduci possent omnia testimonia Scripturæ & Sanctorum, quibus hæc actiuitas instrumentorum Dei confirmari solet, ex quibus plura in præcedentibus seſt. adducta sunt, & plura etiam afferam in 3. tomo, tractando de actiuitate sacramentorum; & videri erunt posse Augustinus in Psal. 130. & in id Psalmi 138. Mirabilia opera sua, & anima mea cognoscit nomen. Chryſost. hom. i. in Acta, Ambros. ferm. 91. & optimè D. Thomas, quæſt. 6 de potentia, art. 4. Et potest hoc confirmari, quia Sancti ſe penitentio mirantur, quod Deus interdum operetur aliquoſ effeſtis, adhibendo res, vel nullius virtutis, & vel etiam repugnantes, vt, quod illuminet cœcum, luto vngendo oculos eius, quæ admiratio nulla certe effet, niſi huic modi reſ aliquid conferat ad tales effeſtis: admiratio ergo eſt, quod in huiusmodi rebus fit viſ ad obedientium Deo, efficiendo etiam oppositū eius, quod carum natura postulare videbatur: imò in naturalibus existimant aliqui, interdum hoc accidere, ve quando aqua mouetur furſum ad replendum vacuum, quod putant fieri actiua vi obedientiali grauitatis ad imperium Dei, vniuersaliſ naturæ gubernatoris.

Sextò possumus hanc sententiam autoritate confirmare, & in primis a fratre Augustinum. 9. de Trin. cap. 17. vbi cum dixisset , esse in rebus naturalibus virtutes agendi, iuxta naturales leges, subdit, Super hunc autem motum *cursusq*; rerum naturalium, posse las creatoris habet apud se posse de his omnibus facere aliud, quam eorum quasi *seminalia* res habent ; & quemadmodum in his verbis videtur tantum loqui de potentia passiva, tamen mens Augustini aperit est indifferenter loqui de via activa & passiva, de qua paulo superius dixerat Elementa huius mundi corpore habent definitam vim, qualitatemq; suam, quid unumquodq; valeat, vel non valeat, quid de quo fieri possit, vel non possit; in

quibus verbis de vtraque potentia loquitur : & in
frâ de vtraq[ue] ponit exempla, vt quod lignum aridum,
repente floreat, & fructum gignat, vt anima loquatur, &c.
Docet ergo aperte illo loco Augustinus, posse Deum
facere, vt creatura aliquid ultra virtutem natura-
lem operetur ex imperio & voluntate Dei; atq[ue] ad-
eò per potentiam actiua obediensalem, vt sapientia
deductum est. Præter eitatos etiam autores in fe-
tione precedente, asserri potest Bonavent. in 4. d.
10. art. 3. quæst. 2. ad 2. vbi agens de virtute efficien-
te transubstantiationem, & miraculosam Christi
conceptionem, significat, ad vtramq[ue] suffice in crea-
tura potentia obediens, & quamvis videatur lo-
qui de potentia ex parte materia, circa quam versa-
tur vtraque actio, tamen revera præcipue loquitur
de virtute actiua, quam concedit communicari
creatura ad vtramque actionem. Eandem senten-
tiam significare videtur Caietanus hic, art. 2. vbi art.
Deum efficere miracula per creaturam, non dando
illi virtutem gratuitam, sed utendo illa in instrumen-
taliter. Qui vis (inquit) est vis actuaria ipsius in esse in-
strumentum, ac per hoc in esse causa effectuæ instrumentaliter
opus miraculorum, reductum enim res illa de potentia obe-
dientiali ad actum, cum de non instrumento sit instru-
mentum, quod fieri constat ex hoc solo, quod Deus vitium illa
instrumentaliter ad opus miraculorum : Hæc enim verba
non possunt commodè intelligi de potentia passiva

A obedientiali, cum ipse fateatur, nullam virtutem supernaturalem addi creature per huiusmodi vsum: ergo nulla potencia passiva creature reducitur in actum per talem vsum: ergo id vere solum dicti potuit de potentia activa.

Soluuntur argumenta in principio positā.

SVper est respondeamus argumentis in principio
positis. Ad primum iam ferè responsum est in su-
perioribus, fallsum enim in eo assumitur, dum dicitur
omnem potentiam obediencialem esse meram
non repugnantiam, quam sententiam refert Capitulo
ex Aureolo in 4.d.42. q. 1. art. 2. & 3. in principio,
eamque impugnat, vbi expressè docet, potentiam ob-
ediencialem propriè passiuam seu receptiuam, esse
potentiam realem; & ad quintum dicit, secundum
rem non esse aliud ab essentia subiecti, sed tamen se-
cundum rationem addere respectum ad potentiam
Dei, & in hunc modum intelligendus est idem Ca-
preolus in Prolog. q.i. ad i. cont. 6. concl. vbi inquit,
hanc potentiam obediencialem non esse nisi quan-
dam relationem; intelligendum enim est, præter enti-
tatem rei non addere nisi relationem. Vnde ibi
dem hanc potentiam interdum vocat naturalem,
quia est cōgenita cū natura, etiā intrinseca, propriè
tamen ait, non esse naturale, sed obedienciale; quia
naturalis potentia est (inquit) quedam iuxthoatio a-
ctus, & potest reduci in actum per agens naturale.

Ad argumentum ergo in forma respondetur, potentiā obedientialem positiūam, esse positiūam & realem, & habere in potestate actū, qui ex ea educi potest, in quo ex parte conuenit cum potentianā reali, differt tamen, quia potentia naturalis est per se instituta & ordinata ad actū fibi proportionau, & naturaliter debitum, vel saltem naturaliter possibile virtute agētis naturalis: potentia autem obedientialis est ad actū non debitum, seu excedentem ordinem naturae, quam potest recipere ex vi supernaturalis agentis, hoc ē ipso: quod aliquid non inuioluit repugnatiā, non quod ipsi potentia sit fōlū non repugnatiā, sed quod talis entitas rei seu subiecti, comparata ad talem actūm ab illa repugnatiā recipiendi illum à tali agenti, sufficiat ad rationem huiusmodi obedientialis potestā. Igitur ex hoc generali capite non excluditur potentia obedientialis à ratione potentiae realis & positiuꝝ; & per consequens nec excluditur hoc titulo à ratione potentiae actiuꝝ.

*Circa secundum argumentum versatur questio, an
hac potentia naturalis sit, vel supernaturalis.*

N secundo argumento peritur, an hæc potētia na-
turalis vel supernaturalis dicenda sit. Quidā enim
contendunt, esse naturalem potentiam; alij verò o-
mnino esse dicēdā supernaturalem. Sed in primis
quæstio hæc, & tota difficultas in illo argumēto
proposita, locum habet tam in potentia paſsiuā,
quam in actiuā, nā etiā de potentia paſſiuā quær-
potest, quomodo supernaturales effe valeat, cum sit
cum natura ipsa congenita: aut, si naturalis est, quo-
modō posuit ad supernaturales effectus deseruire:
ergo vel negarda eā etiā potentia obediens
paſsiuā, quod fieri nullo modo potest, vel quod de
paſſiuā dictum fuerit, dici etiā poterit de actiuā.

In vrraque ergo locum habet eadem difficultas, quæ in hoc consitit, quod hæc potètia videtur quodammodo media inter naturalèm & supernaturalem, ynde in quantum est cogenitus naturæ, videtur esse naturalis. Item entitas illius naturalis est, cum nihil addat naturæ ipsius rei: nec possit vnam et entitas simul esse naturæ & supernaturæ. Præterea hæc potètia fit in re naturali ex i causaletatis naturalis: & ab agenti naturali, oculis naturali operante, à quo nihil nisi naturale fieri potest. Præterea, vel hæc potentia est ex natura rei distincta ab entitate

naturali rei, vel non: si non est distincta, quomodo A esse potest magis supernaturalis, quam illa; si vero est distincta, erit ergo res vel modus supernaturalis, talis naturæ: ergo natura secundum se considerata est in potentia passiva ad tales entitatem vel modum. Inde etiæ erit in potentia actiuæ, à qua resultet talis entitas, vel modus, cum sit illi intrinsecè ac necessariò cōtinētus ex natura rei: ergo redit quæstio de potentia ad illum modum, an sit naturalis, an supernaturalis. Nam, si supernaturalis dicatur, redibit de illa eadem quæstio, & sic procedetur in infinitū; si vero dicatur naturalis, etiam siactus seu terminus eius sit supernaturalis, idem dici poterat, de illa potentia, de qua nunc disputationis: superflue ergo ponitur talis potentia supernaturalis, media inter naturam & actum supernaturale. Aliud autem apparet nullo modo posse hanc potentiam naturalem esse aut appellari. Primo, quia ordinatur ad actus vel effectus supernaturales: omnis autem factus accipit ipsam suam ex obiecto seu actu ad quem ordinatur. Secundo, quia, teste Aristotele, cuiuscumque potentia naturali actiuæ responder passiuæ; & è contrario. 3. de anima. ca. 5. & 5. Metaph. c. 12 lib. 9. cap. 1. Sed in presente non correspondet huic potentia obedientialia aliqua potentia naturalis: ergo neq; ipsa potest naturalis appellari. Tertio, quia per hanc potentiam elevarunt res ad supernaturalem ordinem, & quodammodo per illa inchoatur supernaturale. ergo: ergo nō potest ipsa esse merè naturalis. Quartò, quia hæc potentia natura sua est proportionata suo actui, alias superflue ponetur: ergo est supernaturalis sicut ille: patet cōsequētia, quia hac sola ratione dicimus, habit⁹ infuso esse supernaturales, quia habent vim actiuam proportionatam ad efficiendos actus supernaturales.

Própter haec ergo rationes autores diuersimode loquuntur agentes præfertim de potentia passiva: nam Scotus q. 1. Prologi, & in 4. d. 49. q. 9. & 10. ab solute vocat hanc potentiam naturalem; quod etiam omnes sentire videntur, qui ponunt in homine appetitum naturalem ad videndum Deum. Alij vero appellant supernaturalem, quod sentire videntur, qui negant, illam esse naturalem, vt Capreolus locis paulo ante citatis: quibus fauerit Augustinus loco supra citato, indicans, hanc potentiam esse supra leges naturæ. Alij partim naturalém, partim nō naturalem vocant, vt Ferr. 3. cont. Gent. c. 51. circa finem. Alij deniq; nullo ex his modis, sed obedientiale appellant, & hic est frequenter modus loquendi D. Tho. vi patet ex locis paulo ante citatis in ratione secunda; quem frequentius sequuntur Thomistæ ibidem citati, & Fonseca lib. 1. Metaph. cap. 1. q. 2. sect. 2. & 3. Et hic posterior modus loquendus est:

Potentia o-
bidentia-
lis non di-
singuatur
ex natura
rei ab enti-
tate, in
qua est.

Netamen res tota renocetur ad quæstionem de modo loquendi, eo quod facile sit ex varijs respectibus distinctiones varias sumere: ut res tota explicetur, supponendum in primis est, huiusmodi potentiam obedientiale, sive actiuam, sive passiuam, in se ipso nullo modo distinguiri, nec realiter, neq; ex natura rei ab illa entitate, cuius est potentia, neq; vt rem, neq; vt modum eius. Et quidem, quod non hæc distincta omnino realiter, euidentissimum est, neq; illius hactenus (quod ego sciam) contrarium dixit: & à fortiori constabit, excludendo etiam distinctionem ex natura rei: & rationes dubitandi pro virag parte suprà posita hoc etiam concunct: quia, si talis entitas est omnino eiusdem ordinis cum entitate naturæ, superflue ponitur ac finigitur. Si vero est superioris & supernaturalis ordinis, non potest esse debita naturæ, & consequenter neq; cu illa congenita. Quæ ratio recte intellecta ostendit esse impossibilem talern poteritiam obedientiale, quæ sit res distincta realiter à subiecto, in quo est; nam, si est res distincta, erit forma vel qualitas

A aliqua: interrogo ergo, an illa vis agendi sit connaturalis illi qualitati, vel obedientialis: hoc posterius dici nō potest, aliosqui oportet, illam vim esse rem distinctam à tali forma: & sic vel procedetur in infinitum, vel in prima entitate nō operebitur, hæc vim obedientiale esse rem distinctam, quod intendimus. Si vero dicatur primum, sequitur, illam actitudinem non esse obedientiale, sed naturalis. Dicitur fortasse, illam vim esse connaturalem formæ, non autem subiecto. Sed contra, nam ipsa forma est cōnaturalis subiecto, nam est intrinsecè innata illi, nam forma extrinsecus superaddita non erit potentia obedientialis, de qua nunc agimus, sed erit virtus illi instrumentalis per infusionem qualitatis, quæ à nobis supra reiecta est.

Quod vero non sit aliquis modus ex natura rei distinctus ab entitate naturali, probatur primo, quia nullum est indicium talis distinctionis: hæc enim potentia obedientialis ita cōuenit entitati vniuersali per se ipsam, ut sit prorsus inseparabilis ab ea, & immutabilis etiam de potentia Dei absoluta: hoc autem est signum indistinctionis ex natura rei, ut in disputationibus Metaphysicis latius declaratum & probatum est. Quod secundo amplius declaratur, nam quæ eadem generatione per se primo generantur, sunt idem inter se, teste Aristot. 4. Metaph. sed ita est in praesenti, nam creatura præcisè consideratur secundum eam entitatem, quam habet per suam creationem seu productionem, per se ipsam est subiecta essentia litera suo creatori, absq; eo, quod ab illa intelligatur diminare aliquæ entitas, vel aliquis modus realis, qui habeat illa subiectio[n]e, vel in recipiendo, C vel in agendo: ergo potentia hæc obedientialis non est proprietas vel modus ex natura rei distinctus ab entitate creaturæ, alioquin non posset illi, vel sine alijs noua actione, propria, & ab extrinsecō prouidente, vel saltem sine aliquâ intrinsecâ diminutione, conuenire. Minor declaratur & probatur, nam, si præcisè consideres creaturæ, secundum illud esse, quod habet ex vi creationis suæ, omnino essentia litera includit illam subiectio[n]em ad creatorem, ita ut etiam si mente cōcipiamus illam entitatem nudam & carentem omni modo superaddito, necessario & essentia litera includat hanc plenam subiectio[n]em ad Deum, sicut è contrario in intrinsecâ ratione creaturæ vt sic includitur, quod habeat plenum & perfectum dominium suæ creaturæ.

Tertio id declaratur in vtrâ ipsi potentia, nam v. g. anima rationalis per se ipsa est capax gratiae, & per intellectum immediatè est capax fidei, & per voluntatem charitatis & spei, ita ut si ratione separamus, etiam negatiuè omnem realitatem, vel modum realem additum substantia animæ & potentie eius, ex vi suæ perfectionis & substantie erit capax harum perfectionum supernaturalium; sicut ex vi eorum est ad imaginem Dei: ergo potentia obedientialis, quæ est in anima ad recipiendos hos actus vel habitus, nō potest esse aliquid distinctum ex natura rei ab entitate animæ, & potentiarum. Id est argumentum fieri potest de potentia obedientiali actua, quæ ad eosdem actus supernaturales est in eisdem potentia animæ. Et confirmari potest, quia, quando hunc hæc actus, immediatè profluit ex ipsam entitate intellectus & voluntatis: ergo illa entitas est per se ipsam in suo ordine actiuæ talis actus. Eisdem argumentum fieri potest de alijs diuinis instrumentis, quæ elevantur ad agendum per suasmet entitates, ut in superioribus declaratum est: hæc ergo actiuæ, quatenus intelligitur ipsa cum entitate creata, nullam rem, nec modum realem ex natura rei distinctionem illi addit.

Quarto id probatur, declarando rationem à priori huius rei, nā huiusmodi potentia obedientialis, tam actiuæ, quam passiuæ, quam in entitate creata est dicimus, non est res aliqua per se primum ordinata ad agen-

ad agendum vel recipiendum id, ad quod esse discitur obedientialis potentia: unde non est concipienda tanquam habens proprium & transcendentalē ordinem ad talē actū, aut aliquam speciem eritis ab illo accipens, sed solum est intelligenda talis entitas ut cōstituta absolute in sua specie vel natura, quæcumque illa sit, & per se ipsam quasi concomitante existente vis agendi vel recipiendi ex imperio creatoris, quidquid non repugnauerit; & id ēo talis potētia nihil potest addere illi entitati, cui conuenire intelligitur. Hoc enim, non tantum in hac potentia obedientiali, sed etiam in naturali potentia & virtute agendi inuenitur: nam quodcumq; non conuenit per se primō entitatē primaria intentione eius, sed solum quasi concomitante, non addit nouam aliquam specificationem, aut realitatem vel modum. Exemplis declarari potest, nam materia prima, qua per se primō est potentia ad recipiendam formam substantialem, quamvis concomitante fecerit potentia ad recipiendam quantitatem, inde tamen nec speciem aliquam, nec modum aliquem realem sumit. Item forma substantialis per se primō instituitur ad dandum esse composite & actuandam materiam, & inde habet suam speciem & essentiam; quod si hinc concomitante haberet aliquam immediatē agendi per se ipsam, vt, v.g. aliquam intrinsecam proprietatem per resultantiā naturalem, vedicatur frigiditas manare à forma substanciali aquæ, quando se reducit ad pristinam frigiditatem; vel certè tanquam principium principale per se influens in suo ordine in aliquam actionem, quomodo multi censem, anima per suam substanciali influere in actus vitae; vel si fortasse aliqua forma substancialis est per se ipsam actua sui simili; in his omnibus exemplis vis actua neque propriam specificationem habet à tali actu, neque aliquid reale addit ipsi formæ substanciali. Ad eundem modum explicare soleo, quomodo in Deo sit potentia affectiva ad extra, absque transcendentali ordine, vel specificatione propria à tali actu vel obiecto, quia, scilicet, illa potentia non est quasi per se primō relata ad agendum, sed est ipsam entitas Dei, quæ, hoc ipso quod est, quasi cōcomitante habet totam illam vim agentem cum summa identitate. Eodemq; modo philosophandum censeo in accidentibus, nam quantitas v. g. per se primō est ad extendendum formaliter substantiam: & hinc habet suam speciem, concomitante vero hinc habet, vt sit ratio recipiendi qualitates corporeas: hoc autem haber per se ipsam sine villa noua specificatione aut additione alicuius rei, vel modi realis: & calor v.g. per se primō ordinatur, vt ita disponat & formaliter affectat suum subiectum, & inde habet propriam & specificam rationem suę entitatis, ex vi cuius est etiam actius sui similis, quod (ut opinor) nō addit ei aliquam realem speciem: neq; modum ex natura rei distinctū, quod secus cōtingit in his potentij, que per se primō ordinantur ad aliquid agendum circa extrinseca obiecta, nam inde habet suam primariam specificationem, & rationem. In presenti ergo, cum hæc potentia obedientialis, nō sit specialis entitas ad hunc finem per se primō instituta, sed sit ve- luti conditio quædā necessarij concomitans quam cunctā entitatem creatam, hoc ipso, quod in sua natura, vel ad suum peculiarem finem insinuitur; non potest esse aliquid ex natura rei distinctum ab entitate, cuius est facultas. Et hoc etiam bene confirmantur dubitandi supra adductæ in fauorem

A huius partis. Posset autem excogitari alijs modus, quo hæc potentia supernaturalis sit, non per additionem & distinctionem à naturali entitate, sed per coniunctionem gradus inferioris cum superiori in eadem entitate individuabili secundū rem, dividibili autem secundum rationem, per conceptus præciosos seu inæquatos in re ipsa fundatos, sicut sensitiū, v.g. & rationale coniunguntur in anima humana secundum eandem individuabilem entitatem physicam: sic enim naturale & supernaturale sunt duo gradus entium, quos non repugnat physice coniungi: in eadē entitate, seu forma aut qualitate. Sed hic modus dicendi etiam est impossibilis; primò, quia sequitur, nullam esse entitatem creatam merè naturalem, sed necessarij est per se & essentialiter eleuant ad supernaturalem ordinem, quantum ad aliquam participationē perfectionis eius: consequens videtur valde fallī: ergo. Sequela patet, quia nulla est creatura, in qua non sit aliqua potentia obedientialis, vel activa, vel passiva. Minor autem cōstat, tum ex communi sententiā omnium Theologorum, tum etiam, quia gradus naturæ inferior est, & finitus, & consequenter ex se limitatus ad proprium ordinem. Secundò, quia ex illa fictione sequitur, nullam formam naturalem solum agere, vt natura- lis est, sed etiam ut est supernaturalis: consequens est absurdum; ergo. Sequela declaratur, quia, si calor, v.g. est naturalis, quatenus est productus calor, & potentia supernaturalis, quatenus est pro- ductus gratiæ: ergo quando producit alium calorem, non solum producitur in illo vim producendi alium calorem, sed etiam vim producendi gratiam: ergo non solum producit id, quod est naturale; sed etiam id, quod est supernaturale: ergo non solum agit, vt principium naturale, sed etiam vt principium supernaturale, quandoquidem agit communica- do aliquid supernaturale. Falsitas autem conse- quentis videtur manifesta: nam inde sequitur nihil posse naturam agere cuim solo concursum naturali sine aliquo supernaturali, quod est, confundere ordinem naturæ cum ordine gratiæ.

B Tertiò, nam quando gradus seu ordo supernatu- ralis dicitur coniungi eum gradu naturali in eadem entitate, physicè individuabili, interrogō, quo modo vel qua ratione ille gradus aut entitas illa secundum unam rationem supernaturalis dicatur: aut enim dicitur supernaturalis absolute, quia nulli creature est naturalis; aut respectu, scilicet, quia est supra naturam illius entitatis, cui inest. Hoe secundum dicō non potest, quia, quod est de essentia alicuius, nō potest dici supernaturale illi. Item, quia, quod gradus inferior & superior coniunguntur in eadem entitate individuabili, intercō est naturalis illi entitati, vt gradus sensitius & rationalis in anima humana. Et hinc à fortiori colligitur, nec primō dici posse, quia, quod alicui creature, tam accidenti, quam substanciali, potest esse cōnaturalis, non potest dici supernaturale absolute: illud enim dicitur absolute supernaturale, quod non tantum respectu huius vel illius creature, sed simpliciter respectu omnium, quibus inesse potest, supernaturale est. Et ideo contradictionem inuoluimus dicere, gradum supernaturalem absolute & in essentia sua posse contrahī, & ita coniungi cum naturali gradu, vt sit cōnaturalis, & essentialis ipsi entitati naturali. Et propter hanc causam, inter alias, repugnat dari substantiam supernaturalem creatam. Dices. In Deo coniunguntur illæ duas ratio- nes, nam est autor naturalis & supernaturalis; & illud habet per vim naturalem: hoc vero per super- naturalē. Respondet primō, sine causa sumi argumen- tum ex Deo, cuius essentia non potest semper imitari creatura. Deinde, si de Deo secundum se loquimur, reuera nihil esse potest in illo supernaturale: ipsa enim vis producendi gratiam, vel faci- endi miracula est illi maxime naturalis, appellatur

vero

Potentia ob-
edientialis.
Atque hinc constat primō, hanc potentiam obe-
dientiam, quæ est in naturalibus entibus, nō pos-
se esse facultatem aliquam supernaturalem talium
entium, quia alias necessarium est, intelligere hu-
iusti modi facultatem ut aliquo modo distinctam ab
entitate, cuius est facultas. Et hoc etiam bene confir-
mantur dubitandi supra adductæ in fauorem

verò supernaturalis solum denominatione extrinseca, quia est productiva alius rei, que est supernaturalis creaturæ, vel quia talis perfectio est omnino supra naturam entis creati, quo sensu erit vis creandi, secundū quam Deus dicitur naturalis autor, est maximè supernaturalis, non Deo, sed creaturæ. Nō est ergo simile, quod de Deo assertur, quia in Deo secundum se non est distinctio naturalis & supernaturalis secundum gradus, nec secundum comparationem intrinsecam ad ipsum Deum, in creaturis verò distinguuntur illi gradus & ordines, & ita ille qui supernaturalis dicitur, talis est per intrinsecam comparationem ad gradū naturæ seu entitatem naturalē: & ideo fieri non potest, vt in creaturis hæc duo coniungantur tanquam essentia etiam entitati.

Quare, quia illæ duæ rationes seu ordines naturalis & supernaturalis gradus, non possunt in eadem entitatem coalescere & conuenire tanquam duæ rationes adæquatae & conuertibiles inter se, neque etiam tāquā gradus superior & inferior, quomodo ergo coniungentur? Maior patet primo inductione, quia in omnibus alijs rationibus, quando gradus inferior & superior illi modo vniuersit, vnu comparatur ad alium, vt genus ad differentiam: vt sensibile ad rationale, & viuens ad sensibile, &c. & nunquam se habent vt duæ rationes inter se conuertibiles. Secundo, quia quando huiusmodi rationes sunt conuertibiles, semper vna comparatur ad aliam vt proprietas ad essentiam: sed hi duæ gradus essentiales sunt eiusdem essentiæ: ergo non apparet, quomodo per se vniuersit, quia vnu non contrahit alium, neq; è conuerto: neque ambo sunt differentiae eiusdem generis: imo si xquæ vniuersitales sunt, vix potest reddi ratio cur vnu⁹ naturalis, alter supernaturalis dicatur. Minor autē declaratur, quia in primis ratio naturalis entis non potest comparari vt genus ad gradum supernaturalē: quia nulla est naturalis entitas, in qua non sit aliqua potentia obedientialis actiua vel passiva: ergo si talis potentia est supernaturalis, nulla est entitas ita naturalis, quæ non sit aliqua ratione supernaturalis: ergo non comparatur gradus naturalis ad supernaturalē vt genus ad differentiam contrahentem & eleuantem talem gradum: quia omnis ratio generica in aliquo inferiori saluari potest sine differentia contrahente & eleuante illam ad superiorē ordinem, vt sensibile est in bruto absque rationali; & viuens in planta absque sensibili. Neque etiam è contrario gradus supernaturalis potest comparari ad naturalē vt genericus ad specificum; tum quia est superioris ordinis, magisq; actualis, tum etiam quia pars ratione, in qualibet entitate supernaturali poterit aliqua naturalis potentia inueniri, vt in charitate v. g. poterit excoxitari potentia ad producendum calorem, quo erit naturalis ratione termini, seu obiecti, sicut è contrario potentia obedientialis, quæ est in calore ad producendum gratiam, dicitur supernaturalis ratione obiecti.

Quinto argumentari possumus, quia ex contraaria sententia sequitur, potentiam illam obedientiam, quasi inchoatam vel radicalem, que est in voluntate vel intellectu ad elicendum actum fidei vel charitatis infusæ est, eiusdem ordinis seu supernaturalitatis cum habitu charitatis vel fidei infusæ; consequens est valde absurdum: ergo. Sequela patet, quia eodem modo dicitur hæc potentia esse supernaturalis, sicut sunt illi habitus, & ex eadem radice, scilicet, quia ex se apta est concurrere ad actus supernaturales cum concursu Dei supernaturali. Falſitas autem consequens patet, quia hoc est confundere ordinem naturæ cum ordine gratiæ, & est attribuere naturæ humanae secundum se & ex se aliquid verè supernaturalē, quod nō videtur sanx doctrinæ consentaneum.

Vltimo tandem, quia alias sequitur, ordinem gra-

tia habere quandam intrinsecam connexionem cū ordine naturæ, & formam supernaturalem, nimirum gratiam recipi in subiecto omnino cōnaturali, & eiusdem ordinis: nam recipitur in anima secundum capacitatem verè supernaturalem, quam in se habet, & è contrario ipsi animæ, prout talem capacitatē habet, debita erat talis forma debito quodā connaturalitatis, sicut materiæ debetur forma, & cuiilibet potentiaz actus proportionatus: & consequenter potentia actiua, quam intellectus habet ad credendum, vel videndum Deum, debitus est cōcursus, & complementum necessarium ad operandum, que omnia falsa sunt, vt constat ex materia de gratia. Nō potest ergo hæc potentia dici supernaturalis, neq; vt facultas superaddita naturæ, neq; vt gradus essentialis illi rei, cui talis potestia cōvenire dicitur.

B Neque rationes dubitandi superius quoad hanc partem propositæ difficultem solutionem habent. Ad primam enim responderet, facultatem per se primo ordinam ad actum aliquem vel obiectum, accipere speciem proportionatam ab illo: hæc autem potentia obedientialis non est huiusmodi, sed comitanter se habet ad ipsam rei entitatem: vnde tam absoluta est, quam est illa; neq; habet aliam speciem præter eam, quam entitas ipsa habet. Ad secundam responderet, ad summum, probare, hanc potentiam non esse simpliciter naturalē, quod rationem seu munus potentiarum, quod concedimus, & statim declarabimus. Et eadem fere est responsio ad tertiam, quanquam, quod in ea dicitur, per hanc potentiam eleuari rem, seu inchoari in illa supernaturalem ordinem, sano modo intelligendum sit:

C nam, si intelligatur de actuallia seu formalia eleuatione, etiam inchoata, falsum est; alioquin non posset creatura produci in puris naturalib; absq; eo, quod est actu eleuata aliqua ex parte ad supernaturalem ordinem, quod falsum est. Si verò intelligatur de eleuatione in potentia, & de inchoatione quoad fundamentum ex parte naturæ necessarium ad actualem eleuationem, sic verum est, quod assimilatur, amen ex eo nihil contra nos inferri potest, quia ipsa naturalis entitas rei secundum propriam rationem suam est fundamentum huius elevationis absque aliquo addito supernaturali, vt in homine, per hoc ipsum, quod est ad imaginem Dei, est fundamentum, vt ad supernaturalem ordinem eleuari posset. Ad quartam respödetur, dupliciter posse dici potentiam proportionatam ad actum, vno modo posse dici, quia est ex natura sua instituta & ordinata ad talen actum, alio modo non repugnante, quia, scilicet, non repugnat eleuari ad talem actum recipiendum, vel efficiendum: vel aliter, dupliciter posse dici potentiam dici proportionatam ad actum, vel proportionem naturali, quæ fundatur in naturali subordinatione, vel transcedentali relatione vnius ad aliud; vel proportionem obedientiali, quæ fundatur in subordinatione creaturæ ad suum creatorum, supposita non repugnante ex parte effectus seu obiecti. Hæc ergo potentia, de qua agimus, est proportionata, tam posteriori modo: & ideo necesse non est, vt sit eiusdem ordinis cum actu suo.

E In hoc maxime differt vis actiua obedientialis potentiarum animæ à vi actiua, quæ est in habitibus infusæ: nam hæc est proportionata priori modo, tanquam connaturalis & eiusdem ordinis: cui proinde debitus est concursus ad talem actum: illa vero solum est obedientialis: vnde neque natura sua ordinata est ad talem actionem, neque ei debitus est talis concursus.

Secundo principaliter colligitur ex dictis, hanc potentiam obedientialem potentiam, tam actiuum, quam passim, aliquo modo posse dici naturalem: vel naturæ appellando, quidquid supernaturalē propriæ non est, vel quia quidquid est entitatis in illa potentia, naturale est, vel cum natura congenitum. An vero simpliciter hæc potentia actiua sic appellanda natu-

ralis,

alis quamvis de nomine & de modo loquendi quæstio videatur, nonnulli tamen omnino ita censent sentendum & loquendum in quodam sensu, quem falsum esse existim, & non tantum ad modum loquendi, sed etiam ad rem pertinere. Existimant itaque, hanc potentiam actiuanam, quam nos obediencialem vocamus, necessaria esse debere aliquam naturalem potentiam, effectiuam natura sua alicuius effectus, qui secundum rationem aliquam communem conueniat cum effectu supernaturali, ut ratione illius conuenienter possit talis naturalis potentia eleuari ad effectum supernaturale effectum, quatenus in eo inuenitur aliqua ratio, quam potentia illa possit natura sua attingere, ratione cuius possit eleuari ad aliud effectum, quem natura sua non posset efficiere: atq; hoc modo potentia illa, quæ eleuatur, dicitur esse potentia naturalis. Exemplis res obedientiali illustratur, nam intellectus natura sua est effectiuus intellectuali cognitionis seu visionis: & quia haec ratio in visione Dei repertur, quamvis eleuata ad supernaturalem ordinem, ideo intellectus per illam facultatem naturalem, quam habet ad effectum in intellectu ut in circulo, eleuari potest ad elicendum actum videndi clare Deum.

Apotensis
obedientiali
ad u. ne ref
facto funde
tari in natus
tati affinitate
ut
B

Similiter aqua natura sua est effectiuua alicuius qualitatis, & quia haec ratio qualitatis in gratia reperitur, quamvis eleuata ad supernaturalem ordinem, ideo aqua per naturalem vim actiuanam, quam habet ad effectuam qualitatem, eleuari potest, ut cum superiori aliquo concursu efficiat illam supernaturalem qualitatem: sive huiusmodi autem actuitate naturali (aiunt) intelligi non posset, quomodo sit eleuabilis creatura ad agendum aliquid extra limites naturæ suæ.

Sed hec sententia & in re falso dicit, & in modo loquendi non recte loquitur, nec rem declarat. Primum itaque falso est dicere, non posse creaturam eleuari ad aliquid, nisi in ea supponatur propria natura, sive potentia ad eam actum vel effectum, sicut secundum aliquam rationem communem. Nam in primis in potentia passiva susceptiva obedientiali id deesse videtur in anima rationali, quæ ex natura sua non est naturaliter receptiva immediate & per substantiam suam alicuius qualitatis ab extrinseco aduenientis, seu alicuius mutationis, & tamen supernaturaliter potest recipere immediate per substantiam suam qualitatem aliquam supernaturalem: illa ergo capacitas animæ ad gratiam nullo modo ordinatur naturaliter ad aliquam qualitatem naturalem, sed est mere obedientialis. Nisi forte quis dicat, animam per substantiam suam esse capacem suorum potentiarum, & ita habere aliquam capacitatem naturalem ad alias qualitates. Sed ad hoc excludendum dixi, non esse capacem aliquid mutationis, seu qualitatis extrinsecus impressæ. Et revera videatur valde impertinet, quod potentia animæ supponatur distincte ab anima, & recepta in illa, ut ipsa intelligitur capax gratiæ, non enim ea ratione eleuari potest ad supernaturale esse gratiæ, sed quia, propter conuenientiam, quam habet cum Deo in gradu intellectuali, partipare potest superiori quodam modo diuinam ipsam naturam. Vnde multo melius haberet hanc capacitem, etiam in intra proprio ordinem naturalem esse per se intelligens & volens absque distinctione reali potentiarum.

Deinde in via actiua, seu in elevatione creature ut aga: ut instrumentum Dei, incredibile videtur, non posse Deum eleuare ad aliquod supernaturaliter agendum nisi id, quod habet aliquam naturalem vim ad aliud naturaliter agendum. Primo quidem, quia si potest eleuare aquam, ut frigida est, v.g. ad efficiendum gratiam, cur non potest eandem, ut quanta est, ad eundem effectum eleuare? quod enim frigiditas sit naturaliter effectiva frigiditatis, quantitas vero non sit naturaliter eff. & tunc alterius quantitatis, val-

de impertinens est ad prædictum gratiæ effectum. Quod ex institutione nunc facta verisimiliter connectare possumus: nam, ut aqua baptismi conferat gratiam, impertinens est, quod sit frigida vel calida, dummodo aqua sit, & impertinens etiam est, quod possit alterare corpus, tum quia, licet non posset propter resistentiam vel dispositionem corporis, nil referre, tum etiam, quia non est effectu gratiæ in corpore, sed in anima, in qua nullam qualitatem potest naturaliter producere. Deinde, quando Christus Dominus sanabat ægrotum, vel sanctificabat illum per contactum, omnino impertinens & per accidē erat ex parte carnis aut vestimentorum Christi naturalis vis actiua qualitatum, sed immediate & per se sequebatur effectus ex contactu illorum corpori, qui præcisè in quantitatibus seu per quantitates fiebat: & fortasse actio immediate procedebat, vel à carne ipsa substanciali, vel à qualitate ipsa, vel simul etiam à qualitatibus, quibus erat affecta, sive actiua essent qualitatibus sibi similiis, sive non essent. Evidem est de effectu gratiæ sancti cantis, quando per manus impositionem datur. Multoque evidenter erit argumentum, si talis effectus proxime per localem motionem instrumenti fiat, ita ut immediata ratio & virtus agendi sit motus ipse, nam motus localis nullam vim actiuanam naturalem habet, id est de voce seu verbo, quæ eleuari possunt, ut sine instrumentum Dei ad producendam gratiam: imo & ad producendam substanciali, vel conueriendam unam substanciali in aliam, ut in sacro Eucharistia mysterio sit: & Christus Dominus etiam id fecit verbo suo, quando in nuptiis aquam in vinum conuertit, saltem conuersione formali, cum tamen verba ex natura sua non habeant efficientiam villam, præsertim ad producendam substanciali. Item interior actus voluntatis vel intellectus non habet villam naturalem vim actiuanam, & tamen, si aliqua creatura potest sumi ut instrumentum ad supernaturales effectus, maxime huiusmodi actus in intellectus & voluntatis, vt D. Tho. citatis locis sæpe docet. Quod si quis dicat, in his actibus esse virtutem naturalem ad efficiendos habitus sibi proportionatos: id quidem, & impertinens videtur ad efficiendos effectus superioris ordinis, & non est vniuersaliter verum: nam actus supernaturales, ut visio beata, dilectio aut cōtritio infusa, non habent hanc naturalem vim, & tamen ex omnium sententia multo facilius possunt huiusmodi actus eleuari, ut sine instrumentum gratiæ efficiendæ, quam alij actus mere naturales. Deinde, quis credat, posse Deum utrisque accidentibus, quæ sunt qualitates actiuae, & non alii, si quæ fortasse sunt beneficentia & disponentia subiectum absque naturali ordine ad agendum? aut posse Deum eleuare accidentem, etiam materiale, ad supernaturaliter agendum, non vero substanciali etiam angelicam, si fortasse immediate & per se nullam habeat actuitatem? Deinde in Eucharistia caro vel sanguis Christi Domini, prout ibi existit, nihil potest naturaliter agere, & tamen, prout ibi est, eleuatur ad efficiendam gratiam in sumente digne: ergo signum est non eleuari per naturalem potentiam, quam habeat ad aliquid aliud agendum.

Ratio vero est, quia, quamvis potentia sit naturaliter actiua, si ex natura sua est omnino limitata ad eam effectum, propter eam actuitatem non habet actualem proportionem ad alios effectus, præsertim perfectiores & superiores, producendos, ergo: si non obstante hac naturali improportione & impotentia potest eleuari ad efficiendos illos excellentiores effectus, etiā alia res, quæ non sit potentia actiua naturalis, sed substantia vel quantitas, vel aliquid huiusmodi, potest eleuari ad efficiendum aliquid, quod naturaliter efficere non potest. Pater consequens, quia respectu (ut sic dicam) eadem est formalis impropositio: quia tam in epta est potentia ad ea, quæ

sunt extra suam vim actiua, ac si prorsus nulla esset potentia, nec actiuitatem haberet. Vnde ratio potentia actiua in tali instrumento quasi materialiter se habet in ordine ad supernaturalem actionem, vt in voluntate, v.g. vt eleuari possit ad efficiendos actus intellectus, materiale est, quod ipsa habeat naturalem actiuitatem respectu propriorum actuum: sic ergo, vt possit aqua eleuari ad gratiam efficiendam, videtur impertinens, quod sit naturaliter actiua frigiditatis vel alterius qualitatris similis. Præterea huc accedunt rationes, quibus supra probauimus esse in creaturis potentiam obedientialem, vt in diuina instrumenta afflumi & eleuari possint: ille enim non solum probant de rebus, quæ sunt actiua aquariorum effectuum naturalium, sed in viuierum de omnibus entibus creatis, respectu omnium effectuum, in quibus specialis repugnatio inuenta non fuerit.

Atq; hinc vterius intelligitur, quando potentia naturaliter actiua aliquorum effectuum, ad supernaturales res efficiendas eleuatur, tunc, licet res, que eleuatur, si naturalis potentia, tamen quatenus eleuata agit; non agere vt naturalem potentiam, id est, prout est virtus actiua natura sua ordinata ad tales effectus, sicut quando eleuatur substantia ad agendum, quamvis id, quod eleuatur, sit substantia naturalis, tamen formaliter ac precise loquendo non agit vt substantia naturalis, quia ut sic solum dicit ordinem ad subsistendum in suo esse, sed agit quatenus eleuata est, & quatenus in se habet fundamentallem, seu obedientialem vim, vt eleuari possit, ad quam vim quasi materialiter se habet, q; sit in substantia, vel in qualitate naturaliter actiua, vel non actiua. Et confirmatur hoc illatum, quia predicta naturalis actiuitas limitata est ad tales effectus: ergo, quando ultra illos operatur, non agit vt naturalis vis actiua. Pater consequentia, quia tunc non operatur intra naturæ limites: ergo nec operatur per concursum, seu auxilium naturæ debitum aut proportionatum, neque habet connaturalem ordinem seu inclinationem ad talem effectum. Denique naturaliter est simpliciter impotens, seu sine potentia ad talem effectum: ergo non potest dici efficere illum, vt potentia naturalis est.

Dices, hinc solum sequi non efficere talem effectum vt potentiam naturalem, naturali modo operatè: nihilominus tamen posse illum efficere vt potentiam naturalem operantem vt eleuatam: quia non repugnat, rem imperfectiorem adiutam à perfectiori efficere aliquid superius & perfectius, quod ex se non potest. Sed hoc quidem admitti posset, si illa particula, vt, specificatiue sumeretur, & designaret tantum rem, quæ ad agendum eleuatur: hoc enim sensu verum est, rem inferiorem posse eleuari ad efficiendam superiorē, vt naturalem ad supernaturalem: & corpoream ad spiritualem producendam: tamen sumpta illa particula omnino formaliter ac reduplicatiue, inuoluitur repugnacia in arguento: nam, cum dicitor potentia naturalis, virtus est, virtute sua attingere superiorē effectum, sensus est, quod ex propria vi naturalis actiuitatis influit in talem effectum, repugnat autem hoc modo influire, & solum vt virtutem eleuatam influere. Implicat itaque, effectum esse omnino supernaturalem, & tamē virtutem naturalem prædicto modo influere in illum: nam, si predicto modo influit ex natura sua, habebit ordinem ad talem effectum, sicut per modum virtutis partialis, vel instrumentalis connaturalis: ergo comprehendet illum effectum sub adæquata latitudine seu obiecto sua actiuitatis naturalis: non ergo talis effectus erit simpliciter supernaturalis respectu talis virtutis: sicut calor, si naturaliter est actiua formæ substantialis ignis, & carnis, quamvis non habeat sufficientem vim ad illum effectum, nec principalem, sed instrumentalem tan-

A tum, & quamvis non possit talem effectum efficere nisi à superiori agente iuuetur, nihilominus effectus effecti connaturalis, quia ipse naturali vi, vt talis est, influit in illum. Quod si dicas, in calore hoc ideo esse, quia non solum agit virtute naturali, sed etiam vt instrumentum subordinatum alicui virtuti principali connaturali. Respondeatur, licet hoc verum sit, hinc tamen lumi argumentum: quia nulla potest esse virtus naturalis, quæ, si vt naturalis operatur, non sit, vel principalis virtus, vel instrumentalis, subordinata alicui principali eiusdem ordinis: nam haec debent in se proportionem & debitam habitudinem seruare.

Nec vero sat is est, quod supernaturalis effectus in aliqua generica vel cōmuni ratione conueniat: cum effectu connaturali, vt naturalis virtus, quatenus talis est, dicatur influere in supernaturalem effectum sub illa communione. Primo quidem, quia alia eadem ratione dici possit influere in illum, vt principalem virtutem partiale, si fortasse respectu effectus naturalis, in quo talis ratio reperitur, est principalis virtus. Secundo, quia virtus naturalis non semper respicit illam rationem communem per se, sed solum rationem particularē, in qua illa communis includitur, vt frigiditas aquæ non est per se virtus ad producendam qualitatem vt sic, sed ad producendam hanc qualitatem sibi similem. Vnde non habet naturalem virtutem ad producendam rationem qualitatis, nisi vt conuertat ad talem speciem qualitatis: ergo, quando aqua vt instrumentum Dei productus gratiam, non potest dici producere illum per naturalem potentiam, quam habet ad producendam frigiditatem: eo quod gratia & frigiditas conuenientiam quando in communione qualitatis habere videatur: cum illa cōmuni ratio qualitatis non attingatur à tali virtute naturali, nec vt adæquata ratio, quam per se primo in effectu respicit; neque vt ratio, sub qua attingit suum naturale effectum. Et hoc argumentum maxime vrget in actione transubstantiandi, quæ attingit substantiam ipsam secundum se, seu quatenus est potest terminus conuersiois alterius substantiae in ipsam, qui terminus nullam habet realem conuenientiam cum alio termino naturaliter producibili præter communem conuenientiam substantie aut entis, quam nulla naturalis virtus creata potest per se primo, vt tanquam rationem formalem, sub qua attingit suum effectum, respicere.

Tertio, quia alia omnis potentia actiua naturalis aliius effectus est, aliquo modo potentia actiua naturalis omnium effectuum habentium aliquam conuenientiam genericam cum altero effectu naturali, quod sine dubio est valde absurdum in philosophia, vt facta inductione facile ostendi potest. Erratione, quia naturalis potentia non est commensurata illi effectui, nisi secundum propriam & specificam rationem eius: & ita non attingit ex natura sua rationes communes, nisi prout in illo contrahas. Maxime, quia haec rationes communes physice, & inter non distinguuntur à particularibus, & ab entitatis physicis, in quibus reperiuntur: hec autem commensuratio inter virtutem actiua & effectum physice est, & physice est consideranda inter res, prout à parte rei sunt, & non secundum rationes communes abstrahibile à nostro intellectu.

Atq; haec relationes eodem fere modo procedunt in potentia animæ, quatenus ad supernaturales effectus eliciendos eleuari possunt, in quibus ille modus loquendi videri posset habere maiorem probabilitatem speciem proper vitalem & liberum modum operandi harum potentiarum: nihilominus tamen, etiam in illis potentias, ego nulla ratione concede rem, influere in his actus virtute naturali, vt naturalis est, quia non censeo, has potentias esse naturaliter commensuratas aut essentialiter ordinatas: aut insuffi-

institutas ex vi sua specificationis ad hos actus super naturales elicendos, etiam partialiter: neque ad attingenda illorum obiecta sub ea speciali ratione, qua ab eis attingi possunt: alioquin non video, quomodo in his potentij non sit etiam naturalis capacitas passiva ad huiusmodi actus, cum haec, & proxime sequatur ex illa naturali commensurazione talium potentiarum, & respondeat actiuitati naturali, qua negari non potest in his potentij, saltem partialis, si tales potentiae habent essentiale habitatudinem ad huiusmodi actus seu ad totam latitudinem talium actuum, prout tam supernaturales, quam naturales complectitur: quia haec potentiae essentialiter sunt actiua: vnde, quantum habent essentialis habitatudinis ad hos actus, tantum habent actiuitatis: nullo enim modo in re distinguitur actiuitas naturalis ab essentia earum: solum ergo esse potest differentia inter actus naturales & supernaturales, quod ad illos erit maior virtus actiua: quam ad hos, vel quod ad illos est completa in genere potentiae proximae, ad hos vero est incompleta, etiam in illo genere. Quod sane non sat est, ut hi actus dicantur simpliciter supernaturales respectu harum potentiarum: quia, ut supra argumentabam, etiam si virtus sit instrumentalis tantum, vel partialis, si ex natura sua est illo modo instituta ad talen effectum, eisq; commensurata, effectus est illi simpliciter con naturalis, & iuxta debitum natura ordinem tali virtuti, ut passiva est, debetur talis actus, & per se: ut autem actiua est, debetur illi actiuitatis complementum, vel intransfectum, vel per subordinatio nes & concursum superioris causa. Hac enim ratione & angelis species intelligibiles; & homini generanti debetur concursus etiam creativus anima. Ac denique vix potest intelligi, quod potentia mere naturalis habeat specificationem suam & essentiam ex habitudine ad supernaturales actus, neque adequate, neq; partialiter, multoq; min^o intelligi potest, quod aliqua sit essentialiter potentia actiua, & naturaliter actiua aliquorum actuum, & quod id non habeat ex sua specifica & essentiali ratione.

Tertio igitur (ut huic secundo argumento tandem satisfaciem) concludo, hanc vim actiua instrumentorum Dei secundum rem quidem talem esse qualis est entitas, cui conuenire dicitur: vnde, si illa entitas est naturalis ordinis: etiam illa potentia secundum totam suam entitatem est naturalis: si autem entitas seu forma, in qua consideratur talis actiuitas, sit ordinis supernaturalis, etiam illa potentia erit entitatem supernaturalis, non propter habitudinem ad illum effectum, sed propter speciem & essentiam talis entitatis. Potest enim haec potentia obedientialis etiam in supernaturalibus qualitatibus considerari: nam character, v. g. vel charitas, aut gratia eleuanti possunt ad efficiendos effectus, quos naturaliter efficiere non possunt, sive, quia superioris, sive, quia inferioris sunt ordinis, ut si eleuentur ad efficiendum transubstantiationem, vel ad efficiendum calorem, vel quid simile. At vero quoad usum (ut sic dicam) (seu quoad munus potentiae, vel quoad modum agendi, non potest haec potentia proprie dici naturalis propter ea, quae diximus, quia non agit iuxta commensuracionem, vel propriam in institutionem seu specificationem suę entitatis, neq; cum concursu seu auxilio sibi debito, nec denique ad effectum, vel actionem sua natura proportionatam. Neque etiam dicitur supernaturalis, quia non est natura superaddita aut infusa. Sed specialiter vocatur potentia obedientialis, quia non operatur nisi ex imperio creatoris, & cum extraordinario, & non debito concursu. Et eodem proportionali modo loquendum est de potentia receptiva actuum, vel formarum supernaturalium, sicut ex communis doctrina D. Thomae & aliorum, superius dictum est.

Fr. Suarez Tom. I.

A Soluitur argumentum tertium, & declaratur, per quid instrumenta diuinaria in actu primo confluantur.

Ex his, quæ in solutione huius argumenti latissime dicta sunt, plura ex alijs, quæ in principio fuerunt proposita, expedita fere relinquuntur: & quidem tertium eandem difficultatem attingit, quam secundum, eodemq; fere nos vsi sumus contra oppositam sententiam. Ex tribus enim membris ibi propositis, scilicet, an auxilium speciale Dei (quo, secundum omnes, indigne eius instrumenta, ut supernaturaliter agere possint) sit tota virtus seu ratio agendi, vel supponat in instrumento totam virutem proximam, vel saltem supponat inchoatam, eamq; compleat & eleuat ad agendum: ex his (inquam) tribus membris omnes conuenimus, non posse secundum affirmari propter rationes in argumen to factas, & quia iam talia agentia non essent instrumenta, sed principalia agentia. Rursus, manifeste (ut exstimo) probauit, primum membrum nullo modo affirmari posse: quia, si auxilium diuinum esset tota virtus agendi, hæc instrumenta, præfertim inanimata, nihil omnino agerent, quia hoc auxilium non est in ipsis rebus, quæ dicuntur instrumenta: vnde nec constitutre illa potest in actu primo ad agendum, nec ratione illius tantum, possunt denominari agentia, nec materialiter aut suppositaliter (ut sic dicam) quia non sustentant virtutem agendi, nec per se seu formaliter, quia per suas entitatis non influunt in effectum. Vnde sumi potest noua ratio, quia hoc auxilium, si sumatur in actu secundo, non est virtus agendi proprie & in rigore, sed est actualis concursus ad agendum, qui etiam auxilium nominatur, & non est in instrumento, cui conferri dicitur, sed in effectu seu subiecto, circa quod veratur actio instrumenti: nihil enim est aliud, quam ipsam actio, ut specialiter ac principaliter à Deo fluens: non potest ergo hoc auxilium declaratum esse virtus agendi, quia virtus significat actum primum, non actionem ipsam: vnde, sicut actus secundus supponit primum, & concursus cum alio, supponit illud, cum quo est concurendum, ita hoc auxilium supponit virtutem agendi. Si autem sit sermo de hoc auxilio in actu primo, quod aliqui vocant auxilium internum, sic respectu horum instrumentorum non est aliquid creatum inhaerens ipsis, sed est ipsam omnipotentia increata Dei, per voluntatem eius specialiter applicata ad concurrendum cum creature ad talen actionem, in qua nihil præsumt aut creatum ponit, ut supponimus; ipsa autem Dei omnipotencia non potest esse tota virtus agendi in his actionibus: alioquin ipsa sola agit, & ab ipsa sola pender effectus: nullo ergo modo poterit tribui creature, cum nullo vero ac reali modo habeat vel sustentet omnipotentiam Dei. Et hie quidem discursus, suppositis principijs supra tractatis, evidenter (ut exstimo) concludit, in his instrumentis, quæ agunt actionem transeunte, sine illa supernaturali ac physica mutatione positiva prævia, quæ in ipsis sit, tertium membrum esse eligendum, scilicet, supponi in his rebus inchoatam, & quasi fundamentalē vim, quæ per auxilium eleuatur ad agendum, & illam vim potentiam obedientiale actuum appellamus, si autem quis sermonem misceat de potentij animæ, quatenus ad actus supernaturalies elicendos eleuantur, in quibus præcedere solet auxilium distinctum ab actuali concursu gratiae, quod auxiliū vocari solet præuenientis seu excitans, & censemur esse virtus ad efficiendos tales actus supernaturales; dicendum est breuiter (quoniam hac materia de auxilijs gratiae amplissima est, & ab hoc loco aliena) esse quidem de fide certum, ad proprios actus supernaturales, præfertim humanos, id est, cōsentiente & cooperante libero arbitrio factos, necessarium

V u
esse

esse non solum supernaturalem concursum gratiæ (quem ego inter gratias adiuuantes merito numerandum censeo) sed etiam auxilium excitans seu preueniens, iuxta Conciliorum definitionem. Non est autem certum, quid vniuersaliter hoc auxilium preueniens sit. Ita; si censeatur esse aliqua qualitas per modum actus primi non eliciti à potentia vitali; sed recepit tantum ad elicendum actum alium secundum, in hoc sensu certum mihi est, non sufficeret hoc genus gratiæ excitantis, sed ultra hoc ponendum esse aliud per modum actus secundi, ut plane Concilia docent, dum hanc excitantem gratiam vocant, *Spiritus Sancti inspirationem, vocationem, & motionem*. Et è conuerso non est mihi certum, illud genus gratiæ per modum actus primi inherentis potentia esse simpliciter necessarium ad prædictos actus supernaturales elicendos: nam, licet sit certum dari habitus infusos, non tamen est certum illos concurrere ad omnes actos, sed probabilius est non concurrere ad eos actus, qui sunt dispositiones ad infusionem ipsorum habituum; sed solum ad illos, qui elicuntur post obtentos ipsos habitus, qui fructus iustitiae appellari solent. Et item certius ad ipsos met actus, qui sunt gratiæ excitantes, non concurrere prædictos habitus: fingere autem alias qualitates priores habitibus & actibus, quæ per modum actus primi transiuntis (ut ajungantur) fundantur ad illos actus elicendos, neq; in Concilio aut in Patribus fundamentum habet, neq; illa satis verisimili ratione suaderi aut defendi potest. Rursus, quamvis actus gratiæ excitantis detur propter alium actum supernaturalem liberè elicendum, non est tamen certum, huiusmodi gratiam excitantem phisicæ & per propriam efficientiam influere in alium actum, sed solum moraliæ excitare ac eleuare potentiam, atq; ita etiam in his actibus supernaturibus, non est in uniussum verum, vel sicutem non est certum, ad illos elicendos dari virtutem inherentem, & superadditam potentiam, quæ sit actus primus, seu per modum actus primi ad phisicæ efficiendos tales actus: nam hoc deficit cum in actibus excitantibus gratiæ (si tamen illi supernaturales quoad substantiam sunt) cum in actibus supernaturibus, qui sunt dispositiones ad primam gratiæ.

Addo deniq; etiam in his actibus supernaturalibus, ad quos elicendos datur auxilium præium, seu gratia inherentis per modum virtutis actus, non esse solum tale auxilium totam virtutem ad agendum, seu totum actum primum: quia, cum actus, qui elicuntur per hanc virtutem, sint vitales & liberi, necesse est, ut non solum à virtute extrinsecus data, sed etiam ab intrinseca, vitali, ac libera efficiantur: actus ita etiam fit, primum membrum partitionis propriae in prædictis actibus locum non habere. Relinquitur ergo, ut respectu eriam talium actuum tertium membrum verum sit, scil. in his instrumentis vel potentis supponi aliquam virtutem, incompletam quidem & de se in proportionatam, & indigenem diuina ac supernaturale elevatione, & ideo instrumentarianum tantum esse, & non principale. Quæ doctrina tantum abest, ut inclinet in errorem Pelagi. Ut potius necessaria sit ad fundandam totam doctrinam de gratia, quam fides docet contra Pelagi. Quia sine hac vi fundamentali non possit natura nostra excipi, neq; adiuuari ad opera gratiæ facienda: vnde etiam necessaria est ad vitandum errorem Lutheri assertoris, potentias nostras solum recipere, non autem efficiere hos actus diuinæ gratiæ. An vero hæc virtus à nobis explicata, naturalis, vel supernaturalis dicenda sit, iam est sufficiens tractatum. Nec vero hæc doctrina (quod in eodem arguento tangitur) quicquam fauet opinioni Caietani circa visionem beatam, quod scil. cum æquali lumine perfectior fiat à perfectiori intellectu: non enim id sequitur ex nostra sententia, nam cum hæc virtus obedientialis, quam ponimus, sit incompleta, & de

se improportionata, non potest agere, nisi iuxtam essuram supernaturalem virtutis, seu auxilij, quo eleuatur. Et hoc sensu modo intelligendum est, si apud autorem aliquem grauem legatur, in his actibus supernaturibus, totam virtutem agendi esse auxilium, seu habitum infusum, quod scil. intelligatur de virtute principali, seu de virtute completa, seu quasi ultimata constituenta, ac mensurante virtutem agendi.

Solutio quartum argumentum, & declaratur, an, & quomodo hac potentia obedientialis sit instrumentaria virtus.

Varti etiam argumenti solutio ex proxime. **Q**uis facilis est, Perit enim in illo, an creatura ut agens per hanc potentiam obedientiale, dicenda sit agere ut instrumentum, an vero ut principalis causa: & si est instrumentum, cuiusnam sit instrumentum, & sub qua ratione. Et quidem, quod attinet ad actiones miraculosas & transeuntes, certum est, creaturam non esse principalem causam earum, sed solum instrumentalem, ut à fortiori confitetur his, quæ de Christi humanitate dicta sunt fact. 4. & ex eo quod de baptismo docet Concil. Trid. fess. 6. cap. 7. & quæ de aliis sacramentis 3. to. tractabimus. Ratio autem huius veritatis sumenda est ex propria definitione seu ratione cause instrumentalis: non enim per se spectat ad rationem instrumenti, ut à causa principali, quæ per illud operatur, quoad suum esse procedat. Quamvis enim hoc in multis reperitur, praesertim in instrumentis, quæ vocantur separata: quia hæc veluti substituantur ab agente principali, ut vices eius suppleant in agendo: tamen in instrumentis cōiunctis non est id per se necessarium, quia potest unum agens operari per instrumentum ab alio fabricatum, ut exemplis instrumentorum artis facile intelligi potest. Et ratio est, quia ad rationem cause per se in unoquoque genere solum requiritur immediatus influxus inter ipsam & effectum: ordo vero illius effectus ad aliam remotiorem causam, à qua proxima causa processit, est per accidens, ut conatur de habitudine interiurum & nepotem: sic ergo, ut duas causas coniungantur vel subordinantur in agendo, ut principalis & instrumentalis, per se solum requirunt debitum influxum in effectum, quod vero una ab altera procedat, nec per se ac formaliter necessarium est, neque etiam est conditio necessaria ad primum, quod per se requiritur: nulla est enim ratio, quæ huiusmodi necessitas ostendatur. Nam cum esse sit prius, saltem natura, quam causare, possunt duas causas coniungi ad effectum causandum, si in eis supponatur esse accommodatum ad talem causandum modum, vnde cuncte illud habeant.

Deinde non est per se necessarium ad rationem instrumenti, ut in se recipiat aliquem motum seu fluxum principali agentis distinctum à suo esse & præium ad actionem, ut per illum afficiat, vel applicetur ad agendum: quamvis enim hoc in instrumentis artis inveniatur, quia homo operans ut variæ fex nihil potest efficiere, nisi per motum localem applicando actua passiuus, vel unum corpus in unum locum introducendo, & expellendo aliud, in instrumentis autem nature illud non est necessarium, quia agentia principalia non operantur illo modo, sed phisice influendo in ipsum effectum, vel per solum instrumentum, si separatum sit, vel etiam per se ipsa si in instrumentum sit coniunctum. Prior enim modo operatur generans per semen ut per instrumentum, & proiciens mouet per impetus: posterior autem modo concurrit intellectus agens cumphantasma, vel forma ignis cum calore, iuxta probabile opinions: multo ergo minus in instrumentis gratiæ, & omnipotentiæ diuinæ est necessarius prior ille modus agendi, quia etiam Deus est principale operans per hæc instrumenta, & per se immediate in-

Quens in ipsum effectum, & potest eleuare instrumentū, speciali modo cum illo concurrendo, quamvis in illo nihil premium efficiat, ut ex dictis est. praeceps. probatum est. Ratio ergo instrumenti proprii ac physici in hoc consistit, quod, licet vere efficiat, non tamen virtute principali, id est, ita proportionata, ut sit eiusdem vel eminentioris ordinis cum effectu in perfectione. Vnde fit, ut efficiere non possit effectum, nisi ut subest superiori concursu principalis agentis, vel alterius superioris, qui defectum eius suppleat, ut latius in Metaphysicis disputationibus tractamus. In presenti vero ratio diuinī & miraculosi instrumenti vltra hoc habet, quod non ex naturali proportione, sed ex obedientiali, seu non repugnante operatur, ac deinde hinc habet, ut efficiat per concursum nullo modo suę natura debitum, sed per concursum superioris ordinis. Ex quo vterius sit, ut actus non sit mensuranda ex naturali perfectione instrumenti, sed ex virtute seu influxu principalis agentis.

Ad argumentum ergo in forma negatur sequela, scilicet, creaturam operantem per potentiam obedientiale operari ut principale agens: iam enim satis declaratum est, quomodo ratio instrumenti ei conueniat. Ad probationem autem sequelae respondetur, creaturam tunc agere ut instrumentum Dei auctoris gratiae, & supernaturalium effectuum. Neq; ratio, quæ contra hoc sit, est vlli momenti: nam, licet creatura cum omnipotenti obedientiali, quæ in ipsa est, tam actiuæ, quam passiuæ, procedat à Deo ut auctore naturæ, nihilominus vsus eius, vel in recipiendo, vel in agendo in ratione instrumenti, est respectu Dei ut auctor supernaturalis: quia necesse non est, ut idem efficiat instrumentum, qui illo vicitur, ut diximus: ergo multo minus necessarium erit, ut idem secundum eandem rationem efficiat instrumentum, & vtatur illo: sicut ergo in artificialibus inferiori artifice preparat interdum instrumenta, & superior illis vicitur: ita hic dicere possumus, Deum ut auctorem naturæ preparare seu creare res aptas, ut sint instrumenta: Deum vero ut auctorem supernaturaliem illis vti. Maxime, quia idem omnino est Deus auctor naturæ & gratiae, solumq; per habitudinem ad diuersos effectus illas denominatio-nes à nobis recipit, quæ ita sunt subordinatae: ut una alteram per se supponat: ideo enim Deus potest preter vel supra naturam immutare creaturem, quia est auctor & supremus illarum dominus per infinitam potentiam, quæ illas creat, & eodem titulo eisdem potest ut in instrumentis ad ea omnia, quæ non repugnant, & ideo, quod potentia obedientialis comicitur creaturam, ut ab auctore naturæ procedit, nihil obstat, imo valde consentaneum & cōsequens est, ut idem auctor eius ea uti possit ut in instrumento supra naturam eius tāquam supremus illius dominus.

An potentia animæ efficit actiones naturæ, ut ales actus ratione instrumenta?

Atque hæc quidem difficultatem non habent in actionibus supernaturalibus, seu miraculosis transmutib; seu non vitalibus: de actibus vero supernaturalibus immanentib; & vitalibus intellectus & voluntatis specialis difficultas est, an dicenda sint potentia animæ influere in illos ut instrumenta diuinæ gratiae, an vero ut principia proxime principalia, sicutem partialia: nam iuxta rationem instrumenti à nobis declaratam, videntur hæc potentia dicenda instrumenta, non minus, quam cetera diuina instrumenta. Aliunde vero videtur repugnare, quod influxus sit vitalis & liber, & quod non sit ab operante ut ab auctore principali & proximo. Propter quod aliqui negant, has potentias influere in hos actus ut instrumenta, sed ut principia principia proxima, & operantia, non per potentiam obedientiam, sed per naturalem, quam habent ex natura sua commensurata his actibus, quamvis non plenam. Sed hæc sententia hoc modo explicata, à nobis reiecta est in solutione primi argumenti.

Fr. Suarez Tom. I.

Alij dicunt, has potentias influere prædicto modo in hos actus, ut sunt actus credendi, amandi, &c. non vero, ut sunt actus supernaturales.

Sed hæc etiam modus dicendi non probatur, nam Secunda op̄io vel per illam reduplicationem indicatur ratio, quæ nō refutatur. in effectu sit, vel ratio sub qua sit. Primum dicitur, nō potest, quia cum in actu amoris supernaturalis, v.g. in re non distinguitur ratio amoris, & talis amoris nō potest actio physica attingere unum, quin attingat aliud, maxime cum ratio amoris ut ibi contracta est, ad supernaturalem ordinem sit eleuata: vnde non potest aliqua potentia esse principium principale illius effectus secundum unam rationem, & instrumentale secundum aliam, quia & ratio genericā eleuata est ad supernaturalem ordinem per differentiam specificam, & è contrario actus etiam secundum differentiam specificam vitalis est & liber. Secundum autem de ratione sub qua nō recte hic accommodatur, quia ratiō aliqua communis intenta in effectibus, non attribuitur ut adæquata ratio sub quā respectu potentia actiū, & vt illi commensurata, & naturaliter proportionata, nisi illa potentia habeat naturalem vim & proportionem cum omnibus inferioribus sub tali ratione contentis, quod in praesenti dici non potest, ut ex dictis patet. Assumptum ostendit potest primo inductionē, tam in omnipotentia diuina, quam in omnibus inferioribus: deinde ratione, quia potentia actiū ut sic, non attingit rationes has cōmunes ut præcisæ & abstractas, sicut attinguntur interdum obiecta à potentijs cognoscientibus, & amantibus ut sic, quia effectio semper versatur circa particularem actum, seu terminum productum: ergo ratio communis non potest assignari ut adæquata ratio sub qua potentia produxit, nisi potentia se extendet ad omnia sub tali ratione contenta, alioqui excedit talis ratio ipsam potentiam. Sed in præsentis voluntas vel intellectus, ut sunt naturales potentia, non se extendunt ad omnes actus cognitionis & amoris, ut dictum est: ergo non respiciunt illas rationes communes ut adæquatas & proportionatas rationes, sub quibus operantur.

Quod si quis contendat, rationem formalem sub qua, esse illam rationem communem, quæ sub se comprehendit omnes illas rationes particulares, ad quas extendi potest actio potentia, vel naturaliter, vel ex eleuatione. Contra hoc est, quia sequitur in primis, eadem ratione idem esse dicendum de propriis & specificis rationibus, ad quas efficiendas potest eleuari potentia. Sequitur deinde, idem esse dicendum de quacunque alia virtute naturali actus actione transeunte, quatenus eleuatur ad efficiendam gratiam vel aliam rem similem, quæ in aliquo genere conuenit cum effectu sibi connaturali. Neutrū autem horum conceditur, neque recte concedi potest. Et ratio à priori esse videtur, quia, quando illa ratio communis de se est indifferens ad res inferioris & superioris ordinis, & potentia tantum potest sua vi naturali illam attingere, ut contracta est in rebus inferioris ordinis, quibus naturaliter est commensurata, tunc non attingit per se primo illam rationem communem, etiam ut rationem sub qua, sed solum ut contractam, fibique accommodatam, & ideo non potest ratio illa communis dici adæquata ratio sub qua talis potentia, & consequenter neque attribui potest tali potentia, quod naturali vi attingat effectum superioris ordinis, etiam sub illa ratione communi. Maxime, quia potentia actiua non potest attingere effectum sub ratione communis, nisi attingat totam specificam rationem, quam effectus in re habet, & ideo non potest ratio communis, si ut præcisa sumatur, assignari tanquam propria ratio, sub qua potentia attingit effectum, quia ratio sub qua debet intime inueniri, & quasi transeendere totum effectum, & totam rationem eius, quod si hoc modo sumatur ratio illa communis

Vu 3 munis

munis actus cognoscendi, & amandi, ut naturales A
actus & supernaturales in se complectitur, sic reue-
ra non est adæquata ratio in ratione effectus respe-
ctu intellectus & voluntatis creatæ, vt ex dictis satis
constat.

Tertia op-
tio impo-
basur.

Alij distinguunt aliter, nimirum, actus superna-
turales quoad substantiam & entitatem suam fieri
ab his potentijis vt instrumentis diuinæ gratia; ta-
men, quatenus sunt actus vitales & liberi ipsi homi-
ni, esse ab illis vt à proximis principijs principalib⁹,
& à naturali etiam vi, prout ab obedientiis distin-
guitur, propter rationes dubitandi supra tactas. Ve-
rum tamen hæc distinctio nihil ad rem explicandam
conserit, ve parebit intelligenti, quid importetur per
illas denominations vitalis ac liberi actus. Ratio
enim vitalis actus nihil dicit in entitate & natura ei-
us actus, qui vitalis dicitur, nisi talem dependentiam
actualiæ à potētia vitali, vel aptitudinem ad illam.
Duobus enim modis dici potest actus vitalis. Vno
modo, velut aptitudine, quia de se natuœ est ita fieri
à potentia vitali, vt eam posse informare, & in actu
ultimo virtù constitueret, & hoc nihil omnino addit
supra essentiam seu entitatē actus, quia hæc est ratio
essentialiter constitutens illum. Unde, si potentia in-
strumentaliter efficit actum quod totam essentiam
& substantiam eius, etiam efficiet illum instrumenta-
liter, quatenus hoc modo vitalis est. Alio modo
potest actus vitalis dici, quia actu procedit à potētia
vitali: & hoc modo prater entitatem actus, quæ in
illo tanquam in termino actionis consideratur, ad-
dit solum talem dependentiam seu actionem, qua
intrinsecè ac necessario respiciat potentiam vitalem
vt proximum principium, à quo manat: nihil enim
aliud excogitari potest, quod per talem denominationem
significatur: fingere enim in actu vitali ali-
um modum, ex natura rei distinctum ab entitate
actus, & à dependentia eius, seu ab actione & ter-
mino actionis, neque explicari potest, quid sit, ne-
que ad quid sit: nam, illis duobus positis, intelligi-
gitur sufficiens tota ratio actus vitalis in ratione
effectus eliciti à potētia, quam nunc consideremus:
ergo improbable est, alium distinctum modum
excogitare, quo ratio vitalis actus compleatur. Hoc
autem supposito, non haber locum distinctione data,
nam ibi tanquam est unica actio, quia talis actus pro-
cedit à potentia vitali: ergo vel potentia attingit il-
lum effectum per illam actionem vt causa principi-
alis, vel ut instrumentalis: si priori modo: ergo effe-
ctus, tam vt vitalis, quam secundum suam entita-
tem, procedit à potentia vt à causa principali: si au-
tem potentia per illam actionem attingit effectum
quoad entitatem eius, vt instrumentum; & nihil
ominus effectus est vitalis actus, &, vt est à tali po-
tentia, denominatur vitalis: ergo etiam vt vitalis
procedit à potentia vt instrumentum, cum ab actione
instrumentaria vitalis denominetur.

De alia vero denominatione liberi clara ratio est,
quia liber actus supra vitalem nihil intrinsecum a-
ctu adit, sed solam denominationem à facultate,
qua est in potentia ad suspendendum influxum in
talem actum, vel ad adhibendum contrarium, qua
facultas, quatenus est ad non agendum, vel ad effi-
ciendum aliquem actum naturalem, repugnantem
supernaturali actui, potest quidem attribui poten-
tia vt principali virtuti, non tamen quatenus inclu-
dit positivam facultatem ad elicendum actum su-
pernaturale: & quia denomination liberi haec omnia
includit, ideo actus ille, etiam vt liber, non potest at-
tribui potentia vt principali virtuti, sed solum se-
cundum quid quoad predictam negationem, quoad
ad rem, de qua agimus, nihil refert. Si autem quoad
modum loquendi quis contendat, denominations
vitalis & liberi sumi ex habitudine ad potentiam
tanquam à principali forma denominantur, facile id
potest concedi, etiam si influxus potentia instru-

mentalis sit, in ratione actionis seu actui principijs
nam ab instrumento & ab actione eius potest aliqua
denomination principaliter sumi, vt productio gra-
tia, quatenus actio sacramentalis denominatur, prin-
cipaliter recipit hanc denominationem ex depen-
dentiæ, quam habet à sacramento: & nutritio vt sic,
præcipue denominatur à dependentia, quam habet
à potentia nutritiva, quamvis hæc solum concurreat
vt organum & instrumentum animæ ad illam actionem:
sic ergo in præsenti, quatenus actus vitalis ve-
rificatio, denominationem hanc recipiat ab influxu vel
habitudo ad potentiam animæ, adhuc superest
questio, an influxus ille esse debeat causæ principi-
alis, vel sufficiat instrumenti proportionati.

Alij distinguunt aliter, quia velactus supernatu-
ralis sit à sola potentia cum auxilio extrinseco, & no[n] infe-
tum sit à potentia vt instrumento: si vero sit à po-
tentia informata habitu supernaturali, sit ab ea vt
causa principali. Sed hæc etiam distinctio non ex-
plicat rem, quamvis fortasse in modo loquendi pos-
sit aliquo modo admitti. Quod ita declaro, nam in
primis in hac distinctione manet integrallia difficultas,
quomodo instrumentalis actio sufficiat ad
actum vitalem & liberum. Deinde etiam manet in-
tegræ difficultas, quomodo potentia, etiam informa-
ta habitu, possit influere vt causa principalis: ratio-
nes enim, quæ procedunt de potentia sine habitu,
eodem modo urgent in potētia affecta habitu. Pro-
batur, quia quando potentia haber habitum, non
per solum illum efficit, sed etiam per suam entitatē,
& per illam actitatem radicalem quam haberin-
natam ante habitum, & ab illa haber actus, quod sit
vitalis: ergo etiam tunc adhibet potentia proprium
influxum per eandem actitatem obedientiam, per
quam illum adhibet, quando operatur sine habi-
tuo: ergo eodem modo operatur vt instrumentum.
Et confirmatur ex amplius, nam licet
habitum quantum ad id, quod conserit, sit causa principi-
alis, tamen non conserit totam vim agendi, sed sup-
ponit inchoationem & imperfectionem, ac complect& ele-
vit illum: ergo semperilla virtus, quæ se tener ex parte
potentie, est eiusdem ordinis & rationis, quia virtus
superaddita non mutat illum intrinsecum, sed tan-
tum per additionem complect: ergo si antea era: virtus
instrumentalis, semper manet eiusdem rationis.
Quæratio (vt mihi quidem videtur) demonstrat,
potentiam, quantum ad id, quod de se adhibet; eodem
modo semper influere, quod ad rem ipsam spe-
cificat, nihilominus tamen quoad denominationem,
& modum loquendi, quando informatur habitu,
potest dici speciali titulo causa principalis, vel deno-
minatione, & quasi materialiter, quia sustentat habi-
tum, qui est causa principalis, vel quia ratione habitu
intrinsecè inherens, debitus est tali potentia
supernaturalis cōcursus, quo possit per talem habi-
tum operari, & hoc modo dicitur potentia intrinse-
ce elevari per habitum, quia numerum ex virtutib⁹ co-
ponitur quoddam integrum principium, cui sim-
pliciter connaturale est, tali modo, & cum tali con-
cursu operari, quamvis hoc solum ratione ultime &
supernaturalis formæ illi conueniat, quomodo dici
solet, intellectu informato lumine glorie connaturale
esse visionem beatam. Sed hoc, vt dixi, ad mo-
dum loquendi spectat, difficultas autem, quæ int-
er ipsa versatur, adhuc superest explicanda.

Dicunt ergo alij non repugnare illa duo, scilicet,
quod habent potentias agant tantum virtute obedientiali,
& quod nihilominus agant vt principia principia.
Quod si obijcas, hinc sequi, ex teras creaturas,
quando eleuantur ad agendum per potentiam obe-
dientiale, agere etiam vt principia principia, re-
spondent, negando consequentiam, quia potentia
vitales eleuantur ab agendū intra idem genus, quod
attingere possint naturali virtute, quamvis eleuen-
tur ad agendum in altiori specie, quā possint efficiere
natū-

naturali virtute, intellectus enim naturaliter potest efficiere intellectiōnem, seu cognitionem, eleuatur autem ad elicēdam cognitionem supernaturalem & ideo semper retinet eundem modum agendi causa principalis, quod nō ita accidit in alijs rebus, qui ad supernaturaliter agendum eleuantur. Sed contra, quia ēt non in omnibus alijs rebus seu instrumentis inanimatis seruet illa proportio, tamen in multis videatur reperiā: qua enim eleuatur ad producendam gratiam, quae continetur in genere qualitatis vel dispositionis, sub quo genere potest aqua aliquid producere naturaliter, v.g. frigiditatem: eleuatur ergo eodem modo seu proportione, scilicet, ad quandam altiorem speciem sub illo genere cōtentam, quod sua naturali ac principali virtute potest attingere: ergo vel aqua etiam erit principalis causa gratiae, quod est plane fallsum, vel hic modus agendi non ostendit, quoniam intellectus instrumentaliter efficiat supernaturalem actum.

Et confirmatur primo, quia in superioribus est ostensum, hunc modum elevationis non transcendere actuūtatem obedientiālē, & eidem rationibus ostendit potest, non transcedere actuūtatem instrumentalem: immo videtur aperte repugnare, aliquam rem agere vt principale principium, & non agere virtute connaturali ergo & contrario repugnat a gere virtute tantum obedientiāli, & non agere vt instrumentum. Antecēdens patet, quia principalis causa dicitur, quae agit virtute propria, & de se proportionata ad effectum, tanquam exsiliēce eiusdem, vel superioris ordinis cum illo, vt constat ex communī & recepta definitione cause principalis: sed causa, que huiusmodi est operatur virtute maxime connaturali ac propriā ergo.

Et confirmatur secundo, quia magis est, intellectus eleuari ad efficiendam intellectiōnem supernaturalem essentia vel specie, quam calorem vt vnu. v.g. eleuari ad efficiendum calorem vt oēto, quia maior est excessus in esseā specificā intra idem genus, quam excessus in sola intentione infra eandem speciem: sed si calor vt virus eleuatur ad efficiendum calorem vt oēto, non potest eleuari ad agendum vt principale agens, sed tantum vt instrumentale: ergo idem majori ratione dicendum est de intellectu. Responderi potest, esse differentiam, quia calor (& idem est de exterioris instrumentis inanimatis) sicut in effectu productio tanquam in ultimo termino & fine sue actionis, quatenus ab illo est vt a principali principio, actio autem intellectus tendit principali in obiectum, & quia intellectus semper eleuatur ad agendum circa aliquod obiectum, quod naturaliter potest aliquo modo attingere, vt v.g. circa Deum, ideo dicitur potius intellectus agere, vt principali causa, quam calor eleuatus. Quod si obiectus, hanc differentiam non videri vniuersaliter veram: quia aliquae res exigitari possunt, quas non possit intellectus naturaliter cogitescer, vt ad eas vel cognoscendas, vel intentandas eleuari possit, vt sunt relationes diuinæ, vnu hypothistica, gratia, & similia. Respondebitur, quoniam homo non possit haec naturali cognitione inuenire, posse tandem per doctrinam haec omnia naturaliter concipere vel apprehendere aliquo modo, & similiter posse circa illa aliquod naturale iudicium ferre, saltem per humānam fidem quoniam non possit propriam scientiam vel conceptionem de illis naturaliter consequi. Sed, licet haec vera sint, parum certe conferre videntur ad rem, de qua agimus, tum quia illa cognitione per solam fidem humanam, & testimonium dicendum, plus habet de ignorantia, quam de cognitione, tum, magis ad rem, quia haec omnia non sufficiunt, vt propria ratio cause principalis conueniat intellectui operandi per virtutem obedientiālē eleuatum. Adenq; quia obiectū illud, licet materialiter sit idē, tamen vt sic non est obiectum specificans, sed est ve-

luti commune & genericum: & ideo eadem ratio est de illo, quae est de generica ratione actus intellectus generali: sicut ergo haec non sufficit, vt intellectus sit causa principalis actus, neque etiam sufficit, quod intellectus possit habere aliquem actum circa illud materiale obiectum. Et ratio sane est eadem, quia quando intellectus eleuatur ad attingendum illud obiectum supernaturale, seu per actum supernaturalem, iam tūc non agit ex vi illius actuūtatis naturalis, quae potest per alium actum imperfectum circa illud materiale obiectum versari: ergo hoc nihil potest conferre, vt illa actuūtatis, quae est per elevationem, cōficiatur esse ab ipso vt à causa principalis. Sed dici tandem potest, omnes res alias, quae eleuantur ad actiones miraculatas non agere vitali actione, has autem potentias eleuari ad agendum vitali modo, & hanc differentiam fatis esse, vt haec potentia eleuantur ad agendum, vt principia principia, quāmuis reliquæ res sint tantum instrumenta. Sed haec responsio, nec satisfacit argumentis factis, nec declarat, cur illa duo habeant necessariā connexionem, scilicet, esse principia proximum actus vitalis vt sic, & esse principia proximum principale eiusdem actionis.

Misi vero dicendum videntur, has potentias, quātum ad id, quod conferunt in efficiendis actibus supernaturales quod substantiam, se gerere vt instrumenta divinae gratiae, & non vt principia principia, tum ob rationem factam, quia illis nullio modo cōuenient potest ratio, cause principalis, tum quia efficiunt virtute obedientiāli, & non naturali: tum etiam quia solum agunt vel eleuata ab alto, in cuius virtute principaliter nituntur ad operandum, quae est fere definitio causa instrumentalis, vt supra dictum est. Et confirmatur, quia haec potentia in huiusmodi actione non habent limitatum terminum, sed vlera omnem gradum in infinitum possunt magis & magis perfectos actus elicere, vel secundum speciem, vel secundum intentionem: ergo signum est, non agere vt principales virtutes, neq; integras, neq; partiales: quia in omni virtute sua principali limitata sunt, sicut & in essentia & perfectione.

Atq; hinc consequenter est necessario dicendum, haec duo non includere inter se repugnantiam, scilicet agere vitaliter, & instrumentaliter: quia certum est, has potentias in his actibus vitali modo operari. Quod autem illa duo non repugnant, probatur primo, quia neq; in propriis definitionibus seu concepribus inuoluunt inter se regugnantiam, neq; aliquā alia sat probabiliter hactenus offensa est. Ratio enim actus vitalis solum in hoc consistit, vt procedat a proximo & radicali principio vita, taliter ut ipsummet principium formare posuit, & in ultimo actu constitueri: sed hoc totum confitere potest cu hoc, quod ipsummet radicale & proximum principium etiam vitę, quoniam per suā entitatem influat in actum, non autem connaturali modo, nec secundum naturalē proportionem, nec per concursum naturæ debitum, quae sufficiunt ad rationē instrumenti: ergo non repugnat actuūtatis instrumentalis cum vitali. Vnde argumentor secundo, nam prius hoc spectat ad omnipotentiam Dei, vt unaquaque creatura possit vivere in instrumento, modo illi accommodato, id est, rebus vita carentibus, vt inanimatis instrumentis: anima vero & potentia eius, vt vitalibus instrumentis. Vnde Concil. Trident. sess 6. can. 4. definit, hominem in his actibus per potentias suas non concurreat tantum recipiendo, sed agendo, quia non se habet sicut in anime quoddam nihil omnino agens: ergo Concilium nihil aliud requirit, nisi quod agat sufficiente modo ad actuūtate, sive vt principale, sive vt instrumentale principium operetur.

Tertio est similiter dicendum, haec duo non repugnare scilicet agere instrumentaliter, & libere, quia certum de fide est, voluntatem in his actibus libere

operari, & tamen nos dicimus operari ut instrumentum: ergo oportet dicere, siue potest dari instrumentum vitale, ita & dari posse instrumentum liberum: hoc autem eisdem rationibus cum proportione applicatis suaderi potest. Et supposito precedente puto, potest facillime in hunc modum declarari: nam instrumentum liberum supra vitale solum addit facultatem ad non eliciendum actum, vel ad eliciendum actum contrarium: haec autem facultas, ut supra dixi, esse potest in potentia ex propria virtute, & connaturalis, quamuis virtus ad eliciendum actum supernaturalem sit tantum obedientialis & instrumentalis: ergo optime intelligitur, posse voluntatem esse instrumentum liberum ad aliquem actum, quoniam ita potest illum elicere ex gratia Dei, & ut instrumentum eius, ut tamen possit propria virtute illum non facere, vel etiam elicere contrarium actu, qui mere naturalis erit: ergo ratio instrumenti liberi optime intelligitur, supposita ratione vitalis instrumenti in potentia de se libera, qua ita recipit eleventam virtutem ad eliciendum actum, ut non prineatur propria ad suspendendum suum in fluxum, vel eliciendum contrarium actum. Exemplo res declaratur, voluntas enim proposita sufficiens fide, virtute propria, & in eo genere ut principalis causa, potest non velle credere, aut etiam velle non credere: ergo, quamvis huic facultati addatur supernaturalis virtus, seu elevario sufficiens, ut possit velle credere, saltem ut vitale instrumentum diuinæ gratiae non prænabitur priori facultate naturali: manebit ergo libera ad supernaturalem actum, quamvis solū instrumentaliter possit illum elicere: non ergo hic modus agendi instrumentalis repugnat libertati: maxime cum ad illum non sit necessaria aliqua motio vel qualitas prævia circa ipsummet instrumentum, physice illud predeterminans, ut alii locis copiose tractarum est, & ex dictis de eleuatione instrumentorum Dei sine prævia qualitate facile intelligi potest. Atque haec sufficiunt de quarto argumento.

Solutur quintum argumentum, & declaratur, an potentia obedientialis sit materialis, vel spiritualis.

Quintum argumentum petit aliam difficultatem de hac obedientiali potentia, scilicet, an materialis, vel spiritualis dicenda sit: nam si potentia ex obiecto suam rationem & denominationem sumit, videtur haec potentia spiritualis esse dicenda, cum ad spirituales effectus se extendat: si autem ex subiecto, vel quasi subiecto, sumit entitatem, potius materialis esse videtur, cum in materiali entitate reperiatur. Atque eodem modo interrogari potest, an talis potentia substantialis vel accidentialis dicenda sit: quia & in accidentibus, & in substantiis reperi potest, & ad substantias, & accidentias producenda potest elevari. Kursus eiusdem serie rationis est quæstio, an haec potentia una vel multiplex dicenda sit, vel in eodem, vel in diuersis; nam cum in variis rebus inueniatur, ex hac parte videtur esse multiplex in illis, cum vero ad multiplices effectus etiam in eadem re sufficiat, ex hoc capite videtur etiam in eadem re multiplicari. Aliunde vero propter identitatem, quam habet cum re, in qua ex istis, videtur manifestum, non posse in eadem re multiplicari, & consequenter cum in qualibet re ad eisdem effectus extendatur, videtur esse eadem vel eiusdem rationis in omnibus. Et quoniam haec questiones & similes non videntur habere conuenientem responsionem, ideo suspectam videntur redders hanc potentiam obedientiale. Sed, si quis recte consideret, haec omnia comperiet ita interrogari, ac si potentia esset aliqua propria qualitas distincta aliquo modo ex natura rei ab his rebus, in quibus inueniatur, quo mo-

A do non solum suspecta, sed plane impossibilis mihi videtur talis potentia, vi supra dixi: supponendo autem non esse rem distinctam, facilissime questiones illæ expediuntur; imo vix eis locus relinquitur, exdemq; in potentia passiva moueri possunt.

Dico igitur ad primam interrogationem; potentiam hanc ex se, nec materialem esse, nec immaterialem, sed tamē, qualis est res, quæ ut instrumentum assumitur, nam si res illa spiritualis est, nemo negabit, vim eius actiua esse spiritualem, siue ad res spirituales efficiendas eleuetur (quod per se notum est) siue ad materiales res producendas, vel etiam creandas assumitur, tum quia res ipsa, quæ ut instrumentum assumitur, spiritualis est, tum etiam, quia res

& virtus spiritualis potest esse effectrix materialium rerum, quia est ordinis superioris, ut virtus divina, quæ maxime est spiritualis, effectrix est rerum materialium. Deinde, si res materialis eleuetur ad effecticas alias res materiales nulla est difficultas, quod

potentia secundum quam eleuatur, materialis sit: quia & res que eleuatur, & actio, & effectus ad quem eleuatur, materialia sunt. Denique etiam res materialis ad rem spiritualem efficiendam eleuetur, potentia, secundum quam eleuatur, formaliter (ut sic dicam) & simpliciter materialis est, licet secundum quid & virtualiter, possit dici spiritualis. Probatur, quia illa potentia nihil aliud est, quam entitas ipsius rei, nihilq; ex natura rei distinetum supra illam adit: ergo non potest non esse materialis & exenta a partibus habens, si entitas ipsius instrumenti eiusmodi est. Item non refert, quod ad effectum spiritualium efficiendum eleuetur, quia potentia hæc nullam habet speciem realem ex habitudine transcendentali ad eam effectum, ut supra ostensum est. Item non obstat impropositio, quæ esse videtur inter materialem virtutem, & spiritualem actionem seu effectum, nam hæc solum impedit potest connaturalem habitudinem inter eam virtutem instrumentalis & eam actionem, non tamen potest impeditre efficiemtiam per subordinationem ad imperium primi agentis, à qua talis potentia obedientialis nominatur.

Atq; hoc sensu dicit D. Tho. & alij Theologi, quilibet sequuntur, sacramenta, licet res materiales sint, eleuari ut sint instrumenta ad efficiendam spiritualem gratiam: hoc est enim omnipotenter Dei, ut res ipsius illius instrumentum materiale latius paret in agendo, quam eius natura, seu ordine rerum, in quo existit, postulare videatur. Et enim, si multi censem, phantasma materiale esse accommodatum instrumentum naturale ad producendam intelligibilem speciem, cum tamen negare non possint, quoniam tota vis activa, quæ inphantasmate existit, materialis sit: quid mirum, quod res materialis per potentiam formaliter materialis possit esse instrumentum Dei ad spiritualem actionem? Dicit autem potest haec potentia virtute esse spiritualis, quia eo modo, quo est causa, virtute continet effectum, non quidem eminenti virtute, sed instrumentalis, quo modo sacramentum dicitur continere gratiam Christi, & semel dicitur continere rem ex illo producendam; & obiectum dici potest contineri in specie tanquam in semine.

Atq; hinc constat, eodem plane modo respondendum esse ad secundam interrogationem: nam, cum haec potentia non sit aliquid distinctum ab instrumento quo ad entitatem & realitatem suam, talis est, qualis est res, quæ in instrumento assumitur. Unde, si res illa sit substantia, potentia etiam erit substantialis, etiam si ad efficienda accidentia assumatur, cum quia non accipit ab eis speciem, cum etiam quia nihil repugnat, rem substantialem esse principium rerum accidentium, ut patet de diversa virtute, & de forma substantiali, saltem quatenus est radix suarum proprietatum. Quod, si forsan substantia creata non potest naturaliter esse principium proximum, & in-

& instrumentale ad propriae actiones accidentales, illud est propter naturalem improportionem, vel etiam quia substantia ut sic non subordinatur alteri ut proprium instrumentum, nisi auctori suo, & ideo neutra ex his rationibus impedit, quoniam in substantia possit esse potentia obedientialis ad efficientiam accidentis. Si autem res, que assumitur ut instrumentum, sit accidentis, potentia haec accidentalis in ea erit, etiam si ad substantiam efficiendam eleuetur propter easdem rationes, quas confirmat naturale exemplum, iuxta opinionem satis probabilem & receptam, quod accidentis, ut calor, verbi gratia, est instrumentum ad producendum substantiam, cum tamen in calore quidquid est virtutis & activitatis, siue principialis, siue instrumentalis, non sit nisi accidentiale.

Hinc denique ad tertiam interrogationem facile responderetur, huiusmodi potentiam in unaquaque re tantum esse vnam secundum rem, quamvis secundum rationem & conceptus nostros inadiquatos, possit multiplex distinguiri in ordine ad varios effectus, quomodo dicere possumus, in verbis humanis esse virtutem obedientiam ad iustificandum, vel transubstantiandum, vel etiam ad creandum: quod autem haec omnia sola ratione distinguantur in eodem instrumento, patet ex dictis, quia non distinguuntur ex natura rei ab entitate instrumenti, neque addunt illi nouam speciem, aut nouum modum: ergo neque inter se distinguuntur. Possimus etiam naturali exemplo id explicare, nam idem calor, est principalis virtus ad producendum calorem, & instrumentalis ad producendum substantiam, & coniunctus cum forma ignis, est virtus ad producendum formam ignis, & cum forma aeris, ad producendum aerem, &c. Et tamen haec omnia in calore, non re, sed ratione tantum distinguuntur: quia non addunt illi nouum modum, aut nouam entitatem realem, sed ipsa entitas caloris ex vi sua essentia, habet totam illam vim, quam nos intellectu partimur in ordine ad diuersas: idem ergo, seu simile, potest in praesenti facile intelligi. At vero in diuersis instrumentis seu creaturis, haec potentia realiter diuersa est pro rerum diuersitate, tamen secundum rationem potest dici eadem, in quantum eodem titulo, & quasi sub eadem ratione, omnibus rebus creatis conuenit, scilicet, quatenus hoc ipso, quod entia creata sunt, plane sub ieiuniori auctori suo in his omnibus, quae non repugnant.

Solutio sextum argumentum, & declaratur, qualis sit actio, a potentia obedientiali progressiva.

*N*n sexto argumento tangitur difficultas de actione, quae progreditur ab hac potentia obedientiali, qualis sit, & quam habitudinem ad illam dicat. Ut autem melius intelligatur, loquamur de actione, qua gratia fit, media baptismate, vel per Christi humanitatem. De qua certum esse existimo, esse distinctionem ab actione, qua eadem gratia numero, vel conservari vel fieri posset a solo Deo absque ullo instrumento, quod mihi statim probat sextum argumentum propositum. Et quia intelligi, ut existimo, non potest, quae de res nunc pendeat ab una causa, nunc vero non pendeat ab illa, sed ab alia, quin intercedat aliqua mutatio, sicut in ipsa dependentia: qui supponimus, nec terminum actionis, nec subiectum mutari: item necesse non est, agens in se mutari, vt si Deus nunc suspenderet concursum, quo cum Sole concurreat ad conservandum lumen in aere, similes adhiberet alium concursum, quo sola sua virtute illud conservaret, tunc in sole nulla fieret mutatio, nec in Deo, vt per se constat, neque in aere quoad formam luminis in facto esse, & tamen idem lumen, quod antea pendebat actu a sole, iam non penderet: ergo necesse est, vt sal-

tem dependentia, vel actio mutata fuerit: ergo una desit esse, & alia incepit: ergo distincta est dependentia eiusdem luminis a Deo, mediante sole, vel a solo Deo. Sic ergo in praesente distincta est dependentia, qua Deus efficit gratiam, medio instrumento aquae vel humanitatis Christi, ab ea, qua efficit gratiam se solo.

An vero illae actiones in ratione actionem specificae distinctae sint, vel tantum numero, merito dubitari potest. Nam ex rationis facta solam considerando potest numerica distinctio, nam haec sufficit ad predictam mutationem, vt in aliato exemplo de lumine videtur satis probabile. Aliunde vero, cum terminus sit idem in specie, videntur actiones esse eiusdem speciei: quia actio, sicut motus, sumit speciem a termino ad quem. Denique, si hoc dicatur, videatur facilius posse dissolvi difficultas in sexto argu-

B mento tacta, quia nullum est inconveniens, nec res magna admiratione digna, quod modus aliquis spiritualis, qualis est illa dependentia, pendaat quoad individuationem sicut a principio materiali, ad eum modum, quo anima individuari dicitur ex habitu dine ad corpus. Atque haec via est probabilis ad fastificiendum proposito argumento. Nihilominus mihi probabilitus videtur, illas actiones esse essentialiter diuersas, quia & nullum est indicium sufficiens unitatis essentialis, & sunt multa, quae diuersitatem essentialis plurimum indicant. Prior pars probatur, quia nullum est indicium unitatis essentialis, nisi unitas termini, seu formae productarum: hoc autem insufficiens est, primo, quia etiam res producta per creationem & generationem potest esse eadem, & non est propterea dicendum: generationem & creationem esse actiones eiusdem speciei. Secundo, quia, vt D. Tho. 1, 2, q. 1, ar. 3, & alijs locis docet, actio sumit speciem a principio agendi, quod saltet hoc sensu verum est, quod eius specificationem non tantum terminus, sed etiam principium agendi concurrat, quod est satis consensaneum rationi, quia actio est essentialiter dependentia: dependentia autem ut sit tam essentialis habitudinem transcenditam dicit a principio, a quo fluit, quae ad rem, ad quam tendit. Ac denique, quia nouum non est, actiones vel actus, qui versantur circa eandem rem vel obiectum, quasi materialiter sumptum, distinguuntur ex modo tendendi in illud. Sic ergo distinguuntur haec dependentiae. Posterior vero pars declaratur, quia haec dependentia seu actio, qua gratia fit per vocem vel

D aquam, est non solum supra naturam hominis, vel aquae, sed etiam praeter naturam ipsius gratiae, altera vero actio, quae fit a solo Deo, est illi connaturalis: haec autem tanta diuersitas plus quam distinctionem numericam indicat. Deinde, quia, si actio eiusdem forme cum concursu cause materialis, vel sine illo est species diuersa, cum non magis erit diuersa species, actio eiusdem forme spiritualis per instrumentum materiale, vel sine illo? magis enim ex modo videntur differre haec actiones, quam illae: unde, si hic negatur distinctione specifica, nunquam poterit cum fundamento affirmari inter actiones, quibus eadem res producitur, vel conservatur.

Hac ergo sententia supposita ad difficultatem in sexto argumento positam concedendum est, huiusmodi actionem talem esse, vt ex vi sua essentialia, seu specie postuleret, vt fiat medio instrumento supernaturaliter elevato, seu (quod idem est) vt essentialiter dicat transcendentalis habitudinem, non solum ad Deum, vt principale agens, sed etiam ad creaturam vt operantem instrumentaliter per potentiam obedientiale. Neque hoc est inconveniens, singulare, aut nouum in humanitate Christi, aut instrumentis eius, nam in habitibus supernaturalibus gratiae, & virtutum infusarum, satendum est, habere essentialis habitudinem ad spirituale substantiam vel potentiam, quatenus est capax eorum per potentiam obe-

*Actio que
per instru-
mentum a
Deo miracu-
losa sit, di-
versa est ab
ea, quam sa-
lus Deus fa-
cit, non tan-
tum nume-
ro, sed etiam
specie,*

dientialem, quia, cum sint formæ accidentales, essentia
litter dicunt habitudinem ad subiectum earum
capaz; & similiter actus supernaturales spiritualium
potentiarum, cum natura sua immanentes sint, et
iam dicunt eonaturalem habitudinem ad suas po-
tentias tanquam ad principia, à quibus elicere debent,
etiam si illæ per potentiam obedientialem eos elici-
ant. Potest autem aliquis probabiliter dicere, illam
actionem, seu dependentiam gratiæ, quæ sit, medio
instrumento, quamvis ex vi sue specificæ rationis
dicat habitudinem ad potentiam obedientialem,
non tamen determinate ad potentiam, quæ sit in in-
strumento materiali, aut in instrumento immateri-
ali, sed indifferenter, quantum est ex ratione specifica.
quamvis in individuo aliquid horum determi-
nare respiciat: illa n. diueritas in huiusmodi princi-
pijs materiali est, quantum spectat ad rationem &
modum agendi, & ideo non videretur sufficere ad di-
ueritatem specificam actionum, sed ad individua-
lem tantum. Quod si hoc verum est, facilior reddi-
tur difficultas tacta in sexto argumento de habitu-
dine huius dependentie ad rem materialem: dicen-
dum est enim, ex vi sue rationis specificæ præcise,
relicter agentis instrumentale per potentiam obe-
dientiale, quod vero illud sit corporeum, per acci-
dens est ad talam specificam rationem, & non est in-
conveniens, quod ad individuationem talis depen-
dientie possit requiri.

Addo vero ultimum etiam si demus actiones illas
per instrumentum materiale, & spirituale, inter se
specie differre, non esse inconveniens, modum ali-
quem spiritualem ex specifica ratione sua dicere in-
trinsicam habitudinem ad rem materialem: nam, si
verum est, phantasma esse in instrumentum ad produ-
cendam speciem intelligibilem, id necessario dicen-
dum erit de dependentia seu actione, per quam talis
species sit, & si verum est, relationem identitatis ge-
nericæ inter duas substancias, esse realem, in angelo
potest esse relatio realis spiritualis, quæ habeat pro
termino rem materialem: & spiritualis scientia cen-
setur habere realem habitudinem ad obiectum, à
quo mensuratur, etiam si illud materiale sit. Et ratio
est, quia, cum hic terminus non sit forma intrinseca
alterius rei, quæ dicit habitudinem ad ipsum, non
est inconveniens, quod sit diversæ rationis quoad
modum essendi. Idque longe facilius & evidenter
est, quod ille modus, qui talem dicit habitudinem
supernaturalis est, & in se, & illi etiæ rei, quæ modifi-
cat, & suomodo afficit, qualis est hic modus depen-
dientie, de quo nunc agimus, talis enim actio non po-
test nisi supernaturaliter fieri, & gratiæ etiam ipsi,
qua per illam sit, prænaturalis est. Neque est mi-
rum, nec singulare, quod res spiritualis aliquam ha-
bitudinem ad rem materialem habere possit: Deus
enim infinitis, & miris modis potest creaturas suas
immutare: multo enim admirabilius est, quod ma-
teriali corpori & sanguini Christi contulerit modū
vivionis ad diuinam Verbi personam: nam ille modus,
cum sit in re materiali, materialis est, & tamē ha-
bitudinem dicit ad rem maxime spiritualē, qualis est
diuinum Verbum, & alia exempla possunt in diuinis
operibus facile considerari.

Soluuntur septimum & octauum argumentum.

14 **S**EPTIMUM argumentum postulabat aliam diffi-
cultatem de specificatione huius potentie, & dis-
tinctione vel identitate eiuscum rebus, in quibus
reperiatur: sed hæc tractata sufficiet sive in discur-
su huius sectionis, & omnia, quæ in illo argumento
tanguntur, conferre possunt ad confirmandam do-
ctrinam traditam. Quomodo autem intelligendum
sit principium illud, in quo argumentum nitebatur
scilicet, potentias specificari per actus, declaratum
iam est, nimirum, intelligendum esse de his rebus,
qua ex primaria institutione sua facultates sunt ad

A tales actus ordinatae, & naturaliter coaptatae quod
non conuenit huic potestate obedientiali, ut dictum est.

Octauum argumentum aliam insinuat difficultatem, nimirum, hæc ne obedientialis potentia finita dicenda sit, vel potius infinita. Sed hæc etiam difficultas est facilissima ex dictis, si in generali tancum de illa loquamur: nam in particulari multa possunt in ea inculari, qua sunt quidem difficillima, non tamen pertinent ad præsentem considerationem. Iraque in hac difficultate loqui possumus, aut de infinite extensiva ex parte obiecti, aut de infinite intensiva, aut extensiva talis potentie. Prior modo negari non potest, quin hæc potestia seu actus instrumentalis creature in ordine ad Deum, si aliquo modo illimitata & infinita in sua ratione, scilicet in instrumenti. Primo quidem ex parte perfectionis intensiæ, quam potest producere in effectu, licet enim non possit infinitum producere, ut nunc suppono, potest tamen in infinitum semper intensiore effectu producere, quod satis est ad infinitatem potest in suo genere, ut est in Philosophia naturali, atq; hoc modo est in voluntate & in intellectu fundamento, ut elevari possint ad effectum visionem vel dilectionem Dei in quauis intentione, etiam si in infinitum procedatur, & eodem modo aqua, sicut potest esse instrumentum ad producendos quatuor gradus gratiæ, ita ad producendos certum gradus, aut mille, & sic in infinitum. Secundo esse potest hæc illimitatio in varietate & multitudine effectuum diuersarum rationum, in quibus procedi etiam potest in infinitum, nā qua ratione eleuata fuerunt verba Christi ad producendam gratiam, vel ad conuertendam substantiam panis in corpus suum, poterunt etiam eleuari ad quoscunque alios effectus, ubi specialis repugnatio inventa non fuisset. Tertio potest hæc infinitas considerari in modo agendi, quia per hanc actuitatem immutantur res, non tantum ad formas naturales, sed etiam ad supernaturales, nec soli naturali modo, sed etiam prænaturali & supernaturali: hoc autem indicat illimitatum quandam modum operandi, & hæc tota illimitatio includitur in illo quasi obiecto, cum dicemus, hanc potentiam sese extendere ad omnem actionem instrumentalē, in qua specialis repugnatio inveniatur non fuerit.

Iam vero in particulari inquirere, an hæc vel illa
actione in quo locis tanguntur, in infinitum es-
set procedere, & à nostro intuitu alienum de du-
abus autem actionibus solet esse specialis difficultas,
& virilis potest ad Christi humanitatem pertinere. Di-
ctio Vna est actio creationis, an illi specialiter repugnat
diceret respectum dependentie ad instrumentum
creatum, de qua non nihil attingemus sectione vlti-
ma huius distinctionis. Altera est de actione seu au-
to vitali, de quo iam supra diximus, non repugnat
quod fiat per principium instrumentale, etiam
quatenus vitalis est, seu talem denominationem re-
cipiat à principio, à quo fluit, & in quo recipitur, dum
modo principium illud vitalis, sit intrinseca facultas
formæ vitalis utrūque. Hic vero vltius quæ potest,
an principium extrinsecum, & de se non vitalis, po-
sit esse instrumentum ad elicendū actum vitalem,
ut verbi gratia, an Christus per humanitatem suam
tanquam per instrumentum, posse in nobis efficiere
actus feumotiones vitales. De qua re possent multa
disi, sed quia in alijs locis tanguntur, & dubitatio hæc
nimis amplificata est, dico breuiter, eo modo,
quo Deus in nobis efficit hos actus virales, posse illos
efficiere per instrumenta creata extrinseca, in-
animata, ac materialia: non posse autem Denique effi-
ciere hos actus in nobis, ut ex vi solitus in fluxus di-
uini actus vitales sint in nobis sine influxu nostro,
cum hæc denominatio ad hoc in fluxu formaliter
sumatur, vel ad illam essentialiter requiratur, ut
nunc suppono. Sed potest Deus influxu suo nobis
faciat.

SECTIO VII.

Vixum hæc virtus miraculorum Christi se extendat ad effectus loco distanties.

Ex plieimus, quid sit hæc gratia miraculorum, & quomodo attingat effectus suos, nūc oportet nonnullas difficultates circa hoc occurrentes, & præcipue tres gratiores, signatim tractare, vbi obiter explicabimus, ad quos effectus se extendat hæc virtus.

Primo ergo difficultas est, an indigent humanitas Christi contactu physico, seu propinquitate locali ad rem aliam, vt circa illam possit miraculose operari. Etratio dubius esse potest, quia propinquitas seu contactus est in omni agente physico necessaria conditione ad agendum, adeo ut Deus ipse illam requirat ad agendum per diuinitatem suam, operari enim *Aet. 17.* non potest, nisi vbi est, vt in prima parte, qu. 8. Diuus Thomas docet, & sumitur ex Paul. *Aet. 17.* vbi inde colligit, Deum non longe abesse ab unoquoque nostrum, quia in ipso vivimus, mouemur, & sumus: est ergo conditio omnino intrinseca, & necessaria omni agenti physico, seu omni causa proprie efficienti. Et confirmatur, nam diuinitas operari non potest, nisi vbi est præsens, idque non propter solam immensitatem, sed propter ipsam effectio nem: ergo nec potest communicare humanitati, vt operetur vbi non est. Et confirmatur, quia non potest operari humanitas, quando non existit, seu in res tempore distanties: ergo neque vbi non existit, seu circa res loco distanties.

De posteriori autem res est facilissima ex dictis, nam hæc potentia nihil addit supravnius cuiuscunque rei entitatem: ergo nō potest esse intensive aut entitatibus magis infinita, immo nec magis perfecta, quam siennitas, cui conuenire dicitur. Neq; hoc posterius repugnat illi priori illimitationi, quia illa nō tam originatur ex perfectione entitatis, quia hanc potentiam obedientialis habet, quam ex perfecta subiectione, quam habet ad Deum, & ex infinito domino & potestate Dei. Eo vel maxime, quod omnis concursus, quem creatura in hoc modo efficiendi potest adhibere, est finitus & imperfectus, vnde non commensuratur perfectioni effectus, sed modo concurrendi ipsius instrumenti, qui est per elevationem & subiectiōnē ad infinitam virtutē in vt præcipue operantem. Et propter eandem causam non est inconveniens, quod hæc potentia omnibus creatis entibus conueniat, sive perfecta, sive imperfecta sine: quia non commensuratur perfectioni eorum, nec conuenit illis, nisi quatenus entia creata sunt primo agenti subordinata, neq; aliam proportionem aut habitudinem requirit cum effectu. Ex eadem autem radice protulit, vt hæc potentia obedientialis, seu hic modus agendi instrumentalis, non extendatur ad diuinas & increatas relationes, quia supponit imperfectionem, quia illi conuenire non potest, vt in 3. tomo, tractando de efficientia sacramentorum, iterum dicam. Deniq; ex eodem principio oritur, vt hæc potentia determinetur ad agendum, iuxta concursum principalis agentis, à cuius voluntate & auxilio possimum pender in agendo. Neq; hoc est contra rationem potentia actiua, que superiori agenti subordinatur, vt patet etiam in naturalibus, nam potestia progressiva (verbi gratia) actiua est, & de se indifferens ad mouendum, hic & illac, aut sursum vel deorsum, per voluntatem autem vel appetitum, ad hunc modum potius, quam ad alium determinatur, ad hunc ergo modum intelligi potest in hac potentia, quam uis non opereat in omnib; esse similitudinem, quia concursus diuinus cum his instrumentis, alterius rationis est, & ipse se accommodat his instrumentis iuxta vniuersitatem rationem & exigentiam, secundum diuinę prouidentiam sapientiam, infinitamq; potentiam.

In hac difficultate, quidam propter rationes fatales existimant, Christum per humanitatem suam tantum potuisse efficere miracula per contactum physicum, vel intra illam sphæram, per quam diffundi poterat vox eius, vel alia similiis actio: vnde si interdum ultra hanc distantiam fiebat effectus, negant per veram efficientiam humanitatis fuisse factum, sed solum per moralem concursum, nisi fingamus, aliquam realē qualitatem diffusam esse ab humanitate, usque ad locū, vbi fiebat effectus, per quam instrumentaria virtus applicabatur. Quod tamen omnino gratis, & sine fundamento diceretur, & nō difficile impugnari posset ex supra dictis contra opinionem, quia virtutem hanc ponit in qualitate inherente.

Contraria tamen sententia mihi videtur probabilior, nimirum, humanitatem Christi posse operari miraculose, vbi non est localiter præsens, etiam illud non attingat per se, nec per viam virtutem re-aliter diffusam, sed solum per actionem, quia ibi effectus sic dependenter ab humanitate alibi existente. Quam sententiam tenent communiter Thomistæ hic, & Vegalib. 7. in Trident. c. 14. dub. 1. & colligitur ex S. Thoma, q. 56. art. 1. ad 3. vbi ait, contactū virtualem sufficere ad hanc efficientiam propter infinitam virtutē Diuinitatis. Et probari potest, quia Christus Dominus eodem modo operabatur hæc miracula in locis distantibus, sicut in propinquis. Einde, quia nulla ostenditur repugnantia in hoc modo operandi quia illa conditio, scilicet, vt agens & passum sint simul iuxta probabilem sententiam grauium autorum, non est simpliciter necessaria ad agendum, etiam in agentibus naturalib; Et quamvis demus, ex natura rei esse necessariam, tamen, cum non sit per se, neque intrinsece requiri in ipso principio agendi, neq; in actione, nulla est ratio, cur etiam de potentia absoluta necessaria sit. Quod ita confirmatur, nam Christus, tangendo, verbigratia, infirmum, sanabat illum, sed ille contactus nullam virtutē seu efficaciam addebat humanitati Christi, ergo poterat etiam sine illo eundem effectum facere. Dicere enim, illum contactum esse conditionem de potentia absoluta ita necessariam, vt sine illa non

non possit fieri effectus, incredibile est, cum nulla repugnativa, aut contradicatio in hoc appareat, & simile est de voce Christi, quando per illam operabitur miracula: quis enim credit oportuisse, vt realiter perueniret usque ad infernum, seu sium Abramam, vt inde animam Lazari reuocaret? aut, cum dicit Ioan. 4. Vnde filius tuus viuit, fuisse necessarium, vt vox illa perueniret usque ad locum, in quo erat filius Reguli, vt per illam, sanitatem ei praestare posset? Vnde Greg. hom. 28. in Euangelio, Regulum illum imperfectam fidem habuisse, eo quod corporalem presentiam Domini requireret, vt filium suum sanare posset.

Ad rationem ergo dubitandi in principio positam responderi solet, ad agendum necessarium esse, vt principale principium actionis attingat effectus, vel per se ipsum, vel per instrumentum: quia ergo diuinitas Christi est principale principium harum actionum, & illa est ubique, ideo per humanitatem potest illas efficiere, etiam ubi humanitas non est. Sed contra hanc responsionem vrgeri potest, quia actio, quæ sit per instrumentum, proxime ab illo penderet, alias instrumentum nihil efficeret; ergo, si contatus necessarius est, maxime in ipso instrumento, alias pari modo dici posset, causas secundas naturales non requirere hunc contactum, quia Deus, qui cum illis concurrevit, & suo modo per illas operatur, ubiq; est. Respondetur tamen, hanc conditionem non esse sufficientem actioni, seu virtuti agendi, sed requirendi, iuxta proportionem virtutis actiæ: agentia enim naturalia, quia habent finitam virtutem, & imperfectum ac determinatum agendi modum, illam conditionem fortasse requirunt; Deus vero, non ex indigentia virtutis agendi, sed ex immissitate sua, & ex infinita perfectione haberet, vt non oportetur, nisi ubi est: tum quia non potest non ubique esse: tum etiam, quia sic in esse, ita & in operari perfectissimum modum sibi vendicat. At vero instrumenta Dei, neque agunt per potentiam naturalem, vt inde limitentur ad agendum per contactum, neque habent tam perfectum modum existendi, vel operandi, vt ex hac parte illis repugnet operari, ubi non sunt, & ideo hoc illis comunicari potest per infinitam Dei virtutem, cui obediunt, & in qua principaliter nituntur in actione sua. Et per hoc patet ad primam confirmationem: ad secundam vero dicetur sectione sequenti.

SECTIO VIII.

Virum hoc gratia miraculorum se extendat ad operandum effectus tempore distantes, seu ad efficientem per instrumentum actu non existens.

Hec est secunda difficultas huius materiae, & operatur ex duplice capite. Primum est de effectibus gratiae, qui tempore antecesserunt Christi humanitatem, seu Incarnationem, quos certum est manasse a Christo homine, vt à causa meritoria: difficultas vero est, an ab illo etiam manauerint, vt à causa efficiente, ita vt humanitas Christi fuerit physicum instrumentum, per quod Deus efficerit gratiam in hominibus, qui ipsum præcesserunt. Quidam enim Theologi hoc affirmare voluerunt, inter quos est Capreolus in 4. distin. 13. quest. vñica, artic. 3. ad argumenta contra primam conclusionem circa finem & Sotus in 4. distin. 1. q. 2. art. 3. & in fine rotius 4. qui nullo fundamento nituntur. Sotus enim solum allegat quædam testimonia Pauli ad Roman. 3. & sepe alijs docentes, antiquos Patres fuisse iustificatos in fide Christi: ex quo non potest colligi efficientia physica, sed solum, quod propter merita Christi præuisa, gratia antiquis Patribus collata sit, & ideo fides eius fuerit semper necessaria ad illam iustitiam consequendam: repugnat autem hæc sententia cum D. Thom. doctrina infra quest. 62. artic. quinto & se-

cto, vbi negat passionem Christi, antequam facta esset, potuisse efficienter operari per sacramenta veteris legis, quia causa efficientis non potest esse duratio posterior, quam effectus, & reliqui omnes discipuli Domini Thomæ in hoc illi consentiunt. Et ratio clara est, quam ipse Dominus Thomas tetigit, quia causa efficientis requirit realem existentiam, vt efficiere possit: sicut enim causa finalis requirit saltem esse apprehensum, vt in suo genere causet, & implicatiōem causare, nisi saltem apprehensus sit: ita causa efficientis requirit esse actualis existentia, vt efficiere possit. Quod imprimit paret ex communione omnium Philosophorum consenserū, immo ex communione conceptione omnium hominum, nam cum efficiere, sic dare esse reale per veram actionem, & influxum realē, nec mente concepi potest quomodo talis actionem maneret, & pendeat ab eo, quod nondum est. Unde arguitur secundo, quia efficiere aliquid, includit dependentiam realē: effectus à causa; dependet autem realiter, intrinsecè includit, vt id, quod dependet, existere non possit sine alio; id enim, quod existere potest, etiam huius: ut non existat, non potest dici vere dependere ab illo; in quo enim confiteret haec dependentia, implicat ergo dicere, effectum dependere à causa, sine qua esse potest, & existere, antequā illa existat, loquendo de propria, & physica dependentia in genere causæ efficientis. Tertio hic habet locum argumentum illud, quod causa, vel instrumentum agere non potest sine virtute agendi, res autem, quæ non existit, nullam virtutem agendi habet, quia nihil est; vnde nec potentiam naturalem habet nec obedientialem, quia hæc fundari debet saltem in entitate rei, vnde neque elevari potest, neque moueri a primo agente, nec concursum recipere: quomodo enim hæc cadere possunt in id, quod est nihil? Quarto denique ab inconvenienti, nam alias sequitur, posse creaturam assumi ut reale & physicum instrumentum ad sui creationem, vel productionem: nam si aliqua specialis repugnatio in hoc intercedit, maxime, quod supponeretur existens, antequam esset producta: sed hoc non sequitur, iuxta hanc sententiam que affirmat: potuisse humanitatem Christi esse physicum instrumentum antequam existenter; conueniens autem est plane falsum, & contra omnes, & expresse contra Diuum Thomam in hac quest. artic. 2.

D Sed dicunt aliqui, Christi humanitatem non posse efficiere gratiam antiquorum Patrum secundum suum esse reale, quia illud nondum habebat, vt bene probant argumenta facta: effecisse tamen illam secundum esse apprehensum, quod habebat in fide credentium, sicut nonnulli Philosophi dicunt, obiectum apprehensum mouere efficienter voluntatem. Sed hæc sententia, si eius sensus tanquam sit, Deum vsum fuisse fide Christi tanquam instrumento physico ad efficiendam gratiam in anima, non est quidem impossibilis, vt per se constat: non est tamen vera, neque admodum probabilis, tum quia nullo fundamento probabiliter nititur, sed prorsus diuinat: tum etiam, quia nunc, quando homo iustificatur per dispositionem propriam sine sacramento, gratia non sit efficienter ab actu fidei vel charitatis, vt constat ex materia de gratia, & de charitate; & tamen etiam nunc iustificatur homo per fidem Christi, & perfectius quam antea.

Quod ergo ad hanc primam partem huius difficultatis attinet, dicendum est, Christi humanitatem non fuisse instrumentum physicum ad aliquid opus efficiendum prius, quam existeret & unita effe. Verbo, quia hoc implicat apertam contradictionem, vt ostensum est. Nec mirum est, quod sicut illa humanitas, antequam existeret, non habuit gratiam prophetie, ne gratiam linguarum, vel aliam quamcumque gratiam datam, aut gratum facientem, ita nec habuerit gratiam sanitatum vel operationum: eadem

Responsio
ad argum.

Similitas lo-
calis agen-
ta et passi,
quomodo ne-
cessaria sit
ad actionem.

Capreol.

S. 1.

Rom. 3.

D. Thom.

Humanus
Christi
clementis
varii
sunt autem
sistem
fum.

Eadem enim est ratio de omnibus, quia existentia est A omnium fundamentum, unde non magis pertinet ad talis humanitatis perfectionem habere talem gratiam, antequam existit, quam existere antequam existat.

Quod vero Sotus supra significat, Christi humanitatem iam existentem effecisse omnem gratiam, quae prius data erat antiquis Patribus, licet aliquo sensu possibile sit, est tamen incertum, & ad presentem disputationem non pertinet. Quod enim illa gratia iam semel facta, per Christi humanitatem denuo fiat illam actionem, qua primo producta fuit impossibile est: quia illa gratia, & actio, per quam fuit producta, independens fuit a Christi humanitate toto anteriori tempore. Impossibile autem est, ut res prius existens sine dependentia ab aliqua causa, incipiatur ab illa dependere, sine aliqua mutatione, saltem in ipsa actione, quia, si perdere incipiat, mutatur secundum dependentiam, quae est per actionem ergo necesse est saltem actionem esse diuersam. Denique, si iam res semel producta est, & existit, simpliciter impossibile est, denuo produci per alias causam. Non est autem impossibile, ut tota gratia, ante producta sine Christi humanitate, incepit efficiere conseruari per humanitatem iam existentem: & noua actione conseruantem qualitatem alia actione prius productam, quia in hoc nulla est repugnantia: tunc enim non causaret humanitas, antequam existaret, neque effectus, ut ab illa est, tempore antecedet, sed cornitur etiam tantum, & idem dixi, huiusmodi efficientiam ad presentem difficultatem nihil pertinet. Est tamen incerta haec efficientia, quia, cum illa gratia iam esset producta, & sufficienter conservetur per eandem permanentem actionem, per quam producta est, non videret necessarium ponere illam mutationem actionis, & nouam conseruationem, praesertim, quia etiam de tota gratia, quae in legi noua communicatur: etiamsi per Christi humanitatem, & eius sacramentum fiat, incertum valde est, an semper in conseruari pendaat ab efficienti physica humanitatis. Et fortasse non est necessarium, quia non oportet gratiam illam quasi miraculo modo semper existere, neque habere aliam dependentiam, prater illi connaturalem.

Secundum caput huius difficultatis est de humanitate Christi iam quidem existente, operante tamen per actiones vel passiones, quae in ea aliquando fuerunt, sed iam non sunt, ut fuerunt passio, mors resurrectio, ascensio, & similes. Sunt enim quidam Theologi, qui volunt non solum humanitatem Christi secundum se habere virtutem ad efficientiam in nobis gratiam, resurrectionem, vel similes effectus, sed etiam posse vti actionibus, vel passionibus suis iam praeteritis ratiocinio physicis instrumentis ad eosdem effectus, quam sententiam defendunt Capreol. etiam in 3. distinc. 14. quest. 1. & Sol. in 4. distinc. 1. question. 5. artic. 4. quibus videtur fauere D. Thom. multis in locis, agens de passione, & alijs mysterijs Christi, infra q. 48. artic. 6. & quest. 50. artic. 6. & question. 55. articul. 1. ad 2. quest. 52. art. 1. ad 2. q. 56. artic. 1. quest. 57. art. 6. quibus locis ait, passionem Christi, resurrectionem, &c. efficienter causare nostram iustificationem, resurrectionem: &c. Et ad eundem modum loquitur Alex. Alenf. 3. p. question. 20. m. 2. art. 2. & 6. question. 23. mem. 7. artic. 2. Et confirmari potest, primo, quia resurrectioni Christi in Scriptura tribuitur, quod sit causa nostra iustificationis, ad Roman. e. 4. Resurrexit propter iustificationem nostram. Et quod sit causa nostra resurrectionis ad Ephes. 2. Confessus est aut nos, & confidere fecit, vbi simile quid indicatur de ascensione, & de sepultura idem significatur ad Rom. 6. Concepisti sumus, &c. Sed resurrectione, ascensio, & sepulta non sunt causa meritoriae nostrae iustitiae, aut resurrectionis, ut infra dicetur: ergo solum potest hoc pertinere ad causasalitatem ef-

Fr. Suarez Tom. I.

ficientem. Et confirmatur, nam humanitas per visionem ad Verbū sortita est vim efficiendi haec diuina opera. Ergo communicavit suis actionibus, & passionibus hanc virtutem propter eandem rationem, quod significant Ambros. super Psalm. 36. Ambros tractans illum locum Ioān. 1. Quod factum est, in ipso vita era, vbi sic inquit: Caro facta est, in ipso vita est: mors facta est, in ipso vita est, resurrectio facta est, in ipso vita est. Et sic de alijs. Et tandem concludit, Vide quanto in ipso facta sunt, quibus vita nostra conuersio facta est, ut, quae perierat, redderetur. Quomodo autem intelligenda sit haec efficientia, nonnulli ex Thomistis dicunt esse mysterium reconditum Theologiz, vnde in eo explicando varij sunt, nec inter se consentiunt. Ego vero nullum fere mysterium in hac difficultate inuenio, sed clare & simpliciter existimo explicari debere, nulla fingendo mysteria, quae nec fundari, nec intelligi possunt, si tamen ea, quae impossibilia sunt: mysteria appellare licet.

Dico ergo Christum Dominum per quamcumque actionem, vel passionem suam eo tempore, quo illam patiebatur, seu, quo actio illa existebat, potuisse, vel gratiam, vel alios effectus supernaturales efficiere. sicut enim per contactum carnis sui, cum actu fiebat, vel per vocem aliquam, quando illam emittebat, faciebat miracula, ita per quamvis aliam actionem, vel passionem suam, suo tempore existentem, poterat idem efficiere, quia non est maior ratio de una, quam de alia. At vero actio, vel passio, quae præterit, ut revera fuit mutatione quædam, vel quadruplicem fieri, quod pertransit, non potest nunc esse instrumentum, vel actio physicavere ac proprie efficientis supernaturalem effectum, qui nunc fit. Quam sententiam bene docuit Vega libro 7. in Triden. ca. Vega. 18. cum D. Bonaventur. in 3. distinctione 19. articulo 1. questione 1. & (vt existimo) est sententia Caietani, Bonavent. Caietan. quem statim referam. Et probatur aperte ex supra dictis, quia res, quae non existit, non potest esse instrumentum physicum ad aliquid efficiendum, ut satis probatum est.

Respondent aliqui, hoc verum esse de re, quae nunquam existit, secus vero esse de re, quae iam semel fuit, quæcum iam habuerit entitatem, per illam potest esse instrumentum. Et addunt alij, rem, quæ esse desit, per proprietatem suæ naturæ non posse a liquid efficeri, tamen per virtutem occultam, quæ in illa mansit ex merito & valore, quem habuit propter dignitatem personæ: posse vere efficeri. Alij vero addunt, quando agens principale adhuc existit non necessario requiri, ut instrumentum etiam acte existat sicut supra dicebamus, Deum vbique existens, posse vti instrumento ad agendum, vbi ipsum instrumentum non existit. Sed haec, neque rem explicant, neque aliquid probabilitatis afferunt: nam primum, quid refert ad efficientiam, quod res fuerit, si iam non est, neque aliquid vice sui reliquit, per quod dici possit efficeri? Si hoc enim reliquerit, Nihil est, iam non est instrumentum id, quod præterit, ut ad agendum, sic, sed id, quod perseverat, in quo aliud quodammodo, seu virtute manet: si autem res, quæ fuit, omnino iam non est, non magis est apta ad agendum, quam si nunquam fuisset, quia nihil prorsus entitatis habet, vnde necesse capax virtutis, vel potentiae ad agendum: nam, illam rem fuisse, solum est relatio rationis, quæ nihil ad efficientiam realem potest deferire, sicut etiam, rem esse futuram, est relatio, rationis, quæ non satis est, ut res futura agat, antequam existat. Quod vero additur de virtute occultata, que mansit ex tali actione, vel passione propter meritum eius, nihil ad rem explicandam conferit, quia illa virtus, vel est aliqua res, quæ vere & realiter manet in humanitate, & hoc non est contra id, quod intendimus: quia iam non est instrumentum, quod pertransit, ut sic, sed quod manet, siue talis res manens, vere aut falso contingatur, quod nihil refert.

Xx ad

Capreol.
Sorosis

D. Thom.

Alenf.

Rom. 4.

Ephes. 2.

Rom. 6.

ad præsentem difficultatem. Vel illa virtus occulta in hili in re ipsa præter actum, qui præteriit, qui ratione sui meriti & valoris potest dici semper manere in acceptatione divina, & ut sic habere virtutem ad causandam gratiam: & hoc sensu recte quidem intelligitur, quomodo ætus præteritus in genere meriti possit habere rationem causa, non tamen in ratione proprii principi efficiens: quia (vt dictum est) ad efficiendum physisce requiritur existentia seu realis entitas rei, & non satis est, esse in acceptatione vel in apprehensione. Quid denique additur sufficere, vt principale ageret, omnino falso est, quia etiam instrumentum (si tamen verum, & physicum instrumentum est) vere & realiter agit, & efficiens ab illo pendet, media actione reali, & ideo non solum in principali agente, sed etiam in instrumento requiritur actuale esse, & hoc probant ratiocines factæ in primo puncto huius questionis, scilicet, quia a illis etiam res, quæ neque haberet, neque vnuquam habuit esse, esse posset instrumentum physicum: quia satis est, quod principale agens actu existat, & consequenter posset esse instrumentum ad productionem sui, aut certe ad productionem, si res, quæ aliquando fuit, esset in nihilum redacta, quod non minus absurdum est. Quocirca non est eadem ratio de præsentiali locali, & de actuali existentia, quia existentia, veles ipsa actualis & realis entitas rei, vel certe sine illi esse non potest; effectus autem pendet intrinsece, & essentialiter à sua causa, prout habet entitatem realem, per quam agit, & ideo, si tollitur existentia, omnino tollitur virtus seu ratio agendi: at vero præsentiali locali, est accidentaria conditio rei superaddita, à qua non pendet essentialiter virtus ratio agendi, & ideo non est similia ratio.

D. Thos. sen-
tentiæ.

Mos. & Gre.
fuerit
Christi quo-
modo sint in-
strumenta
iustificatio-
ne & resur-
rectionis no-
stra.

Nec existimo, Diuum Thomam voluisse docere contrarium aliquid huius sententia, prout explicata est, cum enim ait, Christum per passionem, vel resurrectionem suam efficeret in nobis iustitiam, vel resurrectionem &c. non loquitur (vt existimo) de passione, & resurrectione, vt fuit quidam motus, vel actio, quæ pertransit, sed vt aliquis modo intelliguntur hæc manere in ipsa humanitate, in qua passio, & resurrectio facta est. Et secundum quandam accommodationem humanitas, prout passio vel mortis subiecta fuit, dicitur esse instrumentum liberandum nos à morte peccati: vt vero resurrexit, dicitur accommodatum principium nostræ resurrectionis, & sic de alijs. Et hunc sensum indicauit sa- tis Diuus Thomas q. 56. articul. 1. ad 3. vbi dicit, resurrectionem Christi esse efficiensem causam, in quantum humanitas Christi, secundum quam resurrexit, est quodammodo instrumentum diuinitatis, & operatur in virtute eius, vt supra inquit, dictum est, ci- tans locum huius questionis, in qua versamus, vbi Caietanus ad hunc modum, hanc D. Thom. senten- tiam intellexit. Et eundem sensum indicauit idem D. Thom. quæst. 50 articul. 9. & quamvis Vega supra hunc etiam Diu. Thomæ sensum impugnet, non est tamen, quod in eius impugnationibus immoremur quia (vt dixi) non tam in rigore metaphysico, quam secundum quandam accommodationem, & proportionem intelligendus est.

Nec ex locis Scripturæ, quæ in confirmationem primæ sententia citantur, aliquid aliud colligi potest, est enim resurrectio Christi causa nostræ resurrectionis, & in genere causa exemplaris, & ratione sui termini: quia Christus resuscitatus, est causa efficiens nostram resurrectionem, & quia resurrectio nostra ita pendet à resurrectione illius, quod, si ille non resurgeret, nec nos resurgeremus. Et idem est de ascensione, & similibus, vt latius in sequentibus, agentes de his mysteriis, explicabimus. Et idem est sensus Ambrosij in citato loco, veritatem enim est, omnes Christi actiones, & passiones esse nobis salutares, & propter nostrum bonum aliquo modo fa-

Artic. I. usque ad IV.

Aetas esse: non est tamen necessarium, nec verisimile (etiam si id non repugnaret) omnes illas per se, ac proprie efficiens concurrere ad productionem omnis gratiae, quæ in nobis sit, esset enim hoc superfluum & impertinens, tam ad dignitatem Christi, quam ad nostram virilitatem. Vnde ad ultimam confirmationem responderetur, quod, sicut humanitas Christi ratione unionis haberet, vt sit instrumentum diuinitatis ad miracula facienda, ita actiones humanitatis sunt veluti media, per quæ humanitas hanc virtutem exercet: tamen, quia virtus huius potestatis seu gratiae non est necessaria, sed voluntarii: non oportet, vt per omnem actionem suæ humanitatis Christus hæc virtutem exercet, sed prout ipse voluerit. Et sicut illa humanitas non habuit hanc gratiam, antequam existet, nec reuinaret illam, si esse desineret, & amitteret simul cum existentia actuali uionem Ad Verbum: ita quando iuxta hanc gratiam operatur, vni- tur aliqua actione sua actu existente, & tibi uirita, non vero actione, vel futura, & nondum existente, vel præterita, quæ iam neque est sibi uirita, neq; existens quia illa non est capax talis efficientie, vt dictum est.

Statim vero occurrebat hic difficultas, quomodo Christus interdum efficeret miracula per uerbis, quæ finiuntur, quam opereretur. Sed haec difficultas proprie pertinet ad formas sacramentorum, & ideo usque ad questionem 10. differenda est.

SECTIO IX.

Virtus Christi humanitas efficeret possit miracula ab/que præiuia actione, & consequenter, an potest esse instrumentum creationis, aut annihilationis.

Hæc est ultima difficultas huius materiae, quæ plures inuoluit inter se connexas. Ratio autem dubitandi in illa est, quia (vt supra dicebamus) ex doctrina D. Thomæ i. part. quæst. 45. ar. 5. & 2. lib. cont. Gent. cap. 21. ratione 6.) instrumentum non potest elevari ad efficiendum effectum principalis agentis, nisi per aliquam actionem præiuiam sibi proportionatam: sed Christi humanitas non poterat habere actionem præiuiam ad effectum miraculorum, nam licet posset, aut verbum proficer, aut tangere mortuum, aut aliam similem propriam actionem exercere, tamen haec non possunt dici actiones præiuia ad effectum principalis agentis, quia ad illum nihil conferunt vel disponunt: atque adeo perinde se habent ad talem effectum, ac si non fuerint: si enim tales, vel vox Christi per se, & natura sua nihil conferunt ad suscitandum, verbi gratia, mortuum, quid artius ad talem effectum efficiendum? In instrumentis enim artis, vel naturæ, quæ nos experimur, & ex quibus colligimus, necessariam esse actionem præiuiam, talis actio de se aliquid conferit ad effectum principalis agentis, saltem disponendo, & ideo tale instrumentum habet proportionem cum tali effectu, & tali agente, & non cum alio: ergo si actio propria instrumenti nihil conferit ad effectum principalis agentis, illa non est sufficiens ad actionem instrumenti: alias, si illa sufficeret, certe non esset necessaria, cur enim dicemus eam actionem, quæ nihil ad effectum conferre, necessariam esse ad illum? Et confirmatur, nam actio præiuia instrumenti semper versatur circa subiectum, in quod operatur est agens principale, vt, verbi gratia, calor ignis circuli gumi, est quo ignis producendus est, & sic de alijs: at vero sepe actio Christi, per quam faciebat miraculum, non versabatur circa subiectum susceptivum effectus miraculosi, sed vel circa medium, vt vox, vel interdum manere poterat in ipsa anima CHRISTI, ut si per actum voluntatis faceret miraculum.

Hæc

Hæc difficultas præsertim vigere videtur in doctrina D. Thomæ, qui, etiam in diuinis instrumentis quæ tantum per obedienciam potestiam ad agendum affluitur, existimat nec essariū, vt per propriam actionem præsumam eleventur ad efficiendum proprium effectum principalis agentis: & ita omnes discipuli eius conantur defendere, hanc actionem præsumam fuisse etiam necessariam in miraculis, quæ Christus Dominus per humanitatem suam operar⁹ est: fatentur tamen, non esse necessariam, hanc actionem versari, aut recipi in subiecto, in quo sit miraculosus effectus, hoc enim conuincit argumentum factum: fatentur etiam, hanc actionem non esse propriam dispositionem, neque natura sua aliquid conferre ad effectum principalis agentis: nihilominus tamē aiunt, esse necessariam, fortasse ne instrumentum nihil omnino agere videatur, si ex se nihil confert, & quidam eorum dicunt esse necessariam talē actionem, vt per eam intimetur diuinum imperium. Sed hac (vt verum fatetur) mihi non satisficiunt, nō enim intelligo, cur, sicut humanitas Christi, manu cōcīgendo mortuum, potuit illum resuscitare, non etiam id posset facere sine tali contactu. Præsecum, cum supra ostensum sit, localem propinquitatem non esse necessariam in huiusmodi instrumento. Deinde, quamvis in manu v. g. Christi, non intelligatur esse actione prævia, potest recte intelligi, quod ipse effectus procedat, & pendent, ab ipsa carne Christi: nam quando efficiebat talē effectum, tangendo, effectus reuera immediate procedebat ab ipsa carne, & tactus solum erat conditio quasi voluntarie adhibita, non tamen simpliciter necessaria, vnde interdum faciebat miraculum sine tali contactu, ergo præcisè propter efficientiam non erat necessaria illa actio prævia. Tandem illud, quod dicitur de intimatione imperij, iam reiectum est: nam, si solum dicit conditionem, ad cuius presentiam Deus operatur, hæc nihil refert ad rationem veri instrumenti, & præterea, sicut ad presentiam actionis creature, ponitur diuinum imperium, ita ad presentiam ipsius substantiaz, vel carnis creaturae sine alia actione eius, posset poni diuinum imperium. Si vero illa intimatione diuini imperij sit vera effectio, & exercitio ipsius supernaturalis effectus, petetur principium: nam quod inquirimus est, cur ad hoc sit omnino necessaria actio, quæ alias nihil de se consert ad effectum.

Primum genus instrumentum illud, & tota hæc materia radicibus inciliatur, incipientem est ab instrumentis naturæ, vel artis, quæ omnia ad tria genera reuocari possunt. Primum genus instrumentorum est, quæ per actionem sibi connaturrem efficiunt aliquem effectum, qui est dispositio, seu via quædam ad effectum principalis agentis: ad quem tamen in se ipsum non attingit instrumentum per nouam actionem, sed vel naturaliter resultat, posita priori actione, vel sola virtute, & actione noua principalis agentis efficitur. Exemplum dari potest in naturalibus instrumentis, iuxta multorum probabilem opinionem in calore ignis, vel viuenti, quo dispositio efficitur in materia ad introductionem formæ ignis, vel carnis, ipsa vero forma substantialis proxime, & in se non attingitur, seu introduceatur per calorem. Iuxta hanc enim sententiam calor solum dicitur instrumentum, quia illo vietur principale agens, vt suum tantum effectum perficiat, quamvis proxime, & immediate non attingat calor illam actionem, qua principale agens introduceat ultimam, & principalem formam in effectu intentam. Aliud, & magis indubitatum exemplum horum instrumentorum est in artificialibus, nam tota actio instrumentorum artis per se terminatur in modo locali, & termino eius, ex quo resultat forma artis sine noua actione instrumenti. Quod facile intelligitur, discurrando per singula, quædam enim ex his instrumentis deseruiunt ad

Fr. Suarez Tom. I.

A expellendum aliud corpus à loco suo, vt in ferrā vi- **artificialis**
dere licet: dum enim ipsa introducitur inter partes eis motus lo-
ligni, quod per eam fecatur, & occupat locum illum
medium, ab eo expellit partes ligni, que illum re-
plebant, expellit autem non tantum in genere cause
formalis, vt putauit Scotus, sed etiam in genere cau-
se efficientis, & impellentis, quia per illam actionem
non solum fit, vt corpus expulsum careat suo loco,
sed etiam, vt ad alium locum impellatur, quod non
sit fine motione efficiente.

B Alia sunt instrumenta artis, quæ solum deserviunt ad deferendum corpus, & quæ in varia loca distri-
buendum, vt calamus, vel penicillus: alia deniq; per
contactum, vel collisionem corporum, motum ef-
ficiunt: vt patet in Lyra, vel cymbalo, & idem est de
ceteris. Constat ergo inductione facta actionem ho-
rum instrumentorum totam consistere in motu lo-
cali, & termino eius, & inde resultare effectum in-
tentum sine noua actione instrumenti: vt figura ex
tali situ partium corporis, vel sonus ex tali naturali
qualitate corporum se tangentium, & sic de reliquo.
Et ratio generalis reddi potest, quia hæc instrumenta
solum operantur, quatenus substantia motioni hu-
manæ virtutis, homo aurem in corporibus solum
potest efficer motum localem, vel imprimere im-
perium, qui sit principium eius, & ideo solum ad huc
effectum potest immediate mouere hæc instrumen-
ta, vt inde forma aliqua artificialis, seu figura resul-
tet. Quocirca de hoc toto genere instrumentorum
vere dicitur, non assumi ad efficiendum effectum à
principalis agente intentum, nisi per propriam ac-
tionem præviā: quin potius verum etiam est, talia
instrumenta nullam aliam habere actionem circa
huiusmodi effectum, nisi hanc propriam, respectu
cuius non tamen sunt instrumenta, quam principales
virtutes, sicut est calor ad calefaciendum, & serra ad
scindendum, seu expellendum aliud corpus à suo
loco. In ordine vero ad effectum principalis agentis
dicuntur hæc instrumenta per quandam habitudinem, & subordinationem ad principale agens, quæ
non addit nouam insufficiā, sed relationem quan-
dam, vel extrinsecam denominationem. Diuina au-
tem instrumenta non possunt in hoc genere collo-
cari, quia nullam dispositionem attingunt, ex qua
resultet effectus principalis agentis ex vi talis dispo-
sitionis, vt per se manifestum est, & constat satis ex
ratione dubitandi in principio huius sectionis posita,
quia si talis dispositio naturalis est, non potest ex
ea necessario resultare effectus supernaturalis, ex na-
tura rei loquendo: si autem dispositio ipsa supernatu-
ralis est, non potest fieri ab instrumento ex pro-
pria naturali virtute & efficacia. Ex hoc ergo capite
in his instrumentis actio prævia, nec requiritur, nec
intelligi potest.

Secondum genus instrumentorum est, quæ per **Secundum**
realē actionem immediate attingunt ultimum ef-
fectum principalis agentis sine alio influxu, vel con-
cursu proprio ipsius agentis principalis, sed solum
per actionem propriam ipsius instrumenti, quod, vel
a principali agente sustentatur, vel quasi substituitur,
vt vice illius agat. Exempla sunt in calore ignis, vel
semine viuentis, vt iam explicabo, in hoc enim ge-
nere adhuc possunt hæc instrumenta distinguiri, vt
quædam sint, que attingunt effectum se nobiliorem,
vt multi opinantur de calore ignis, quia substantia
lis formæ ignis generans aliam ignem, per se & im-
mediata non influit in actionem, per quam produ-
citur forma substantialis ignis geniti, sed solum per
calorem, ita vt calor per se, solus & separatus possit
totam illam actionem efficiere. Cuius simile exem-
plum, & clarissimum, est in semine, quod est instrumen-
tum ad generandum animal, cum tamen sit minus
perfectum, & cum operatur, nullum habeat influ-
xum, nec concursu agentis principalis, sed tota a-
ctio sit à virtute, quam primum agens reliquit seu

impressit in ipso semine. Huiusmodi autem modus naturalium instrumentorum valde dubius est, si tamen est verus (hoc enim nunc examinandum non est, cum ad præsentem quæstionem non referat) illo, inquam, supposito, verissimum est, talia instrumenta non attingere effectum agentis principalis, nisi premittendo actionem præuiam: assumuntur enim ad actionem agentis principalis propter naturalem connexionem, quæ est inter illam, & propriam actionem præuiam, quæ ratio in diuinis instrumentis locum non habet.

Alia vero sunt in hoc genere instrumenta, quæ sua quidem actione immediate attingunt effectum principalis agentis, quia ille effectus non excedit naturalem virtutem, & perfectionem talium instrumentorum, quomodo dicitur à multis calor esse instrumentum ignis ad calefaciendum, & grauitas lapidis dicitur instrumentum, quo mouetur à generante ac denique imperus impressus lapidi projecto dicitur instrumentum proiecens ad efficiendum illum modum. In quibus, & similibus exemplis, satis constat, illas qualitates, quæ dicuntur instrumenta, habere sufficientem vim, & perfectionem ad efficiendos illos effectus quo reuerterentur propria virtute sine novo influxu, aut concursu alterius agentis. Quapropter hæc non sunt proprie instrumenta, sed virtutes, vel potentiaz, vocantur autem interdum instrumenta, vel quia supplant locum principalis suppositi operantis: vel certe solum generali quadam ratione, quatenus omnia accidentia dici possunt instrumenta, per quæ substantia operatur. Et ideo etiam in efficientia horum instrumentorum nulla est proprie actio præuiam quamvis habeant actionem propriam, & connaturalem, quia haec non subordinant alteri actioni, sed est unica, per quam totus effectus fit. Ex quo etiam certum est, huc modum operandi non posse conuenire diuinis instrumentis: cum enim eleuentur ad operandum supra naturam suam, non habent in se propriam, & sufficientem virtutem ad talis effectum, nec possunt circulum aliquid efficere sine proprio, & singulari influxu principalis agentis.

Tertium genus instrumentorum est, quæ immediate attingunt actione sua proprium effectum principalis agentis, nō tamen sine proprio influxu ipsius principalis agentis per suam propriam formam, & virtutem concurrent, ita ut unica & eadem actione effectus simul fiat ab instrumento, & principali forma. Exemplum in naturalibus accommodatum (si tamē est verum) esse potest in phantasmatore, quod esse dicitur instrumentum intellectus agentis ad producendam speciem intelligibilem, quia tamen non à solo phantasmate fit, sed simul cum illo influxit intellectus agens, vt virtus principalis. Aliud esse potest de intellectu operante per speciem intelligibilem influente in actu intelligendi simul cum potentia, nam species quodammodo est instrumentum potentiaz, quæ per ipsam operatur, & illi præbet veluti influxum & concursum vitalem. Et de huiusmodi instrumentorum genere facile intelligitur, quomodo etiam in ordine naturali possint attingere effectum se perfectiore, quia, videlicet, non solum instrumentum immediate efficit, sed simul influxus causa seu virtus principalis, & ex virtute veluti conflatur unus integrum agens perfectius effectu, unde huiusmodi instrumentum quodammodo simile est cause partiali, tamen, quia imperfectius est, & subordinatum principaliori virtuti, ideo instrumentum appellatur. Vnde etiam sit, in hoc genere instrumenti non oportere intercedere actionem præuiam propriam ipsius instrumenti, distinctam ab actione principalis agentis, quia unus, & idem effectus per eandem indivisibiliter actionem, est simul ab instrumento, & à virtute principali, vt clare videri potest in exemplis supra positis.

Tertium gen
us instru
mentorum.

Species in
telligibilis
quomodo sit
in instrumen
to intellectus
aa intellige
dum.

Solet tamen in huiusmodi effectu, vel actione distinguiri duplex ratio, vt secundum alteram intelligatur actio esse accommodata instrumento, secundum alteram vero principali virtuti: vt in exemplo positio, actus intelligendi, vt est actus vita, dicitur esse ab intellectu, vt vero est representatio talis obiecti, dicitur esse ab specie. Sed (vt supra dixi, agens de lumine scientia infusa) hoc solum secundum quādam accommodationē intelligi potest, ad assignandas rationes, sub quibus effectus procedit à diversis principijs, seu rationes, propter quas talia principia necessaria sunt. Nam, loquendo de effectu, prout in re ipsa sit, nihil in ipso est, quod nō ab veroque principio procedat, quia in re ipsa est vnu, & in diversis effectibus, vt in exemplo dato facile patet, & in superioribus declaratum est. Diuina igitur instrumenta maxime similia sunt his, quæ in hoc tertio genere collocantur, immediate enim attingunt ipsum effectum principalis agentis, vt verbis gratia suæ operationem mortui, productionem gratiarum, &c. Attingunt autem hos effectus, non ex vi naturali sua virtutis, & perfectionis, quæ inferior est, & natura non postulat tales agenti modum neque ad illum habet concursum debitum, sed indiger concursu, & influxu principalis agentis, qui specialiori, & superiori quodam modo exhiberi debet, & ideo merito hæc instrumenta in hoc tertio ordine collocantur.

Ex quo disensus tandem concluditur, in his instrumentis non esse per se, & intrinsecè necessaria actionem præuiam propriam, & connaturalem ipsi instrumento, vt possit attingere effectum principalis agentis: primo quidem, quia hoc non est determinatione instrumenti, ita constat enim ex discursu factio, etiam in naturalibus instrumentis non semper hoc esse necessarium, & præferrim in ijs, quæ ad ultimum ordinem pertinent, quibus diuina instrumenta similia sunt. Deinde, quia, licet hoc esset ne cessarium in naturalibus instrumentis, que naturali instrumenti virtute, & iuxta naturalem ordinem operantur, nō nonnulla propterea esset eadem necessitas in instrumentis diuinis, quæ solum secundum potentiam obedientia, assumentur, non quia ex natura rei necessaria sunt ad effectum, sed quia Deus illis vti vult. Cuiusignum est, quod huiusmodi instrumenta non sunt determinata ad determinatos effectus, sed simpliter ut potest D E V S, vt instrumento, quæcumque creatura ad quoscunque effectus non implicantes contradictionem. Adde nihilominus, Christum semper operatum esse miracula per aliquam propriam actionem humanitatis, vel ut concursus plus humanitatis notior esset, vt supra ex Cyrillo dicimus, vel ut humanitas perfecte modo, scilicet humano, & libero potest ad hæc miracula facienda applicari, quod fieri oportebat per actionem voluntatis humanae vel imperatam, vel elicited. Illa vero actio humanitatis, per quam faciebat miraculum, non proprie erat actio præuiam ad actionem principalis agentis, sed interdum erat veluti applicatio ipsius instrumenti ad passum: ut quando per contactum carnis suæ vivificatrix sanabat ægrotum, vel suscitabat mortuum: nam est & illerū reuera immediate erat ab ipsa carne, contactus autem solum erat, vt applicatio, & conditio, non quidem necessaria, sed voluntaria, & ad melius esse. Interdum vero ipse actus humanitatis erat proximum instrumentum, quo siebat miraculum, vt verbis gratia, si per actum voluntatis vel per Verbum, aliquod faciebat miraculum, psalmus vox nō tam erat actio præuiam, quam proximum instrumentum, à quo actio miraculosa dependebat, sicut inferius in simili dicimus latius agentes de sacramentis.

In virtute
Cœlesti
reaculo sa
humanitatis, vnam & eandem fuisse actio
nem,

dem actio
deum natura
ut principia
in agentiis
& humani
tatu, ut in
strumentis.

nem, quia immediate fieri effectus ab humanitate, ut ab instrumento, & à diuinitate, ut principali virtute, aut quam actionem, non est necessarium intelligere aliam propriam ipsius instrumenti. Quod si velimus proportionem in omnibus seruare cum instrumentis naturalibus, quamquam id necessarium non sit, cum hæc instrumenta non habeant naturalem proportionem, & connexionem cum effectu sicut illa: fieri tamen aliquo modo potest distinguendo in hac actione, & effectu duplum rationem: quatenus enim effectus ille est, verbigratia, participatio quedam diuinæ naturæ, scilicet gratia, vel aliquid huiusmodi, est à Deo, quatenus vero est res quedam finita, quæ ab alia finita penderit potest, sic intelligitur esse ab instrumento creata. Et ex his facile expeditur difficultas in principio huius sectio-

Obiectio.

Ex dicitis enim oritur alia difficultas, nam si vera sunt, quæ dicimus, sequitur potuisse humanitati comunicari, ut effectus instrumentum creationis. Probatur sequela, quia si non posset, maxime, quia ad operandum instrumentaliter necessaria est actio prævia quæ in creatione habere locum non potest, sed hoc principium non est necessarium in diuinis instrumentis, ut diximus, ergo. Respondeo breuiter, argumentum apud me conuincere, ex illa ratione sumpta ab actione prævia, non sat probari creaturam, atque adeo humanitatem non posse esse instrumentum creationis: tum, quia illa actio prævia non est simpliciter necessaria, ut supra dictum est: tum etiam quia licet esset necessaria, non tam in extrinseca materia, ex qua effectum fieri poteret, sed posset esse actus immanens, aut vox ipsius humanitatis per quam nō magis repugnaret creationem fieri, quam iustificationem, vel transubstantiationem, & alia similia opera: Quia huiusmodi actus, qui manet in agente, & solum quoad efficaciam, & virtutem suam est transiens, per se non requirit, ut effectus fiat ex presupposito subiecto, ergo ex vi talis actionis non repugnaret fieri etiam ex nihilo, nam etiam transubstantiationis effectus proprie non fit ex subiecto tanquam ex causa materiali, quæ maneat in effectu, & nihilominus fieri potest per instrumentum creatum.

Medina.

Quam difficultatem attingens Medina infra questione 48. articul. 6. in fine, responder, creaturas habere inter se ordinem, ratione cuius fieri potest, ut mota vna, virtute diuina moueantur aliae: at vero creature non habent ordinem ad id, quod est nihil, & ideo non possunt sumi, ut instrumentum creationis. Sed in primo D. Thom. nunquam est haec ratione visus, sed illa, quæ sumitur ex actione prævia, quam ipse non tuerit, nec defendit. Deinde illa ratio magis videtur in verbis, quam in re consistere, nam creature non habent inter se alium ordinem necessarium, in quo possit fundari instrumentaria actio, nisi quod sunt entia participata a primo ente, & illi subordinata ut primo agenti, & imperanti. Unde sit, ut vna possit efficiere aliam saltu per potentiam obedientialem, & alia pendere ab alia, hic autem ordo etiam intercedere potest inter vnam creaturam factam, & aliam ereandam: non enim necesse est, ut creatura habeat dictum ordinem ad nihil, quod est terminus, à quo creationis, sed ad ipsam creaturam, ad quam creatio terminatur: nam etiam Deus ipse, qui est primum principium creationis, non habet proprie loquendo ordinem ad id, quod est nihil, ut sic, sed habet virtutem, ut faciat esse aliquid, id quod de se nihil est.

Improbata
dilectionum
qualiter ali-
quaque ob-
reconcepit.

Aliter hoc alij declarat, dicentes, naturalem modum agendi creaturæ esse operari ex subiecto, vel in subiecto, & ideo non posse creaturam assumi ut instrumentum nisi supponatur subiectum, ad quod habeat aliquam habitudinem, cuique præsentet diuinum imperium, ut ex illo aliquid efficiat: alioqui

Fr. Suarez Tom. I.

A actio non poterit esse à cratura ut instrumento, sed à solo Deo. Vnde in hunc modum argumentantur. Ut creatura instrumentaliter agat respectu Dei, oportet ut virtus diuina sese illi accommodet iuxta modum eius, ita ut particeps creatura virtutem diuinam, & quod dammodo illam in se recipiat, & in ea determinetur, & quasi limitetur ad talen actionem, & agendi modum, sed hoc non potest intelligi, nisi per habitudinem ad aliquid subiectum, in quo actio versetur, quæ habitudo in creatione locum non habet: ergo neque talis efficientia instrumentalis habet in creatione locum. Maior constat, quia omne quod recipitur, debet accommodari modo recipientis: deinde quia virtus diuina nō potest intelligi in quo accommodetur instrumento creato, vel quam cum illo proportionem seruet, nisi ex illo huiusmodi determinationem subeat. Minor etiam constat, quia modus agendi creaturæ est per habitudinem ad subiectum: & ideo, si actio omnino abstrahatur à subiecto: non relinquitur illa habitudo, vel proportionis secundum quam possit creatura ut instrumentum assumi.

Sed hæc verba omnia nullam vim addunt praecedenti discursum, neque excludunt instantias & ob-
Refutatio
prediciorum
firmatio;

iectiones factas. Primo enim, si ille discursus efficax est, etiam probaret, creaturam non posse assumi in instrumentum transubstantiationis, quia etiam transubstantiationis non fit ex subiecto, neque in subiecto, ut ex sententia etiam Diuini Thomæ latius in tertio tomo probamus. Nec refert, quod transubstantiationis supponat aliquam materiam, ex qua fiat ut ex termino à quo, quia habitudo non est subiectum, ex quo, vel in quo fiat actio, neque est illa creatura, quæ habet hunc naturalem modum agendi, ex alio ut ex puro termino à quo. Secundo, similis ratione concludi posset non posse creaturam corpoream assumi ut instrumentum ad agendum in spiritum, quia modus agendi talis creaturæ est agere ex subiecto corporeo & extenso, neque cum subiecto spirituali habet naturalem proportionem agentis & patientis. Quod si dicatur, satis esse ut habeat aliquem proportionem in ratione entis creati, pari ratione dicam, satis esse, quod habeant proportionem in ratione entis creati, ut unum esse possit terminus actionis, & aliud principium instrumentale: nam, si illa proportio sufficit, ut compareatur, tanquam subiectum & agens, ea, quæ natura sua non habebant hanc proportionem: cur etiam nō sufficit, ut comparentur tanquam terminus & principium actionis? Vnde argumentor tertio, nam, ut supra ostendi, Deus non solum potest eleuare ad actiones supernaturales, eas creaturas, quæ naturaliter agere possunt, sed etiam illas, quæ nullam habent connaturalem actionem: huiusmodi autem res non habent naturalem proportionem ad agendum etiam ex subiecto: eleuat ergo Deus ad agendum ex tali subiecto id quod nullam habet naturalem proportionem ad agendum ex illo. Rursus eleuat ad agendum ex subiecto, id quod cum nullo subiecto haberet naturalem proportionem ad agendum ex subiecto: ergo poterit etiam eleuari ad agendum ex non subiecto, id quod ex natura sua nullam habet naturalem proportionem, ad sic agendum. Quarto denique ratio à priori est, quia ad diuinam actionem nulla alia naturalis proportio necessaria est, præter non repugnantiam seu potentiam obedientialem, ad quam satis est, quod creatura, quæ sit, habeat esse dependens, & quod creatura, quæ assumitur ut instrumentum, habeat esse, à quo possit alia res dependere. Vnde nulla alia limitatio, vel determinatio diuinæ virtutis ad hoc est necessaria, nisi quod nolit agere se sola, sed per creaturam, id quod per se solam agere posset. Et in hoc solo sese accommodat creaturæ, quam assumit ut instrumentum, nimisrum quod non vult, actionem fieri sine illa, neq; nisi de-

XX 2 pen-

pendenter ab illa. Non vero oportet, ut sese accedit moder naturali modo agendi creaturæ, sed potius ut illam eleuet, et quodammodo communiqueret suū operandi modum. Neceriam proprie virtus divina recipitur in creatura, vt hæc fiat instrumentum, sed solum supernaturaliter adiuuat, eleuat, ac mouet creaturam modo superiorius explicato. Vnde ad argumentum in forma concessa maiori in bono sensu declarato negatur minor, quia seclusa habitudine ad subiectū, potest optime intelligi habitudo ad effectum seu terminum actionis, ad quam satis est pro portio in ratione entis creati, queror unum potest ab alio dependere, & utrumque subiicitur D E O in modo agendi, & dependendi.

Aliter dicunt alij creationem confidere in essentiāl dependentia creaturæ à Deo, qua omnino immutabilis est, & invariabilis, quia non tam est per actionem medium, quam per ipsammet entitatem, & essentiāl creaturæ, & ideo fieri non posse, ut hoc modo pendeat vna creatura ab alia; quia omnis dependentia ab alia creaturæ sufficiēte variari potest, & conservari creatura per solum dependentiam, quam habet à D E O, & ita per hanc solum creari potest.

Dices, Si haec ratio aliquid valereret, etiam probaret non posse unam creaturam produci, vel generari ab alia, quia erit forma, quæ educitur de potentia subiecti, pendet essentialiter à Deo, & à solo illo: quia per solum actionem illius conservatur, & sola illa dependentia est omnino invariabilis, & simpliciter necessaria, ut talis res existat. Respondeatur simpliciter negando sequelam, concedendo tamen non posse unam formam creatam ita manare ab alia etiam per generationem, quin simul sufficienter fiat per solum in fluxum, quem Deus habet in tali creatura: non solum quatenus concurredit cum causa secunda, sed etiam quatenus alia via, & modo ipse solus eandem rem creat in eodem instanti, ratione dicitur essentialis dependentia creaturæ à Deo. Quinimo, sicut hic influxus Dei simul tempore sit cum actione causa secundæ, tamen ordine naturæ antecedit, quia est maxime essentialis, & necessario supponitur alteri. Sed non est hic locus tractandi questionem hanc, quæ latissima est, & postulabat, ut explicaremus modum, quo cause secundæ operantur, & Deus cum illis concurrit.

Dico ergo breuiter, doctrinam, quæ in hoc modo dicendi supponitur, & falsam esse, & improbabilem, & in præsenti questione non satisfacere. Primum patet, quia illa doctrina supponit omnem effectum causa secunda prius natura creari à solo Deo & deinde fieri à creatura. Quod in philosophia absurdum est: nam re ipsa hoc est tollere efficientiam, causarum secundarum, & solum verbis illam concedere: & in Theologia potest id esse periculosum præsertim in actibus liberis, & maxime in malis, & peccatis. Secundum patet, quia, esto concedamus hanc quasi priorem Dei creationem, tamè sicut potest Deus calorem vel gratiam, quam prius natura ipse creavit solus, alio modo efficiere per ignem vel per sacramentum, eadem ratione potest efficiere angelum, v. g. vel coelum per humanitatem Christi, quamvis prius natura ipse solus easdem res alio modo crearet. Patet sequela argumenti supra factis, que probant, eo modo, quo una creatura potest pendeinstrumentaliter ab alia, non minus posse hoc fieri in creaturis, quæ sunt in subiecto, quam in ijs, quæ per se, & ex nihilo sunt: ergo illa efficientia angelii per humanitatem esset creatio, quia esset productio ex nihilo, & quia angelus non potest alio modo produci. Quamvis fortasse secundum illam falsam doctrinam, non esset illa dicenda prima creatio angelii, sed secunda, sicut generatio ignis, verbi gratia, non est in hac sententia prima productio ignis, sed secunda: solumque erit differentia, quod in igne,

A primâ productio est creatio, secunda generatio, & angelovero veraque esset creatio. Nisi forte dicatur, illam secundam actionem, seu effectiōem angelii non esse creationem, quia non est omnino ex nihilo, cum supponatur iam angelus creatus, alio genera actionis, seu dependentia. Sed hoc non recte, neque consequenter dicitur, quia vel illa actio est productio angelii, vel non: si non ergo hec qualibet forma producuntur a causis secundis, quia iam supponatur producta alia via à prima causa, iuxta hanc sententiam: si vero est productio angelii, illa non est ex præsupposito subiecto, ergo est creatio. Deinde, quia si non est creatio, quid aliud esse potest: cum angelus producibilis non sic nisi per creationem? Sed totus hic discursus est ad hominem, veritas enim est, formas, quæ educuntur de potentia materia, non fieri prius à Deo per creationem, nec per aliam actionem quam per illam, quæ concurrit cum causa secunda ad talern educationem. Vnde sit, ut licet creatura ad hunc sensum pendeat essentialiter à Deo, ut non possit existere, aut conservari sine actuali influxu Dei: non tamen sit de essentiā aliquis creature, ut à solo Deo pendeat, neque ut habet invariabilem, & immutabilem dependentiam sine illa actione media. Sed ille Dei influxus dari potest nutre per variationem, nunc per aliam: nunc media creatura, nunc sine illa, aut iuxta diuersas rerum naturas, aut pro Dei voluntate, & arbitrio in operibus supernaturis, & miraculis. Sic igitur non repugnat dependentie essentiali, quia creatura habet à Deo, ut per aliam creaturam creetur, quia nichilominus debet à Deo, quamvis non per eandem actionem, per quam penderet, si à solo Deo crearetur.

Ad difficultatem ergo propositam, quod ad positionem attinet, concedo me haec tenus non invenisse, cur sit impossibile, aut quam contradictionem implicet, ut creatura assumatur à Deo ut sit instrumentum creationis; An vero communicata fuerit hæc potestas humanitatib; Christi, & an illa fuerit alia quando vsus est in hī non constat, neq; facit affirmans dum censeo, quia illa humanitas non est elevata ad omnes actiones, & omnia opera, quæ de potentia absolute per illam fieri possunt, hoc enim à nemine assertur, & immixto gratiis diceretur sine fundamento, aut ratione sufficienti. Chrysostomus quidem homil. 86. in Ioann. & Euchymio loann. 21. circa illa verba. Ut ergo descendenter in terram, viduox prima posita, dicunt, illa tria fuisse producta à Christo miraculose ex his, quæ non erant, & Chrysostomus addit non ex materia subiecta. Quorum sententiam referens Toletus ibi concedit, id Christum facere potuisse, scilicet, ex nihilo, vel ex materia subiecta, sicut incertum sit, quomodo fuerit Christus vñs, & probabiliter existimat secissus ex materia subiecta. Assumpta ergo est ad illa opera, quæ secundum ordinem diuine sapientie oportuit per illam humanitatem fieri, hæc autem (vt recte D. Thomas dixit) videtur esse illa, quæ ad finem incarnationis conserre possunt, quia (vt supra dictum est) hæc potestas non fundatur in aliqua qualitate, neque in sola potentia obedientiali secundum se sumpta, sed ut habet paratum concurrentem iuxta diuinam ordinacionem, quæ, cum per potentiam absolutam regula non sit, non potest commocius ex alio principio, quam ex fine incarnationis definiti, & assignari, ut recte etiam notauit Durand. in 3. distinctione 13. quæst. 5. Ad hunc autem finem non videtur necessarium, ut assumatur potentiam creandi, quia non per opus creationis manifestari commode poterat opus incarnationis, quia non potest esse manifestum an actio fiat ex nihilo: neque oportebat nouas res in universo creari preter anima ratiocinales, quæ modo sibi connaturali sunt. Solum videri posset probable materiam primam, quæ ponitur sub speciebus Eucharistie, quando ex illis aliud generatur fieri

Disput. XXXI.

hieri per creationem media Christi humanitate, ut instrumento. Sed de hac speciali difficultate suo erit loco dicendum.

Et ex his constat, quid dicendum sit de annihilatione, haec enim, cum ad non ens simpliciter terminetur, non potest fieri per positionem actionem: quia necesse est omnem actionem huiusmodi ad aliquem terminum positivum tendere, quod est contra rationem annihilationis, & ideo hoc modo repugnat aliquid esse instrumentum annihilationis. Quia vero annihilatione sit per sublationem influxus, si Deus communicaret humanitati potestatem creandi rem aliquam, & confessandi illam, posset etiam in voluntate eius ponere, ut posse suum concursum subtrahere, & hoc modo in nihilum redigere rem, quæ ab illo concutis in suo esse penderet: id coquæ recte dixit D. Thos: potestatem annihilandi penderet ex potestate creandi, & per illam esse cognoscendam, seu iudicandam, sicut priuationem per habitudinem suum.

Vitio tandem ex dictis constat, quale sit obiectum huius potestatis faciendo miracula, seu ad quas res se extendat. Dicendum est enim, cum haec potestas non sit qualitas aliqua, vel potestatis naturæ non habere certam, & determinatam materiam, sed pendere ex diuina ordinatione, & concursu, ut dictum est, loquendo proprie de potentia proxima, & ad agendum expedita: si enim esset sermo de potentia remora, illa ad omnia que contradictionem non implicant, extendi potest.

Q V A E S T I O N E XIV.

De defectibus corporis assumptis à Filio Dei in quatuor articulos divisa.



Dinde considerandum est de defectibus, quos Christus in humana natura assumpit. Et primo de defectibus corporis, secundo de defectibus animæ.

Circa primum queruntur quatuor.

Primo, virum Filii Dei assumere debuerit in humana natura corporis defectus.

Secundo, virum assumpserit necessitatem his defectibus subiacendi.

Tertio, utrum hos defectus contraxerit.

Quarto, utrum omnes huiusmodi defectus assumpserit.

Postquam differuit Diuus Thom. de perfectionibus humanitatis assumptræ, disputare aggreditur de defectibus eius, tum in corpore, quod in hac questione agitur, tum in anima, quod expedit questione sequenti. Dicunt autem videntur hoc loco defectus corporis, non omnes, qui in corpore sunt, seu recipiuntur: hoc enim modo omnes defectus sensibiles ad corpus pertinent, & tamen questione sequenti inter defectus animæ numerantur, sunt ergo defectus corporis, qui de se corpori conuenient & non per animam, nec per proprias potestias eius, eas præfertur, quæ ad cognoscendum, & amandum deserviunt.

ARTICVLVS I.

Virum filius Dei in humana natura assumere debuerit corporis defectus.



Ad primum sic proceditur. Videtur, quod Filius Dei non debuerit assumere humanam naturam cum corporis defectibus. Sicut enim anima unita est personaliter Verbo Dei, ita & corpus. Sed anima Christi habuit omnino-

Sectio VIII.

§ 23

dam perfectionem & quantum ad gratiam, & quantum ad scientiam, ut supra dictum est*. Ergo etiam corpus eius debuit ^{ad} ^{3. cap. 42.} esse omnibus modis perfectum, nullum in se habens defectum. ^{97. art. 9.}

2. Præterea, Anima Christi videbat Verbum Dei ea visio- ne, qua Beati vident (ut supra dictum est*) & sic anima ^{& q. 9 art. 1.} Christi erat beata. Sed ex beatitudine anime glorificatur cor- pus: dicit enim Augustin. ^{* in Epistola ad Diaconorum.} Tam po- multum an- ten tenui natura Deus fecit animam, ut ex eius plenissima beatitudine redundant etiam in inferiore naturam, quod est cor- pus: non beatitudo, quæ finitus & intelligentis est propria, sed plenissima sanitatis, id est, incorruptionis vigor. Corpus igitur Christi fuit incorrumpibile, & absque omnini defectu.

3. Præterea, Pena consequitur culpam: sed in Christo non fuit aliqua culpa: secundum illud 1. Pet. 2. Qui peccatum non fecit. Ergo nec defectus corporales, qui sunt penales, in eo esse debuerunt.

4. Præterea, Nullus sapiens assentit id, quod impedit ipsum a proprio fine. Sed per huiusmodi defectus corporales, multipliciter videtur impedit finis Incarnationis. Primo quidem quia propter huiusmodi infirmitates, homines ab eius cognitione impidebantur: secundum illud Isai. 53. Desiderauimus eum defectum, & nos sumus virorum, virum dolorum, & sciament infirmitatem, & quasi ab conditus est vulnerum eius, & defectus eius, unde nec reputauimus eum. Secundo, quia sanctiorum Patrum desiderium non videtur impleri: ex quorum persona dicitur Isai. 1. Consume, consume, induere fortitudinem, brachium Domini. Tertio, quia congruentia per fortitudinem, quam per infirmitatem, videatur, & potestas diaboli posse superari, & humana infirmitas posse sanari. Non ergo videtur conueniens fuisse, quod Filius Dei humanam naturam assumperit cum corporalibus infirmitatibus, sive defectibus.

Sed contra est quod dicitur Heb. 2. In eo, in quo passus ipse est, & tentatus, potens est & eis, qui tentantur auxiliari. Sed ad hoc venit, ut nos adiuuaret: unde & David dicebat. Lenauit oculos meos in montes, unde venit auxilium mihi. Ergo conueniens fuit, ut Filius Dei carnem assumperit, infirmatibus humanis subiaceat, ut in ea posset pati, & tentari: & sic auxilium nobis ferre.

a Restando dicendum, conueniens fuisse, corpus assumptum a filio Dei, humanis infirmitatibus, & defectibus subiacere, & præcipue propter tria. Primo quidem quia ad hoc Filius Dei carne assumpcta, venit in mundum, ut pro peccato humani generis satisficeret. Vnde autem pro peccato alterius satisfacit, dum panem pro peccato alterius debitam, in se suscipit. Huiusmodi autem defectus corporalis scilicet, mors, saepe, fatis, & huiusmodi, sunt pena peccati, quod est in mundum per adam introductum secundum illud Rom. 5. Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors. Vnde conueniens fuit quantum ad finem Incarnationis, quod huiusmodi penitentes in nostra natura suscipierent vice nostræ secundum illud Isai. 55. Vere languores nostros ipse tulit. Secundo, propter fidem Incarnationis afferuandam. Cum enim natura humana non alter esset nota hominibus, nisi prout huiusmodi corporalibus defectibus subiaceat, si sine his defectibus Filius Dei humanam naturam assumperisset, videtur non fuisse versus homo, nec veram carnem habuisse, sed phantasticam, ut Manichei posuerunt. Et ideo, ut dicitur Philippien. 2. Existanius semetipsum formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo. Vnde & beatus Thomas per aspectum vulnerum est ad fidem reuocatus, ut dicitur Ioan. 2. Tertio, propter exemplum patientis, quod nobis exhibet, passiones, & defectus humanos foriter tolerando: unde dicitur Hebr. 12. Sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut non fatigemini, animis vestris deficientes.

E Ad primum ergo dicendum, quod satisfactio pro peccatis alterius, habet quidem quasi materiam, penas, quas alius pro peccato alterius sustinet: sed pro principio habet

Xx 4 habet

Instrumen-
tum annihi-
lacionis quo
modo effe-
posit.

Objicta po-
tentia in
tendit in
rebus in
Christo
qua.

D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.

ad quid
missus
eius
venerabilis
in Confessio-
nem
D. Thom.